

Identiteitsexpressie en de vorming van subgroepen

Een etnografisch onderzoek binnen een mbo-klas.

Masterscriptie

Universiteit van Tilburg

Faculteit Geesteswetenschappen

Opleiding Communicatie- en Informatiewetenschappen

Specialisatie Interculturele Communicatie

Begeleider: Dr. A.M. Backus

Tweede lezer: Prof. dr. A.P.C. Swanenberg

E.C. de Jong

S569759

juli 2011

Voorwoord

Na vijf jaar studeren is het dan eindelijk zover: mijn masterscriptie is geschreven en mijn studie Informatie- en Communicatiewetenschappen met specialisatie Interculturele Communicatie is afgerond. Mijn studie heb ik als zeer interessant, leerzaam en plezierig ervaren en ik kijk met een heel positief gevoel op mijn studententijd terug. De laatste loodjes wegen het zwaarst, dat was in mijn geval zeker waar, maar ik ben erg blij dat ik mijn studie met deze scriptie afrond.

Voor de totstandkoming van deze scriptie wil ik een aantal personen bedanken zonder wie het niet mogelijk was geweest deze scriptie te schrijven. Allereerst wil ik mevrouw Smeijers, adjunct-directrice van de School voor Mode van ROC Eindhoven en mevrouw Baaten, mentor van de klas waarin ik mijn onderzoek heb verricht, bedanken voor het verlenen van hun medewerking aan mijn onderzoek. Daarnaast wil ik de studenten uit de klas waarin ik mijn onderzoek heb verricht bedanken voor hun medewerking aan mijn onderzoek. Bedankt voor jullie openheid, vertrouwen en gezelligheid. In het bijzonder wil ik Matthijs, Ellenoor, Isabella, Sophie, Eva en Tess bedanken, jullie medewerking was cruciaal voor mijn onderzoek, het was erg fijn dat jullie mij een kijkje in jullie leven hebben gegund.

Ook een groot woord van dank voor mijn afstudeerbegeleider, Dr. Backus, voor het begeleiden van mijn scriptie-onderzoek. Bedankt voor alle goede adviezen, tips en opbeurende woorden op momenten waarop ik er zelf niet meer helemaal uit kwam. Ook een groot woord van dank voor de tweede lezer van mijn scriptie, Prof. Dr. Swanenberg. Bedankt voor de tussentijdse feedback en het beoordelen van mijn scriptie.

Verder wil ik mijn vader, moeder en Jort bedanken voor hun hulp en steun gedurende mijn studie. Pap bedankt voor het feit dat je gedurende mijn schoolcarrière altijd al mijn werkstukken, verslagen, papers en scripties hebt gelezen, verbeterd en hebt voorzien van commentaar. En tot slot bedankt Eef, voor het feit dat je er 'gewoon' bent.

Mijn studie is afgerond en de toekomst ligt voor me. Ik hoop dat ik de kennis die ik tijdens mijn studie heb opgedaan snel in praktijk kan gaan brengen en dat ik op die manier kan bijdragen aan een leefbare, prettige wereld.

Eindhoven, juli 2011

E.C. de Jong

Inhoudsopgave

Voorwoord

1. Identiteitsexpressie en groepsvorming	1
1.1 Identiteit	1
1.2 Community of Practice	3
1.3 Onderzoek	9
2. Methode	11
2.1 Design	11
2.2 Informanten	12
2.3 Procedure	14
2.4 Analyse	15
3. Resultaten	17
3.1 Groepsvorming	17
3.2 Taal	26
3.2.1 Aanspreekvormen	26
3.2.2 Woordkeuze	30
3.2.3 Grammatica	32
3.2.4 Dialect	33
3.3 Cultuur	34
3.3.1 Uiterlijke kenmerken	34
3.3.2 Gespreksonderwerpen	38
3.3.3 Lichamelijk contact	42
3.3.4 Vrijtijdsbesteding	43
3.3.5 Sociale media	44
4. Conclusie en discussie	56
4.1 Conclusie	56
4.2 Discussie	58
4.2.1. Taal en cultuur	58
4.2.2 Groepsvorming	60
4.2.3 Homogeniteit	63
4.2.4 Limitaties en aanbevelingen voor vervolgonderzoek	65
Literatuur	67

Bijlagen	69
Bijlage 1 Transcript interview Matthijs, Ellenoor en Isabella	69
Bijlage 2 Transcript interview Sophie, Eva en Tess	81

1. Identiteitsexpressie en groepsvorming

Iedereen kent ze wel, groepjes meiden die op vrijdagmiddag in de stad rondlopen, arm in arm en giechelend. Of groepjes jongens die 's avonds op hun scooters in het park rondhangen, blikjes red bull drinken en een stoere taal spreken die de buitenwereld niet begrijpt. In beide gevallen is het duidelijk dat er sprake is van groepen en groepsvorming, de giechelende meiden 'horen bij elkaar' net zoals de rondhangende jongens. Beide groepen geven op een bepaalde manier expressie aan hun (groeps)identiteit, ze dragen dezelfde jas, maken hun ogen op een bepaalde manier op of gebruiken bepaalde woorden en uitdrukkingen.

Iedereen behoort tijdens zijn leven tot verschillende groepen: op school maak je deel uit van je klas, op je werk vorm je een groep samen met collega's en in je vrije tijd ben je lid van een sportclub en vorm je met je teamgenoten een groep. Deze groepen waar iedereen lid van is, worden in de literatuur aangeduid met de term communities of practice.

Groepslidmaatschap en groepsvorming zijn actuele thema's in ieders leven, immers iedereen behoort in meer of mindere mate tot bepaalde groepen. Met de ene groep heb je een sterke band, je bent aanvoerder van je voetbalteam, met de andere groep heb je een minder sterke band, je gaat een paar keer per jaar naar een bijscholingscursus voor je werk. De lidmaatschappen van verschillende groepen dragen bij aan je identiteit(en) en de expressie die je daaraan geeft.

Het doel van deze scriptie is het verkrijgen van inzichten in de manier waarop in communities of practice expressie wordt gegeven aan identiteit door middel van taal en cultuur.

In paragraaf 1.1 wordt uitleg gegeven over de betekenis van de term identiteit. In paragraaf 1.2 wordt de term community of practice nader toegelicht en worden onderzoeken besproken waarin communities of practice centraal staan. Tot slot worden in paragraaf 1.3 de hoofd- en deelvragen van mijn onderzoek uiteengezet en toegelicht.

1.1 Identiteit

Identiteit is een lastig concept. Wanneer je iemand vraagt wat identiteit betekent zal hij of zij waarschijnlijk zeggen: identiteit is wie je bent. Ook als je in het woordenboek kijkt vind je deze omschrijving van identiteit: je karakter. In de eerste plaats is het belangrijk om onderscheid te maken tussen persoonlijke of individuele identiteit en collectieve of groepsidentiteit (Extra, 2006). Op het persoonlijke vlak kun je iemand vragen wie hij of zij is. Waarschijnlijk zal diegene zijn naam vertellen want je naam onderscheidt je van anderen. Volgens Joseph (2004) is je naam het eerste 'basic aspect' van identiteit. Het tweede aspect is moeilijker te verklaren. Dat aspect verwijst naar wie iemand echt is. Sommige mensen noemen dit 'soul' en anderen noemen het hun 'binnenste ik', wat in het Engels 'inner self' wordt genoemd. Met taal kun je je identiteit

uitdrukken. Je kunt mensen vertellen wie je bent en ook de manier waarop je taal gebruikt kan iets vertellen over je identiteit (Joseph, 2004).

In de beschrijving die Joseph (2004) geeft van identiteit wordt het als een vast gegeven beschouwd en is er sprake van identiteit in enkelvoud. Volgens Verkuyten (1999) werd identiteit lange tijd als privaat en vastomlijnd beschouwd. Tegenwoordig wordt het begrip steeds meer als publiek en variabel opgevat: "Lag de nadruk voorheen op stabiliteit, eenheid, zekerheid, eenduidigheid en essentie, nu ligt het accent eerder op variabiliteit, fragmentatie, onzekerheid en meervoudigheid" (p. 6). Het gegeven dat identiteit als publiek en variabel opgevat wordt is ook mijn perspectief en vanuit dit oogpunt is deze scriptie geschreven.

Dat iemands identiteit ook als meervoudig gezien kan worden blijkt uit de aanname dat naast persoonlijke of individuele identiteit ook gesproken kan worden over collectieve- of groepsidentiteit, waaraan een individu zijn of haar sociale identiteit ontleent. Iedereen hoort bij bepaalde sociale categorieën: je bent bijvoorbeeld een Nederlander, een moslim en een meisje. Mensen hebben verschillende identiteiten in verschillende sociale categorieën. Voorbeelden van sociale categorieën zijn fysieke identiteit, socio-economische identiteit, etnische identiteit, geografische identiteit en religieuze identiteit (Extra, 2006).

Volgens Verkuyten (1999) wordt er in de sociale wetenschappen veel gesproken over meervoudige of hybride identiteiten. Hiermee wordt bedoeld dat mensen altijd meerdere sociale identiteiten hebben, mensen zijn immers altijd lid van meerdere sociale categorieën of groepen en delen dezelfde sociale identiteit met betrekking tot die groepen (Verkuyten, 1999).

Verkuyten (1999) stelt dat sociale identiteit betrekking heeft op een persoon in relatie tot een sociale omgeving. Het gaat er niet alleen om wat een persoon onderscheidt van andere individuen, het gaat erom wat er wordt gedeeld met andere individuen. De nadruk ligt niet zozeer op verschillen, maar vooral op overeenkomsten. Doordat het bij sociale identiteit gaat om de vraag tot welke categorieën een individu behoort, wordt een individu niet alleen onderscheiden van mensen die niet tot die bepaalde categorieën behoren, maar ook samengevoegd met mensen die er wel toe behoren (Verkuyten, 1999).

Het is belangrijk om op te merken dat sociale identiteiten variabel en daardoor ook dynamisch zijn, sociale identiteiten zijn veranderbaar. Een belangrijk punt dat Verkuyten (1999) in zijn boek aanhaalt met betrekking tot sociale identiteiten is het volgende: "Sociale identiteiten zijn altijd sociale constructies en geen vaststaande entiteiten. Hoe reëel ze ook voor mensen kunnen zijn, ze zijn en blijven het resultaat van sociale processen en daarmee veranderbaar" (Verkuyten, 2006, p. 34).

Identiteit en identiteitsconstructie in interactie zijn onderwerpen die de laatste decennia veelvuldig bestudeerd en onderzocht zijn in de sociolinguïstiek. In de jaren zeventig en tachtig werd er vooral onderzoek gedaan naar linguïstische kenmerken die werden gekoppeld aan bepaalde (in

de vorige alinea genoemde) bestaande categorieën zoals geslacht, klasse of sociaal-economische status. Tegenwoordig richt onderzoek zich op de vraag hoe sociale categorieën ontstaan door het gebruik van taal en andere symbolische uitingen van mensen in het dagelijks leven (De Fina, 2007). In de linguïstiek kan deze sterke interesse in identiteit te wijten zijn aan het succes van de 'reconstructivist turn' waarbij de essentialistische benadering (essentialist approaches) in het debat in de sociale wetenschappen over (collectieve) identiteit verdrongen wordt door de constructivistische benadering (constructivist approaches). De essentialistische benadering bekijkt de identiteit van mensen en groepen in termen van bestaande categorieën. De constructivistische benadering erkent de veranderlijkheid van identiteiten zoals deze worden geconstrueerd in sociale interactie en ziet identiteiten niet vanzelfsprekend als vaststaande categorieën (Mendoza Denton, 2002, Lanza & Svendsen, 2007). In deze context is het ook van belang om op te merken dat agency een belangrijke rol speelt. Deze term duidt aan dat mensen zelf ook actief invloed uitoefenen op identiteitsconstructie. Mensen profileren zichzelf op een bepaalde manier in sociale interactie en laten door het uitdragen van hun sociale identiteit(en) in sociale interactie blijken tot welke sociale categorieën en groepen ze behoren (Meyerhoff, 2005). In de sociolinguïstiek is de laatste jaren veel onderzoek gedaan naar (groeps)identiteit. Om (groeps)identiteit te onderzoeken wordt er veel gebruik gemaakt van het concept van communities of practice. Op de term community of practice en de onderzoeken die hiernaar zijn gedaan ga ik in de volgende paragraaf uitgebreider in.

1.2 Community of practice

Antropoloog Lave en informaticus Wenger (1991) introduceerden in 1991 de term community of practice om groepen aan te duiden die gedefinieerd kunnen worden aan de hand van sociale, culturele en linguïstische aspecten. Volgens Wenger (1998) zijn leden van een community of practice met elkaar verbonden door wat ze samen doen, hun gemeenschappelijke activiteiten en door wat ze geleerd hebben als gevolg van hun wederzijdse betrokkenheid bij deze activiteiten. Wenger (1998) heeft drie dimensies opgesteld die van toepassing zijn op een community of practice zodat getoetst kan worden of een bepaalde groep een community of practice genoemd kan worden:

1. *Mutual engagement* (wederzijdse betrokkenheid): de leden van een community of practice nemen samen deel aan verschillende activiteiten. Wenger (1998) benadrukt dat deze wederzijdse betrokkenheid harmonie of conflict kan opleveren, een community of practice is niet per definitie een groep vrienden of bondgenoten.
2. *Jointly negotiated enterprise* (gezamenlijke onderneming): de leden van een community of practice delen hetzelfde doel: het nastreven van een gezamenlijke onderneming. Door interacties creëren de leden van een community of practice een gedeeld begrip van wat

hen bindt en dit zorgt ervoor dat ze samen de verantwoordelijkheid hiervoor dragen. De gezamenlijke onderneming wordt ook wel aangeduid als het domein van de community of practice.

3. *Shared repertoire* (gedeeld repertoire): de leden van een community of practice delen hetzelfde repertoire op het gebied van taal en cultuur. Leden van een community of practice ontwikkelen een groepseigen repertoire bijvoorbeeld op het gebied van woordenschat of stijl.

In deze scriptie zullen de eerste twee kenmerken slechts oppervlakkig aan de orde komen. De focus in dit onderzoek ligt op het derde kenmerk van de community of practice: het gedeelde repertoire. Ik heb ervoor gekozen me vooral te focussen op dit aspect omdat ik mijn onderzoek richt op de taal en cultuur van leden van twee communities of practice.

Ook in de sociolinguïstiek wordt de term community of practice steeds meer gebruikt. Vanuit de termen speech community en social network is gewerkt naar een term waarbij het bewustzijn van de groep een belangrijke rol speelt.

Vanaf de jaren zestig gebruiken sociolinguïsten de term speech community om het taalgebruik van een bepaalde sociale eenheid te beschrijven. In eerste instantie werd een speech community gedefinieerd als een groep mensen die dezelfde taal of dezelfde variëteit van een taal spreken. Later werd daaraan toegevoegd dat leden van een speech community gedeelde normen moeten hebben over het gebruik van taal (Gumperz & Hymes, 1986). Volgens Gumperz (Gumperz et al., 1986) bestaat een speech community uit een groep mensen die dezelfde normen en verwachtingen deelt ten aanzien van het gebruik van taal. Aangezien gedeelde kennis vaak te maken heeft met de intensiteit van contact en communicatienetwerken, vallen grenzen van speech communities vaak samen met grenzen van andere sociale eenheden, bijvoorbeeld landen of religieuze groeperingen (Gumperz et al., 1986). Wanneer men spreekt over een speech community gaat het dus over een grote groep mensen.

Mensen behoren tot een bepaalde (grote) speech community maar maken ook deel uit van een sociaal netwerk. Binnen een sociaal netwerk kan op kleinere schaal een gemeenschap en de taal en cultuur van een gemeenschap bestudeerd worden. Het sociale netwerk van een individu bestaat uit alle relaties die hij of zij heeft met anderen. Deze relaties vormen een soort web dat zich uitstrekt in zowel de geografische als de sociale ruimte (Milroy & Gordon, 2003). Vanuit de antropologie en de sociolinguïstiek wordt er veel onderzoek gedaan naar sociale netwerken, dit noemt men sociale netwerkanalyse. Uit deze onderzoeken blijkt dat mensen persoonlijke gemeenschappen creëren om een zinvol kader te bieden voor het oplossen van problemen in het dagelijks leven (Milroy et al., 2003).

Er worden twee termen gebruikt om sociale netwerken te beschrijven, density (dichtheid) en plexity (complexiteit). Density heeft betrekking op de vraag of leden van een netwerk van een

persoon ook contact met elkaar hebben. Wanneer de personen in jouw sociale netwerk ook contact hebben met elkaar en er sprake is van interactie tussen deze personen is er sprake van een sterke dichtheid van het netwerk. Dit wordt een dense network genoemd. Wanneer het tegenovergestelde het geval is en de personen in jouw netwerk geen contact hebben met elkaar is er sprake van een loose network (Holmes, 2001). Plexity heeft betrekking op de mate waarin je contact hebt met personen in één of meerdere settings. Wanneer je sociale netwerk voornamelijk bestaat uit personen met wie je slechts in één setting een link hebt, je ziet je collega van je werk bijvoorbeeld alleen in de werksituatie en je ziet de vriend waar je mee gaat tennissen alleen op de tennisbaan, spreek je van uniplex relationships en kan je sociale netwerk getypeerd worden als een uniplex network. Van multiplex relations is sprake wanneer je met personen in je netwerk in meerdere settings een link hebt. De collega van je werk zie je bijvoorbeeld in de werksituatie maar je gaat er ook mee sporten en mee naar festivals. Wanneer je sociale netwerk voornamelijk bestaat uit mensen met wie je in meerdere settings een link hebt, spreek je van multiplex relations en een multiplex network (Holmes, 2001).

Bij sociale netwerkanalyse wordt er voornamelijk onderzoek gedaan naar een individu en het netwerk daaromheen. Maar individuen begeven zich dagelijks in verschillende persoonlijke gemeenschappen, deze gemeenschappen veranderen en zijn in beweging. De taalkundige Eckert heeft de term *community of practice* in de sociolinguïstiek geïntroduceerd om deze gemeenschappen te onderzoeken en te beschrijven. De term *community of practice* is sterk gerelateerd aan het concept sociaal netwerk maar heeft, in tegenstelling tot sociale netwerkanalyse waar het individu centraal staat, betrekking op de talige en culturele kenmerken van een bepaalde groep mensen in een bepaalde context. Leden van een *community of practice* zijn zich bewust van de afbakening van hun eigen groep en het verschil en de afstand met andere groepen (Eckert, 2000; Milroy et al., 2003).

Eckert en McConnell-Ginet (1992) beschrijven een *community of practice* als volgt:

A community of practice is an aggregate of people who, united by a common enterprise, develop and share “ways of doing things, ways of talking, beliefs, values, power relations – in short practices emerge in the course of this mutual endeavor”. (p.464)

Ook uit de beschrijving die Eckert en McConnell-Ginet (1992) geven blijkt dat een *community of practice* beschreven kan worden als een groep mensen die verbonden is door een gezamenlijke onderneming en manieren deelt om dingen te doen.

Eckert en McConnell-Ginet (1992) voegen hier aan toe dat een *community of practice* kan ontstaan uit een formeel of informeel gevormde onderneming. Een *community of practice* met een formele onderneming is bijvoorbeeld het team waarin je werkt of de gemeenteraad waarin je zit. Een *community of practice* met een informele onderneming is bijvoorbeeld je familie of je vriendengroep op school. Daarnaast zijn Eckert en McConnell-Ginet (1992) van mening dat wanneer een *community of practice* is ontstaan zij haar eigen leven heeft en een eigen traject

ontwikkelt. Leden van een community of practice laten zien dat ze bij de groep horen door te participeren in de groep en bijdragen te leveren aan de groep (Eckert & McConnell-Ginet, 1992). Hieruit volgt ook dat een community of practice wordt gevormd door een proces van sociaal leren (Meyerhoff, 2002). De leden van een community of practice gaan veel met elkaar om en nemen kenmerken van elkaar over. Leden van een community of practice vormen op die manier een groepseigen repertoire op het gebied van taal en cultuur.

De afgelopen jaren zijn er verschillende etnografische onderzoeken gedaan naar communities of practice. Etnografie of etnografisch veldwerk is een onderzoeksmethode die haar wortels heeft in de antropologie en tegenwoordig ook veel wordt gebruikt binnen de sociolinguïstiek (Blommaert & Dong, 2010). Binnen etnografisch onderzoek staat veldwerk centraal, de onderzoeker onderzoekt een bepaalde (culturele) groep in de samenleving door die groep te observeren en te participeren in de betreffende groep. Etnografisch onderzoek vindt dus plaats in een natuurlijke setting en de onderzoeker maakt gebruik van participerende observaties, de onderzoeker observeert de groep terwijl hij of zij participeert in de groep. Daarnaast wordt binnen etnografisch onderzoek veel gebruik gemaakt van interviews ('t Hart, Boeije & Hox, 2005). Etnografie is een inductieve wetenschap, dat wil zeggen dat er wordt gewerkt van empirisch bewijs naar theorie. De onderzoeker bestudeert data en de data leiden tot theorievorming (Blommaert & Dong, 2010). De afgelopen decennia zijn er verschillende etnografische onderzoeken uitgevoerd om communities of practice te bestuderen. In de jaren tachtig heeft de Amerikaanse taalkundige Eckert (2000, 2005) onderzoek gedaan naar verschillen tussen twee groepen jongeren in Detroit, Michigan. Eckert heeft etnografisch onderzoek verricht op een middelbare school, Belten High School in Detroit en in de daaromheen liggende steden. Uit haar onderzoek blijkt dat er in Detroit onderscheid gemaakt kan worden tussen twee groepen blanke jongeren die bestaan uit zowel jongens als meisjes: Jocks en Burnouts. De Jocks en de Burnouts kunnen gezien worden als twee groepen, twee, in dit geval op klasse gebaseerde, communities of practice (Eckert, 2000, 2005)

De Jocks zijn schoolgaande jongeren uit de middenklasse die hun netwerken, identiteiten en sociale leven vooral op school ontwikkelen, deze groep is erg schoolgeoriënteerd. De andere groep, de Burnouts, bestaat uit jongeren uit de arbeidersklasse, jongeren van de straat. Zij ontwikkelen hun netwerk, identiteiten en sociale leven vooral op straat en in de stad en zijn veel minder schoolgeoriënteerd (Eckert, 2000, 2005).

Zowel de Jocks als de Burnouts geven op verschillende manieren expressie aan hun identiteit en groepsidentiteit. Hun identiteit en groepslidmaatschap worden onder andere duidelijk en zichtbaar in hun kleding, make-up, houding en beweging van het lichaam, vrijetijdsbesteding en participatie op school. Ook op het gebied van taal(variatie) en uitspraak is er een verschil tussen de Jocks en de Burnouts (Eckert, 2000, 2005).

Een ander recent onderzoek dat is verricht naar communities of practice is van Mendoza Denton (2008). De in Mexico geboren Amerikaanse antropologe en taalkundige Mendoza Denton (2008) heeft onderzoek gedaan naar twee rivaliserende Latijns-Amerikaanse meidengroepen op een middelbare school in Californië, Amerika. De school waar Mendoza-Denton haar onderzoek heeft uitgevoerd, Sor Juana High School, heeft ongeveer 1200 leerlingen van wie 20% van Latijns-Amerikaanse afkomst is en waarvan merendeel van deze studenten een Mexicaanse achtergrond heeft (Mendoza-Denton, 2008).

Gedurende vier jaar heeft Mendoza-Denton onderzoek gedaan naar twee verschillende meidengroepen op Sor Juana High School: de Engelssprekende Amerikaansgeoriënteerde 'Norteñas' en de Spaanssprekende Latijns-Amerikaansgeoriënteerde 'Sureñas'. Tijdens haar onderzoek heeft Mendoza-Denton, om haar data te verzamelen, geprobeerd deel uit te maken van zowel de Norteñas als de Sureñas. Dit heeft zij gedaan door onderzoek te doen op school: door bijles te geven, te lunchen met de leden van beide groepen, lessen met hen te volgen maar ook door buiten schooltijd met ze af te spreken. Ze is op feestjes geweest die de groepen organiseerden en heeft met de meiden activiteiten ondernomen zoals het bezoeken van een openluchtfilm. Daarnaast heeft ze veel interviews gehouden met zowel Norteñas als Sureñas. Ook heeft Mendoza-Denton gesprekken gevoerd met leden van andere groepen op de middelbare school, leerkrachten en de politie (Mendoza-Denton, 2008).

Uit de observaties en de gesprekken bleek dat de Norteñas en de Sureñas gezien kunnen worden als twee verschillende communities of practice. De meidengroepen verschillen sterk van elkaar wat betreft uiterlijke en culturele kenmerken zoals kledingstijl, haardracht, make-up en muziekvoorkeur. Daarnaast is ook het taalgebruik van beide groepen verschillend: leden van beide groepen zijn competent in zowel het Engels als het Spaans maar om hun groepsidentiteit te benadrukken maken de Norteñas vooral gebruik van het Engels en blijven de Sureñas trouw aan de taal die wordt gesproken in hun moederland, het Spaans. Daarnaast gebruiken de twee groepen verschillende woorden en uitspraakvormen om hun groepsidentiteit te benadrukken en hun identiteit te markeren (Mendoza-Denton, 2008).

Ook Kamada (2010) heeft onderzoek gedaan naar identiteit en identiteitsconstructie in een community of practice in een tweetalige context, namelijk naar een groep van zes meiden woonachtig in Japan met een Japanse en een Amerikaanse ouder. Wanneer Kamada haar onderzoek begint zijn de meiden dertien jaar oud en gaan zij naar (verschillende) Japanse middelbare scholen. Kamada heeft de meiden gedurende vier jaar zes keer gesproken in verschillende samenstellingen, niet bij elke ontmoetingen waren alle meiden aanwezig. De meiden hebben allemaal Japans als moedertaal en beheersen de Engelse taal, zij het in mindere mate dan het Japans. Door hun leeftijdgenoten worden de meiden vaak beschouwd als anders vanwege hun 'buitenlandse verschijning', de meiden zien er anders (westers) uit, hebben andere gewoonten dan hun Japanse leeftijdgenoten en worden vaak beschouwd als 'halve' Japanners.

Kamada (2010) heeft zich in haar onderzoek gericht op de rol die etniciteit en gender spelen bij het construeren van identiteit door deze meiden. Om dit te onderzoeken heeft zij de meiden geïnterviewd en geobserveerd. Om haar data te analyseren heeft Kamada gebruik gemaakt van discourse analyse. Gedurende haar onderzoek probeert Kamada te onderzoeken hoe de meiden, die worstelen met hun identiteiten omdat ze beïnvloed worden door zowel de Japanse als de Amerikaanse cultuur, expressie geven aan hun identiteit op het gebied van etniciteit en gender. Daarnaast brengt zij in kaart hoe de meiden zich, naarmate ze ouder worden, steeds beter kunnen positioneren in een wereld waarin ze zowel nadelen als voordelen ondervinden van het hebben van een hybride identiteit (Kamada, 2010).

Recentelijk heeft ook Meijke van der Plas, studente Informatie- en Communicatiewetenschappen, onderzoek gedaan naar communities of practice in Nederland, namelijk naar twee meidengroepen op een middelbare school in West Zeeuws-Vlaanderen. Van der Plas (2009) heeft tijdens de pauzes de twee groepen geobserveerd en gesprekken gevoerd met de leden van de groepen. De groepjes bestonden uit vier à zes meiden in de leeftijd van 15-16 jaar.

Uit zowel de observaties als uit de gesprekken blijkt dat de twee groepen verschillen op de gebieden taal en cultuur. Op het gebied van taal verschillen ze in het wel of niet spreken van een dialect. Eén groep kiest er bewust voor om geen dialect te spreken terwijl in het andere groepje de leden onderling juist wel dialect met elkaar spreken. Daarnaast gebruikt de groep dialectsprekers vaker het persoonlijk voornaamwoord 'ik' aan het begin van een zin terwijl de niet-dialectsprekers vaker in de wij-vorm spreken (Van der Plas, 2009).

Op het gebied van kleding, haardracht en muziekstijl zijn er ook verschillen tussen de twee meidengroepen, al zijn deze kleiner dan de verschillen tussen de groepen die Eckert en Mendoza-Denton hebben onderzocht (Van der Plas, 2009).

Uit de observaties van Van der Plas (2009) kwam duidelijk naar voren dat fysieke positionering belangrijk is bij de twee groepen. Ze hebben in de pauze een eigen plek in de aula. Deze plek wordt elke pauze ingenomen en bezet gehouden door bijvoorbeeld het neerleggen van een tas. Door elke pauze in dezelfde groep op een bepaalde plaats te gaan zitten maken de meiden duidelijk tot welke groep ze behoren en worden de groepen ook erg zichtbaar voor de overige leerlingen op school. Ook uit onderzoek naar taalvariatie dat Quist (2008) heeft uitgevoerd op een middelbare school in Kopenhagen blijkt dat fysieke positionering kan dienen als identiteitsmarkering. Uit haar onderzoek blijkt dat verschillende groepen op een middelbare school bepaalde plaatsen in de klas of in de aula innemen. Aan de plaats waar een leerling in de klas of in de aula gaat zitten is dus te zien bij welke groep hij of zij hoort, de fysieke positionering in een klaslokaal of in de aula geeft dus expressie aan groepsidentiteit (Quist, 2008).

Naast het onderzoeken van verschillen tussen de twee groepen op gebied van taal en cultuur heeft Van der Plas (2009) ook onderzocht of de leden van de meidengroepen zich bewust zijn van de identiteitsmarkeringen die gebruikt worden om te laten zien bij welke groep ze horen. Uit

haar onderzoek blijkt dat de meiden zich niet echt bewust zijn van het feit dat ze spreken in de ik- of de wij-vorm. Het gebruik van de ik-vorm of de wij-vorm kan gezien worden als een identiteitsmarkering om je persoonlijke identiteit of juist de groepsidentiteit te benadrukken. De meiden gaven wel aan zich bewust te zijn van het markeren van identiteit door het dragen van bepaalde kleding en het hebben van gezamenlijke interesses. Hiermee geven de meiden expressie aan hun groepslidmaatschap. De meiden zijn zich ervan bewust dat ze op die manier laten zien bij welke groep ze horen (Van der Plas, 2009).

1.3 Onderzoek

Het onderzoek dat ik heb uitgevoerd is gebaseerd op de onderzoeken van Eckert, Mendoza-Denton en Van der Plas. Ik heb onderzoek gedaan naar twee communities of practice in een klas van de School voor Mode, een mbo-opleiding van ROC Eindhoven.

Net zoals de hierboven genoemde onderzoekers heb ik me tijdens het onderzoek gericht op zowel de talige als de culturele kenmerken van de communities of practice en de bijdragen die deze kenmerken leveren aan de expressie van (groeps)identiteit. Gedurende het onderzoek stond de volgende hoofdvraag centraal:

In hoeverre spelen taal en cultuur een rol bij het uitdragen van identiteit door twee groepen studenten aan de School voor Mode?

Om deze hoofdvraag te kunnen beantwoorden heb ik mijn onderzoek toegespitst op drie aspecten die een rol spelen bij het beantwoorden van deze vraag, namelijk groepsvorming, taal en cultuur. Bij deze aspecten heb ik een aantal deelvragen geformuleerd die moeten bijdragen aan het beantwoorden van de hoofdvraag:

Groepsvorming:

- 1. In hoeverre is er sprake van groepsvorming binnen de groep modestudenten?*
- 2. Wie hoort er bij een bepaalde groep en wie niet en wat zijn de links met andere groepen?*

Taal:

- 3. Gebruiken de twee verschillende groepen verschillende aanspreekvormen (om hun groepsidentiteit te benadrukken)?*
- 4. Gebruiken de twee verschillende groepen bepaalde woorden / zinsconstructies als solidariteitsmarkeerders?*
- 5. Gebruiken de twee verschillende groepen een bepaald dialect om hun (groeps)identiteit uit te drukken?*

Cultuur:

6. *Welke uiterlijke kenmerken (kleding, haardracht, make-up) geven expressie aan de identiteit van de twee verschillende groepen?*
7. *Welke onderwerpen worden het meest besproken door de twee verschillende groepen?*
8. *Welke (culturele) handelingen gebruiken de twee groepen om hun groepslidmaatschap / groepsidentiteit uit te drukken?*
9. *Welke vrijetijdsbesteding hebben de leden van de twee verschillende groepen?*
10. *Spelen sociale media een rol bij het uitdragen van identiteit door de twee verschillende groepen?*

2. Methode

Ik heb ervoor gekozen om het onderzoek naar identiteitsexpressie binnen twee communities of practice uit te voeren op de School voor Mode in Eindhoven. Deze school verzorgt verschillende mbo-opleidingen (niveau 2, niveau 3 en niveau 4) op het gebied van mode en maakt deel uit van ROC Eindhoven. Studenten aan de School voor Mode worden opgeleid tot medewerker maatkleding, medewerker styling of commercieel medewerker productie. De school heeft 350 leerlingen verdeeld over 17 klassen. De studenten zijn gemiddeld tussen de zestien en twintig jaar oud.

2.1 Design

Het onderzoek naar de rol die taal en cultuur spelen bij het uitdragen van identiteit door twee groepen studenten aan de School voor Mode is kwalitatief van aard. Bij de dataverzameling is gebruik gemaakt van etnografische onderzoeksmethoden: participerende observatie en interviews. Daarnaast heb ik gedurende een aantal weken het sociale mediagebruik (Hyves, Facebook en Twitter) van twee groepen studenten bestudeerd om te kijken of sociale media een rol spelen bij het uitdragen van identiteit.

Ik heb ervoor gekozen dit onderzoek uit te voeren door middel van etnografisch onderzoek omdat ik denk dat deze onderzoeksmethode het meest geschikt is om de deelvragen die ik heb opgesteld te beantwoorden. Omdat ik vermoed dat de deelonderwerpen die ik in dit onderzoek wil onderzoeken, namelijk groepsvorming, taal en cultuur, het best bestudeerd kunnen worden in hun natuurlijke context heb ik ervoor gekozen om de identiteitsexpressie van twee groepen modestudenten te onderzoeken door middel van participerende observatie en interviews.

Bij participerende observatie doe je als onderzoeker onderzoek 'in het veld', in dit geval in het dagelijks leven van twee groepen modestudenten. Bij participerende observatie maak je als onderzoeker deel uit van de onderzoeksgroep en observeer je wat er in deze groep gebeurt.

Omdat er bij participerende observatie geen steriele onderzoekssituatie wordt gecreëerd maar de informanten zich in een omgeving bevinden waar ze zich normaliter ook in bevinden, denk ik dat de kans zeer groot is dat de informanten zich zullen gedragen zoals ze zich normaal ook zouden gedragen wanneer ik als onderzoeker niet aanwezig ben.

Dit neemt niet weg dat ik wil benadrukken dat het bij participerende observatie onmogelijk is om als onderzoeker helemaal neutraal of objectief te blijven. Het filteren van het juiste materiaal uit de enorme hoeveelheid data is onderhevig aan mijn gevoel en gedachten van wat belangrijk is en wat niet, de analyses van de data zijn mijn interpretatie van de data en mijn gevoelens en gedachten spelen daarin zeker een rol, al heb ik geprobeerd om als onderzoeker zo objectief mogelijk te blijven.

Naast participerende observatie heb ik in dit onderzoek gebruik gemaakt van interviews. Ik heb ervoor gekozen om de informanten die ik heb geobserveerd na het bestuderen van de data te interviewen. Deze interviews hebben plaatsgevonden in groepsverband, ik heb beide groepen die in dit onderzoek centraal staan afzonderlijk van elkaar gesproken. De groepsinterviews die ik heb gehouden waren semigestructureerd, de onderwerpen die ik graag wilde bespreken stonden op papier maar er was ook ruimte om nieuwe onderwerpen te introduceren en toe te voegen aan het interview. De onderwerpen die ik graag wilde bespreken heb ik afgeleid uit de data die ik heb verzameld door middel van de participerende observatie. Ik wilde de informanten graag vragen stellen over de drie deelonderwerpen die in dit onderzoek centraal staan: groepsvorming, taal en cultuur, om te onderzoeken in hoeverre zij zich bewust zijn van de rol die deze onderwerpen spelen in hun gedrag en identiteitsexpressie.

Tot slot heb ik gedurende een aantal weken het gebruik van sociale media bestudeerd op Hyves, Facebook en Twitter. Ik heb dit gedaan omdat ik graag wilde weten op welke manier de informanten expressie zouden geven aan hun identiteit op sociale netwerksites. Ik heb gekozen voor bovengenoemde netwerksites omdat deze sites op dit moment het meest populair zijn onder jongeren.

2.2 Informanten

Ik heb ervoor gekozen om het onderzoek uit te voeren op de School voor Mode omdat ik op deze school werkzaam ben als docente Nederlands. Daarnaast lijkt de School voor Mode mij een zeer geschikte omgeving voor mijn onderzoek omdat ik denk dat ik als jonge, vrouwelijke onderzoeker vrij snel een vertrouwensband kan opbouwen met de voornamelijk vrouwelijke studenten die slechts een paar jaar jonger zijn dan ikzelf. Deze vertrouwensband is van belang omdat ik wil meekijken 'in het leven' van de modestudenten. Ik wil weten hoe ze met elkaar praten en hoe ze met elkaar omgaan, daarbij is het van belang dat de studenten zich zo min mogelijk gaan aanpassen aan mij als onderzoeker. Tot slot denk ik dat studenten aan de School voor Mode een geschikte doelgroep is voor mijn onderzoek omdat een aantal van hen heel bewust bezig is met het uitdragen van identiteit door middel van hun (aparte) kleding- en haarstijl. Tijdens mijn lessen merk ik dat een grote groep studenten veel tijd besteedt aan het uitdragen van identiteit via sociale media zoals Hyves, Twitter en Facebook. Ook deze vorm van identiteitsexpressie maakt de modestudenten een interessante doelgroep voor mijn onderzoek.

Omdat ik het vanuit mijn functie als docente geen goed idee vond om het onderzoek uit te voeren in een klas waaraan ik lesgeef, met het oog op belangenverstremgeling, heb ik ervoor gekozen het onderzoek uit te voeren in een klas waar de studenten mij niet kennen als docente. Ik heb in de pauzes verschillende groepen studenten geobserveerd en op basis van deze observaties en adviezen van collega's besloten het onderzoek uit te voeren in klas A1A. Klas A1A is een

eerstejaars niveau drie klas waarin de studenten worden opgeleid tot medewerker maatkleding. Een medewerker maatkleding maakt kleding maar is ook bezig met administratie en klantcontact. Studenten die zijn afgestudeerd vinden bijvoorbeeld een baan bij een naaiatelier, een maatkledingbedrijf of bij een kledingreparatiebedrijf.

De klas waarin ik het onderzoek heb uitgevoerd bestaat uit veertien studenten, dertien meisjes en één jongen. De leeftijd van de studenten varieert van zestien tot eenentwintig jaar. Omdat ik mij in mijn onderzoek wilde richten op twee groepen modestudenten heb ik tijdens de eerste dagen van mijn onderzoek voornamelijk geobserveerd welke studenten bij elkaar hoorden en groepjes vormden. Binnen mijn onderzoek heb ik me gericht op twee vriendengroepjes in de klas, een groepje bestaande uit twee meisjes en een jongen en een groepje bestaande uit drie meisjes. De namen van de groepsleden zijn pseudoniemen, dit om de privacy van de informanten te waarborgen.

Groep één bestaat uit Isabella, Ellenoor en Matthijs. Deze drie studenten zitten alledrie voor de tweede keer in het eerste leerjaar omdat zij vorig jaar zijn blijven zitten. Ook vorig jaar zaten ze bij elkaar in de klas.

Isabella is twintig jaar oud en woont met haar vader in Veghel. Haar ouders zijn gescheiden en met haar moeder heeft ze nauwelijks contact. Voor haar huidige opleiding heeft Isabella haar vmbo-kader Zorg-en-Welzijn-diploma behaald en een jaar gewerkt in een snackbar. Daar werkt ze nu nog steeds een paar uur per week.

Ellenoor is eenentwintig jaar oud en woont met haar moeder in Heerlen. Haar ouders zijn gescheiden. Voor haar huidige opleiding heeft Ellenoor een mbo-opleiding dierverzorging gevolgd maar niet afgemaakt.

Matthijs is achttien jaar oud en woont met zijn vader, moeder en broertje van vijftien in Vaesrade. Voor zijn huidige opleiding heeft Matthijs zijn vmbo-kader Zorg-en-Welzijn-diploma behaald. Hoewel Isabella en Matthijs dezelfde vooropleiding hebben genoten kenden zij elkaar niet voordat zij aan de opleiding aan de School voor Mode begonnen. Ze hebben op verschillende middelbare scholen gezeten.

Groep twee bestaat uit Tess, Eva en Sophie. Deze drie studenten hebben vorig jaar alledrie hun diploma in het middelbaar onderwijs behaald en zijn in september begonnen met hun opleiding aan de School voor Mode.

Tess is zestien jaar oud en woont met haar ouders, een oudere broer van negentien en een jongere broer van veertien jaar in Waalre. Tess heeft voor haar huidige opleiding haar vmbo-kader Zorg-en-Welzijn-diploma behaald.

Eva is zestien jaar oud en woont met haar ouders in Lierop. Eva heeft twee broers van negentien

en tweeëntwintig jaar die allebei op kamers wonen. Eva heeft voor haar huidige opleiding haar vmbo-kader Zorg-en-Welzijn-diploma behaald.

Sophie is zestien jaar oud en woont met haar ouders in Geldrop. Sophie heeft voor haar huidige opleiding haar vmbo-kader Zorg-en-Welzijn-diploma behaald.

Tess, Eva en Sophie hebben dezelfde vooropleiding afgerond voordat zij aan hun huidige opleiding begonnen. De meiden kenden elkaar niet en hebben hun vmbo-diploma behaald op verschillende middelbare scholen.

2.3 Procedure

Nadat ik van de directie van de School voor Mode toestemming had gekregen om mijn onderzoek op deze school uit te voeren heb ik de loopbaanbegeleider (mentor) van de studenten uit klas A1A benaderd om te vragen of zij het goed zou vinden dat ik mijn onderzoek in haar klas uit zou voeren. De loopbaanbegeleider van de klas ging akkoord en begin november ben ik in klas A1A geweest om mezelf voor te stellen en uit te leggen wat ik kwam doen.

Na overlegd te hebben met de heer Backus en de heer Juffermans heb ik besloten om de studenten niet te vertellen wat het daadwerkelijke onderwerp van mijn scriptie is. Ik heb ervoor gekozen om het onderwerp van mijn scriptie niet expliciet te benoemen om te voorkomen dat de studenten te veel zouden gaan letten op wat ze zouden zeggen of doen als ik in de klas aanwezig was en sociaal wenselijk gedrag zouden gaan vertonen. In de klas heb ik verteld dat ik een scriptie moest schrijven en dat ik geïnteresseerd was in het dagelijks leven en de interesses van de studenten in de betreffende klas. Ik heb de studenten verteld dat ik een aantal weken aanwezig zou zijn in de klas om te kijken hoe het er in de klas aan toegaat en te bestuderen wat de studenten doen en bespreken. Ook heb ik verteld dat ik waarschijnlijk een aantal studenten zou willen interviewen. Na mijn uitleg heb ik de studenten de gelegenheid gegeven vragen te stellen, van deze mogelijkheid werd door de studenten geen gebruik gemaakt.

Half november 2010 ben ik mijn onderzoek daadwerkelijk begonnen. Gedurende zes weken ben ik ongeveer drieënhalve dag per week aanwezig geweest in klas A1A en ik heb ik lessen met ze gevolgd en pauzes met de studenten doorgebracht. De eerste dagen van het onderzoek heb ik gebruikt om te observeren hoe de relaties binnen de groep lagen en welke studenten bij elkaar hoorden en groepjes vormden. Tijdens zowel de theorie- als praktijklessen ben ik bij de studenten gaan zitten en heb ik geprobeerd met alle studenten contact te maken en op die manier deel uit gaan maken van de klas. Dit lukte erg snel, ik werd snel opgenomen in de groep en na een week had ik het gevoel dat ik bij de groep hoorde en volledig was geaccepteerd. Dat dit voor de studenten ook zo voelde blijkt uit het feit dat er, als ik er een ochtend niet was, aan de loopbaanbegeleider werd gevraagd of ik nog kwam en uit het feit dat er in de pauzes een plaats voor mij werd vrijgehouden om samen te kunnen eten. Ook kreeg ik na anderhalve week in de

klas aanwezig te zijn een traktatie van een student die jarig was geweest met daarbij de woorden: 'Ik heb ook een traktatie voor jou want jij hoort ook bij ons'.

Na een week heb ik besloten welke twee groepen ik wilde observeren en interviewen voor mijn onderzoek en in de weken die volgden ben ik voornamelijk bij deze twee groepen gaan zitten om ze te observeren en een band met hen op te bouwen. Tijdens mijn observaties heb ik aantekeningen gemaakt en af en toe gebruik gemaakt van een voicerecorder om audio-opnames te maken. Ook heb ik met de studenten uit de twee groepen Hyves-, Facebook- en Twittergegevens uitgewisseld zodat ik kon bestuderen op welke manier zij gebruik maken van sociale media.

Na zes weken deel uitgemaakt te hebben van klas A1A had ik genoeg data verzameld. Begin januari heb ik twee groepsinterviews gehouden met de studenten uit de twee geobserveerde groepen. Deze groepsinterviews vonden plaats in een klaslokaal op school tijdens een regulier lesuur. Beide interviews zijn, met toestemming van de informanten, opgenomen met een voicerecorder en duurden ongeveer een uur.

Tot slot heb ik, met toestemming van de informanten, het sociale mediagebruik van de informanten bestudeerd. Dit heb ik gedaan door gedurende een aantal weken de Hyves-, Facebook- en Twitterprofielen van de informanten te bekijken.

2.4 Analyse

De analysemethode die ik in dit onderzoek heb toegepast is inductief. Een inductieve analysemethode werkt bottom up, dat wil zeggen dat er eerst is gekeken naar de verzamelde data en vervolgens naar een bijpassende theoretische onderbouwing (Blommaert & Dong, 2010; 't Hart, Boeije & Hox, 2005). Door de verzamelde data te bestuderen en te interpreteren is er gezocht naar relevante thema's en uitkomsten. Die zullen worden beschreven in het resultatenhoofdstuk.

De data die ik heb verzameld door middel van participerende observatie bestaan voornamelijk uit aantekeningen en enkele audio-opnames. Alle aantekeningen die tijdens de observaties zijn gemaakt zijn op de computer uitgewerkt en ondergebracht in drie categorieën: groepsvorming, taal en cultuur. Binnen deze categorieën is bezien of de aantekeningen aanleiding gaven voor het creëren van subcategorieën, dit was het geval bij de categorieën taal en cultuur. De categorie taal is verdeeld in de volgende subcategorieën: aanspreekvormen, woordkeuze, grammatica en dialect. De categorie cultuur is ook verdeeld in subcategorieën: uiterlijke kenmerken, gespreksonderwerpen, lichamelijk contact, vrijetijdsbesteding en sociale media.

De interviews zijn opgenomen met behulp van een voicerecorder en daarna uitgewerkt tot transcripten. Ook delen uit de transcripten zijn ingedeeld in verschillende categorieën, deze

categorieën zijn gelijk aan de categorieën die zijn gebruikt bij de analyse van de data die zijn verkregen met behulp van participerende observatie.

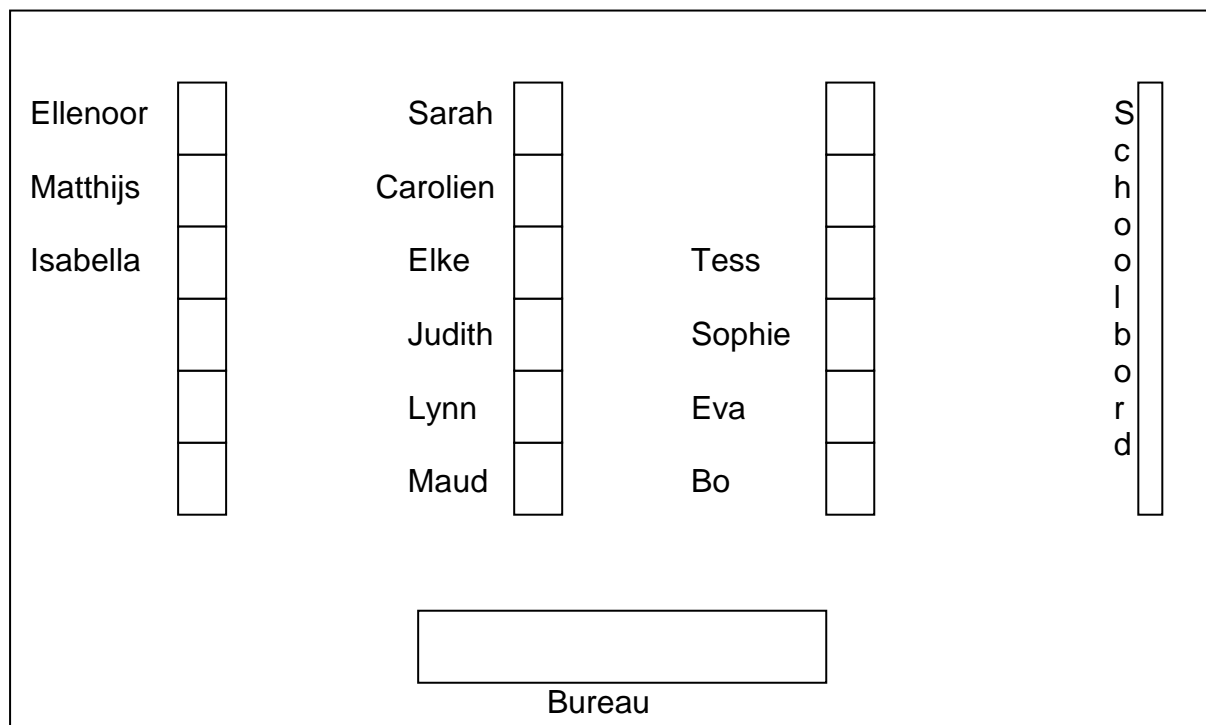
In het resultatenhoofdstuk worden (delen van) transcripten weergegeven. De transcripten van spontane data die ik heb opgenomen tijdens mijn observaties zijn niet genummerd, dit omdat ik niet alle data die ik heb opgenomen met mijn voicerecorder heb uitgewerkt. De transcripten van de interviews die ik heb gehouden met de informanten zijn wel genummerd, de volledige transcripten van de interviews zijn terug te vinden in de bijlagen.

Tot slot is het sociale mediagebruik van de informanten onder de loep genomen. Gedurende een aantal weken heb ik de Hyves-, Facebook- en Twitterprofielen van de informanten bestudeerd. Ik heb gelet op de vriendenaantallen die de informanten hebben op deze sociale netwerksites, de hoeveelheid berichten die de informanten op deze websites plaatsen en het wel of niet plaatsen van foto's op deze websites door de informanten. Gedurende drie weken heb ik dagelijks gekeken hoeveel berichten of tweets de informanten die dag hadden geplaatst en deze gegevens heb ik verwerkt in een tabel. De data met betrekking tot het gebruik van sociale media is dus kwantitatief van aard.

3. Resultaten

3.1 Groepsvorming

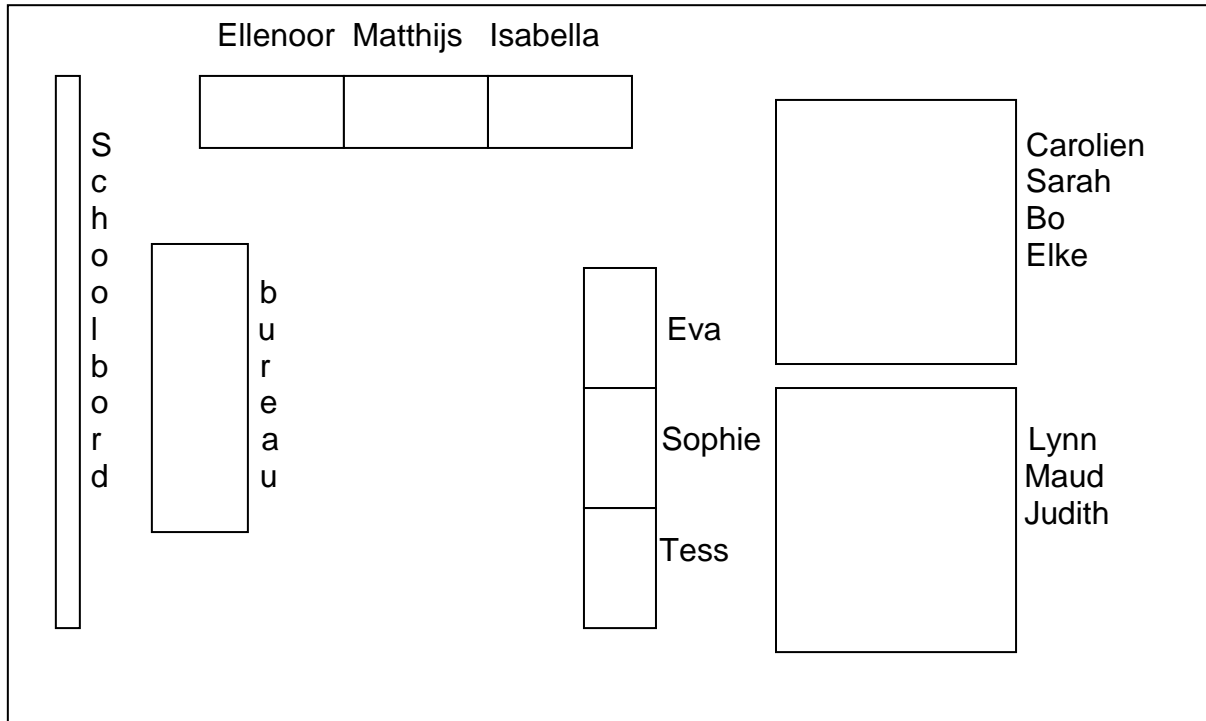
Op het moment dat ik voor het eerst de klas binnenkwam om kennis te maken met de studenten, mezelf voor te stellen en te vertellen wat ik kwam doen viel het me meteen op dat de studenten in drie verschillende groepen bij elkaar zaten en er ruimtelijk gezien sprake was van groepsvorming. Op dat moment zaten de studenten in een groot lokaal en volgden zij een les kledingtechniek. Tijdens deze les zit elke student aan een tafel achter een naaimachine. Op het moment dat ik de klas binnenkwam was de docente bezig met uitleg geven en waren de studenten nog niet zelf aan het werk. In onderstaand figuur is te zien hoe de studenten in groepen bij elkaar zaten:

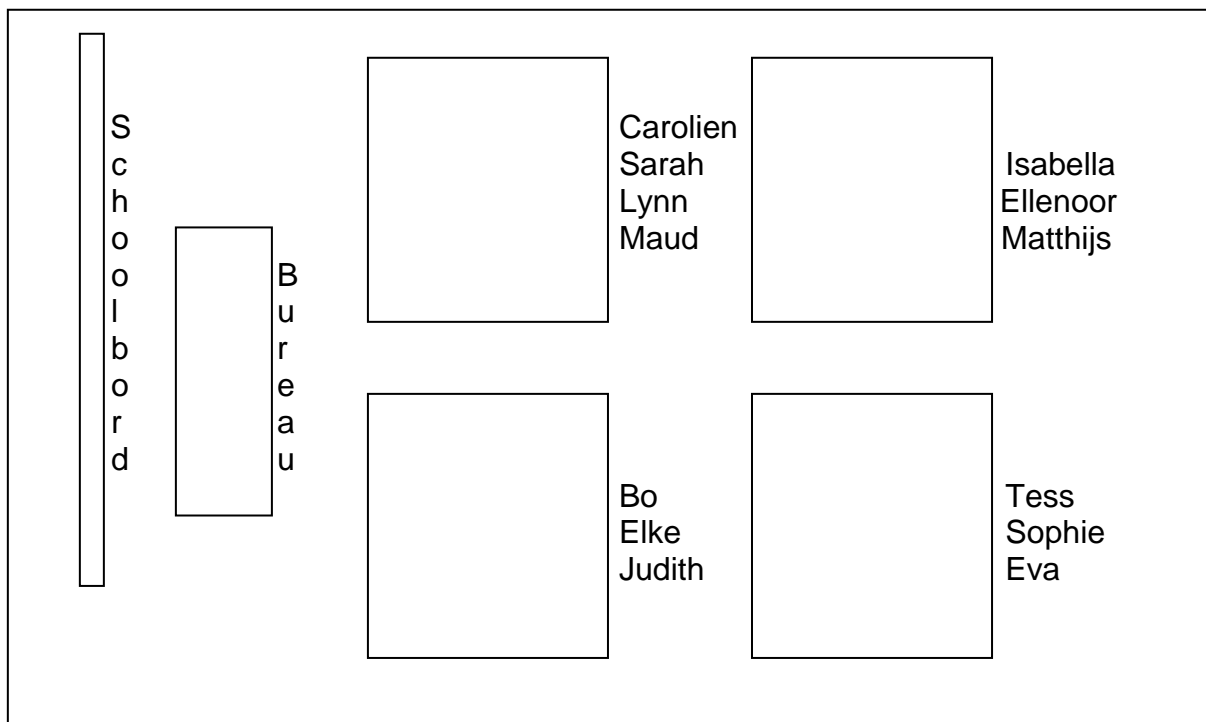
Figuur 1. Ruimtelijke positie studenten tijdens een les kledingtechniek. (Eén student was afwezig).

Zoals uit figuur 1 blijkt kiezen de studenten ervoor om in groepen bij elkaar te zitten. In het lokaal staan drie rijen met tafels, elke rij bestaat uit zes losse tafels. Wat opvalt is dat de middelste rij bezet wordt door zeven studenten. Er zijn zes vrije tafels over maar Bo zit samen met Maud aan één tafel. Op dat moment was dat mogelijk omdat er instructies werden gegeven en de studenten nog niet hoefden te werken met een naaimachine. Op het moment dat de instructie was afgelopen besloot Bo een andere plaats te zoeken en is zij aan de tafel achter Maud gaan zitten.

Tijdens mijn onderzoek ben ik bij verschillende lessen in verschillende lokalen aanwezig geweest en tijdens bijna elke les kozen de studenten ervoor om in dezelfde groepssamenstelling in een lokaal plaats te nemen:

Figuur 2. Ruimtelijke positie studenten tijdens een les bewerkingstechniek. (Eén student was afwezig).

Figuur 3. Ruimtelijke positie studenten tijdens een les coupetekenen. (Eén student was afwezig).

Ook in de twee bovenstaande figuren is te zien dat de studenten in elke les in dezelfde groepssamenstelling gaan zitten. Isabella, Ellenoor en Matthijs zitten elke les met z'n drieën bij elkaar. Ook Sophie, Tess en Eva kiezen er elke les voor om bij elkaar te zitten. De grotere groep zit als het mogelijk is ook aan één tafel maar moet zich vaak in twee groepen splitsen omdat er niet met zeven studenten aan één tafel gewerkt kan worden. Meestal verdeelt die groep zich dan in twee kleinere groepen, de samenstelling van die kleinere groepen varieert.

Ook in de pauze, zowel in de school als op het schoolplein, zijn de groepen op deze manier samengesteld. Isabella, Ellenoor en Matthijs zitten in de pauze meestal met z'n drieën in een lokaal. Tess, Sophie en Eva zitten in de pauzes met z'n drieën op een bankje op het schoolplein of in de kantine. Carolien, Sarah, Lynn, Maud, Elke, Bo en Judith blijven in de pauze meestal binnen en gaan met z'n allen aan een tafel in de vrije werkruimte zitten.

Dat er sprake is van groepsvorming blijkt niet alleen uit het feit dat studenten in bepaalde groepen bij elkaar zitten, ook de gesprekken die in de verschillende groepen gevoerd worden duiden op groepsvorming binnen klas A1A. Dit blijkt onder andere uit een situatie waarin Isabella haar stofschaar kwijt is en denkt dat een student uit een andere groep deze schaar zal hebben:

I Wie heeft mijn stofschaar gezien?
C Ik niet.
I Niemand?
 (er volgt geen reactie)
I Ja dat gaan zé natuurlijk niet zeggen hè?
C Hoezo niet?
I Ja dat gaan jullie natuurlijk niet zeggen als jullie 'm hebben.
C Waar slaat dat op? Waarom vraag je het dan? (rolt met haar ogen)
(I: Isabella C: Carolien)

In dit fragment heeft Isabella het over zé en jullie en duidt daarmee op studenten die duidelijk niet tot haar groep behoren. Met zé en jullie geeft ze aan dat het gaat over studenten uit een andere groep en doordat ze haar boodschap op die manier overbrengt wekt dit enige irritatie op bij Carolien.

Ook uit het volgende fragment blijkt dat er sprake is van groepsvorming. Matthijs, Isabella en Ellenoor zitten in de Spits te lezen en zien een foto waarop een hondje wordt mishandeld. Andere studenten komen ook naar de foto kijken en Maud moet om de foto lachen:

M Dit is echt gestoord man, ze moest lachen om die foto in de Spits.
I Ze zijn allemaal piep man.
M Wat?
I Je weet wel, fucked up!
(I: Isabella, M: Matthijs)

Ook in dit fragment heeft Isabella het over 'ze', hier bedoelt ze duidelijk studenten uit een andere groep mee. Wat ook opvalt is dat Isabella kritiek heeft op één meisje dat moet lachen om een foto die Isabella duidelijk niet grappig vindt, maar uiteindelijk de hele groep (ze) fucked up vindt.

Wanneer Tess, Sophie en Eva de kledingstijl van één van hun klasgenoten aan het beoordelen zijn blijkt ook dat er gedacht wordt in termen van groepen en ergens wel of niet bijhoren:

S O nee, die schoenen! My god, dat kan echt niet!
T Van wie?
S Ja van die doos daar, je weet wel.
E Dat zijn echt kleuters. Ben blij dat wij daar niet bij horen.
(S: Sophie, T: Tess, E: Eva)

Sophie, Tess en Eva hebben duidelijk een mening over de schoenen van Maud, die schoenen vinden zij erg lelijk. Uit de reactie van Sophie op de vraag van Tess over welk persoon het gaat blijkt dat Sophie de betreffende klasgenoot niet als groepsgeenoot beschouwt, 'die doos daar' maakt dat duidelijk. Uit de reactie van Eva blijkt vervolgens dat het niet meer alleen over Maud gaat maar dat heel de groep wordt beoordeeld: 'dat zijn echt kleuters'. Vervolgens benadrukt ze met het zinnetje 'Ben blij dat wij daar niet bij horen' dat er sprake is van het wel of niet bij een bepaalde groep horen. Ze maakt duidelijk dat zijzelf, Sophie en Tess zeker niet bij de groep van Maud horen en door te benadrukken dat 'wij daar niet bij horen' laat ze meteen merken dat 'wij' (zijzelf, Tess en Sophie) ook een groep vormen.

Omdat ik me in dit onderzoek vooral heb gericht op de groep van Matthijs, Ellenoor en Isabella en op de groep van Eva, Tess en Sophie en ook alleen deze studenten in groepsverband heb geïnterviewd, heb ik tijdens een les kledingtechniek terloops aan Carolien en Sarah gevraagd hoe zij over de groepsvorming in de klas dachten. Ook uit het antwoord dat zij gaven blijkt duidelijk dat de klas bestaat uit drie groepen:

S In het begin zat iedereen elkaar zo aan te kijken.
C Ja, wie hoort bij wie.
S Maar toen gingen we wel bij elkaar zitten.
C Ja en die anderen ook.
S Ja Isabella, Matthijs en Ellenoor zaten meteen bij elkaar. Maar die kenden elkaar ook al.
C En Eva, Tess en Sophie zaten ook meteen bij elkaar. Die lijken ook op elkaar.
S Ja. Behalve Jasmijn, die hoort nergens echt bij. Maar die is er ook bijna nooit.
C Nee en als ze er is dan is ze tegen iedereen wel aardig.
(S: Sarah, C: Carolien)

Uit bovenstaand fragment blijkt ook dat Sarah en Carolien vinden dat de klas is verdeeld in drie groepen. Zij geven ook een mogelijke verklaring voor deze groepsvorming 'Maar die kenden elkaar ook al' en benadrukken daarnaast dat één student niet echt tot een bepaalde groep behoort omdat ze weinig op school is. Opvallend is dat Sarah en Carolien Isabella, Matthijs en Ellenoor als één groep beschouwen en dit verklaren met het argument dat deze drie studenten elkaar al kenden (omdat zij het jaar daarvoor ook bij elkaar in de klas hebben gezeten). Over dit groepje wordt door Sarah en Carolien niet gezegd dat ze qua uiterlijk op elkaar lijken, terwijl zij dit over het groepje van Eva, Tess en Sophie wel zeggen.

Ook in het interview dat ik heb gehouden met Isabella, Ellenoor en Matthijs komt groepsvorming als thema naar voren:

- 97 L Vinden jullie jezelf echt een groepje in de klas?
98 E Ja.
99 I Ja.
100 L En wie hoort dan bij jullie groepje?
101 E Nou wij, en soms Jasmijn.
102 M Nou aan de top zitten wij.
103 E (lacht)
104 I (lacht)
105 M Daaronder zitten dan de populaire knappe meisjes. Tess enzo.
106 I Ja Tess, Sophie en Eva. Die horen ook bij elkaar.
107 L En de andere studenten in de klas? Horen die ook bij groepjes of zijn die één groep?
108 I Maud en Judith. Sarah enzo. Hun hebben een grotere groep.
109 E Ja en Lynn.

(L: Lieke, E: Ellenoor, I: Isabella, M: Matthijs)

Isabella, Ellenoor en Matthijs laten duidelijk merken dat zij met z'n drieën een groepje vormen en dat Jasmijn daar soms bij hoort. Tess, Sophie en Eva worden aangeduid als de populaire knappe meisjes. Zij worden door Isabella, Ellenoor en Matthijs als één groep gezien. Ook zijn ze van mening dat de andere studenten in de klas één grotere groep vormen.

Op mijn vraag hoe Isabella, Ellenoor en Matthijs de verschillende groepen in de klas zouden benoemen hadden zij het volgende antwoord:

- 110 L En hoe zou je die groepen noemen? In sommige klassen heb je bijvoorbeeld kakkers, gothics enzo.
111 M Tess, Sophie en Eva kakkers.
112 E Ja kakkers.
113 I Ja zeker kakkers! Die krijgen alles van pappie en mammië.
114 M Nee Tess niet.
115 I Schat, zij krijgt ook alles van pappie en mammië, zij moet huilen als ze een lolly zelf moet kopen.
116 M Oh dat ga ik haar eens vertellen.
117 I Mag je doen, heb ik al lang gedaan.
118 L En de rest van de groep?
119 I Nou kijk, wij kunnen soms kinderachtig zijn, maar zij zijn echt kinderachtig.
120 M Als je hun moet beschrijven...
121 I Groep achters.
122 L En als je die groep één naam moet geven?
123 I Gewoon groep acht.
124 M Ja.
125 I Maar eigenlijk is dat ook gemeen om te zeggen.
126 E Ja maar ik vind ze ook wel aardig.
127 I Ja ze zijn ook aardig.
128 M Ja maar ik zeg toch ook niet dat dat fout is. Maar het is wel zo.

(L: Lieke, E: Ellenoor, I: Isabella, M: Matthijs)

Isabella, Ellenoor en Matthijs zijn het er meteen over eens dat Tess, Sophie en Eva getypeerd kunnen worden als kakkers. Isabella laat indirect merken dat ze de drie studenten ook verwend vindt: 'Die krijgen alles van pappie en mammie'.

De andere groep in de klas wordt getypeerd als 'kinderachtig' en 'groep acht'. Interessant is dat Isabella en Ellenoor na deze typering wel benadrukken dat het eigenlijk gemeen is om dit te zeggen omdat de studenten in die groep wel aardig zijn. Matthijs beaamt dat en benadrukt dat hij niet zegt dat het fout is om zo te zijn, maar dat het wel zo is.

Mijn vraag hoe de drie vrienden zichzelf zouden typeren of omschrijven bleek lastiger te beantwoorden:

- 129 L En jullie zelf? Hoe zouden jullie jezelf beschrijven?
130 M Populair?
131 E (lacht)
132 I Nou ik zou hem wel als populair beschrijven. Hij heeft allemaal vriendjes hier op school.
133 E Ja dat is zo.
134 I En Ellenoor ook, die heeft ook veel vrienden hier.
135 E Nou dat valt wel mee.
136 I Nee luister, jij kan wel opschieten met iedereen. Je bent wel wat stiller dan Matthijs maar jij kan ook gewoon met iedereen overweg, ja.
137 L Maar stel iemand vroeg aan jullie tot welke categorie behoren jullie?
138 M Eigenlijk gewoon, wij zijn eigenlijk meer de mensen die wat anders zijn. Niet zo als normaal.
139 E Apart.
140 M Ja aparter. Wij zijn niet echt een groep. Ja wel een groep maar niet een categoriegroep.
141 E Ja als mensen normaal doen en ons leuk vinden en met ons om willen gaan dan mogen ze gewoon...
142 L En maakt Jasmijn daar deel van uit?
143 M Ja Jasmijn maakt daar wel deel van uit. Zij is de nieuwe, de nieuwe aanwinst. Zij is, hoe noem je dat ook weer eens, de squid, je weet wel van rocketpower.

(L: Lieke, E: Ellenoor, I: Isabella, M: Matthijs)

Ellenoor, Isabella en Matthijs zijn het er over eens dat ze anders en aparter zijn dan andere mensen. Een echte naam kunnen ze hier niet echt aan geven. Daarnaast blijkt uit het fragment dat de studenten wel vinden dat ze een groep vormen 'Ja wel een groep maar niet een categoriegroep', maar dat iedereen zich bij die groep kan aansluiten.

Wanneer ik Isabella, Ellenoor en Matthijs vraag of ze het vervelend vinden dat er groepjes zijn in de klas blijkt dit niet zo te zijn. Wel vinden ze het jammer dat er vaak niet gereageerd wordt als iemand iets zegt of vraagt. Ook zijn ze het er over eens dat de kakkers (daarmee bedoelen ze Tess, Sophie en Eva) het meest buiten de klas vallen omdat zij het niet goed kunnen vinden met de grotere groep:

- 159 L Vinden jullie het vervelend dat er van die groepjes zijn in de klas?

- 160 M Oh nee.
 161 E Op zich hoort dat wel gewoon.
 162 I Het enige wat ik jammer vind aan onze klas is dat als je binnen komt en je zegt 'hallo' niemand reageert.
 163 M Ja dat klopt wel.
 164 I Als je iets vraagt, niemand reageert.
 165 E Ja.
 166 M Ik denk dat dat ook is omdat ze denken dat we het niet tegen hun hebben.
 167 I Ja kom op ik kom binnen en kijk hun aan van 'hallo' zeggen jullie niks meer? Dan is er één iemand die reageert, meer ook echt niet.
 168 E Ja soms is dat wel een beetje raar.
 169 M Maar Tess enzo reageren wel.
 170 I Ja alleen Tess.
 171 M Dan denk ik dat de rest denkt van 'ze heeft het alleen tegen Tess en hun drie'.
 172 L Zijn er mensen die er echt buiten vallen denken jullie?
 173 E De kakkers eigenlijk.
 174 M Die vallen er toch niet echt buiten.
 175 I Nee maar wel buiten die andere groep.
 176 E Ja.
 177 I Wij kunnen het beter vinden met die andere groep dan de kakkers. Want wat doen hun, heel snel oordelen over mensen.
 178 E Alleen al hoe we zitten zijn we groepen.
 (L: Lieke, E: Ellenoor, I: Isabella, M: Matthijs)

De opmerking van Ellenoor in regel 161 is erg interessant: 'Op zich hoort dat wel gewoon.' Hiermee maakt zij duidelijk dat zij het 'normaal' vindt dat er groepjes zijn in de klas, het is dus blijkbaar de norm om groepjes te vormen in de klas. Ook wat Ellenoor in regel 178 zegt is opmerkelijk: 'Alleen al hoe we zitten zijn we groepen.' Daarmee laat ze merken dat het haar ook opvalt dat er fysiek groepen in de klas aanwezig zijn, ze is zich hier dus bewust van. Met deze twee opmerkingen laat Ellenoor merken dat er (misschien onbewust) een bepaalde norm heerst over groepsvorming in de klas. Groepsvorming wordt gezien als normaal en de drie vrienden zijn zich er bewust van dat ook te zien is wie er bij wie hoort, bijvoorbeeld door de manier waarop ze in het klaslokaal in groepen bij elkaar gaan zitten.

Ook in het interview met Tess, Eva en Sophie komt het thema groepsvorming naar voren. Wanneer ik de studenten vraag of ze vanaf het begin van het schooljaar een groep hebben gevormd krijg ik het volgende antwoord:

- 68 L Toen jullie op school kwamen, zijn jullie toen meteen bij elkaar gaan zitten?
 69 S Ja eigenlijk wel.
 70 E Ja ik sowieso met Sophie en toen wij de dag erna naar Hasselt gingen kwamen we meteen bij elkaar.
 71 T Eigenlijk meteen omdat ik denk dat wij drie typen meisjes zijn die precies hetzelfde zijn.
 72 S Ja de rest van de klas is zo anders! (rolt met haar ogen)
 73 L Waarom?
 74 T Ja gewoon.
 75 L Waarom zijn jullie hetzelfde?
 76 T Ik denk dat wij alledrie heel erg zijn dat we verzorgd eruit zien. Ik zeg niet dat de rest er niet verzorgd uitziet maar gewoon echt meer dezelfde stijl die wij hebben. De

anderen zijn meer wat luider en wat meer... ja gewoon.
(L: Lieke, S: Sophie, T: Tess, E: Eva)

Uit het fragment blijkt dat de drie meiden vanaf het begin van het schooljaar bij elkaar horen. Tess onderbouwd dit met het argument dat zij drie typen meisjes zijn die precies hetzelfde zijn. Sophie voegt hieraan toe dat de rest van de klas zo anders is. Hierbij rolt ze met haar ogen. De meiden kunnen niet echt beargumenteren waarom de rest van de klas anders is. Wel probeert Tess te beargumenteren waarom zij wel op elkaar lijken, dit komt volgens haar omdat ze er verzorgd uitzien en omdat ze dezelfde stijl hebben.

Op mijn vraag wie er in de klas bij wie hoort hebben Eva, Tess en Sophie een duidelijk antwoord:

- 89 L Maar wie horen er bij elkaar in jullie klas?
90 T Matthijs, Isabella en Ellenoor. En Jasmijn hoort daar ook wel bij. En dan heb je die groep van Carolien, Elke, Maud, Sarah en die allemaal en wij dan.
91 E Ja maar in die groep van Carolien heb je ook wel weer groepjes. Want Sarah en Carolien gaan ook weer meer met elkaar om.
92 S Ja maar uiteindelijk heb je wel drie echte groepen in de klas toch?
93 T Ja, wij drie, Isabella, Ellenoor en Matthijs en dan de rest.
(L: Lieke, S: Sophie, T: Tess, E: Eva)

Mijn vraag hoe de meiden zichzelf zouden omschrijven of typeren blijkt lastig te beantwoorden:

- 77 L Hoe zouden jullie jezelf omschrijven?
78 S Wij drie of de rest van de klas?
79 L Jullie. Hoe zouden jullie jezelf typeren? In sommige klassen heb je kakkers, alto's enzo. Hoe zouden jullie jezelf omschrijven?
80 S Bij mij is dat echt heel verschillend. De ene dag zie ik er echt uit als een kakker en de andere dag gewoon spijkerbroekje met een trui en UGGs eronder.
81 E Ja ik weet eigenlijk niet.
82 L En de rest van de klas?
83 T Carolien is echt een gothic. Dat zou ik zelf nooit van m'n hele lang zal ze leven niet in gaan lopen. En Matthijs, Isabella en Ellenoor zijn zo...
84 S Die vind ik echt zo artistiek
85 T Ja artistiek. Dat vind ik heel leuk maar dat zou ik zelf nooit willen. En Sarah ziet er altijd zo...
86 E Zo oud.
87 T Ja maar dat staat haar wel.
88 E Ja maar in die kleren zou m'n oma ook nog kunnen lopen.
(L: Lieke, S: Sophie, T: Tess, E: Eva)

De meiden kunnen geen naam geven aan hun eigen groepje. Ook vinden ze het lastig om de andere groepen in de klas een naam te geven. Matthijs, Isabelle en Ellenoor worden als artistiek bestempeld. Dit komt redelijk overeen met de typering die deze studenten aan zichzelf gaven. Isabella, Ellenoor en Matthijs noemden zichzelf apart, anders. Tess, Eva en Sophie vinden het moeilijk om de andere groep te typeren. Dit komt volgens hen omdat er in de groep verschillende types zitten. Eva geeft in regel 91 (Ja maar in die groep van

Carolien heb je ook wel weer groepjes. Want Sarah en Carolien gaan ook weer meer met elkaar om) al aan dat er in de grote groep volgens haar sprake is van subgroepjes. Binnen die groep zijn er volgens haar meiden die meer en minder met elkaar omgaan. Dit maakt het volgens haar lastig om de groep te typeren.

Later in het interview, wanneer ik niet specifiek naar een benaming voor die groep vraag, geven Sophie en Tess wel een duidelijke mening en indirect een typering van deze groep:

100 S En ook niet bij die groep van Sarah en die zeikerds. Die gedragen zich als kinderen van vijf.

101 T Ja die zijn echt kinderachtig. Je gaat toch niet zingen over tomatenplukkers in de klas. Verschrikkelijk, ik zou het niet eens kunnen! (rolt met haar ogen).

(L: Lieke, S: Sophie, T: Tess, E: Eva)

Ook laten de meiden merken dat ze met deze groep het liefst zo min mogelijk omgaan. Met Ellenoor, Isabella en Matthijs gaan ze wel om:

106 L Met welk groepje gaan jullie het meest om?

107 S Dan met Matthijs, Ellenoor en Isabella.

108 T Ja, Matthijs is gewoon leuk druk. Gezellig druk.

109 S En met de rest hebben we gewoon niks. Die zijn zo kinderachtig. Steeds zingen en zo kinderachtig doen.

110 T Ja daar erger ik me heel de dag aan. Die zijn zo blij.

111 E Ja ze zijn soms heel aardig maar gewoon niet echt zoals wij.

(L: Lieke, S: Sophie, T: Tess, E: Eva)

Interessant is dat de meiden aangeven zich te ergeren aan de meiden in de grote groep. Eva voegt hieraan toe dat ze soms heel aardig zijn maar gewoon niet echt zoals wij. Met deze zin maakt ze een duidelijk onderscheid tussen zij en wij en dus tussen de twee groepen.

Ook heb ik aan Tess, Sophie en Eva gevraagd of ze het jammer vonden dat er sprake was van groepsvorming in de klas:

116 L Vinden jullie het jammer dat je van die groepjes hebt in de klas of denken jullie dat je dat altijd wel hebt?

117 T Ja dat zul je altijd wel hebben.

118 S Ja het is ook niet zo erg. Maar ik had wel op m'n oude middelbare school dat ik met iedereen wel goed kon opschieten en dat is hier niet.

(L: Lieke, S: Sophie, T: Tess)

Opvallend is de opmerking die Tess in regel 117 maakt: Ja dat zul je altijd wel hebben. Zij suggereert hiermee dat groepsvorming niet te voorkomen is en dat het in elke klas plaats zal vinden. Sophie voegt hier aan toe dat dit ook niet zo erg is. Net zoals bij Isabella, Matthijs en Ellenoor de gedachte heerst wordt ook in dit groepje groepsvorming binnen een klas gezien als normaal, groepsvorming is de norm.

Aan beide groepen heb ik gevraagd in welke groep ze mij zouden plaatsen. Isabella, Ellenoor en Matthijs gaven aan dat ik eigenlijk deel uit zou kunnen maken van zowel hun groep als van de groep van Eva, Tess en Sophie:

- 144 L Maar als je mij moest indelen bij een groep in de klas. Bij wie hoorde ik dan?
145 I (lacht)
146 M Ja je mag bij ons horen...
147 I Ik denk een stukje bij ons en een stukje bij Tess.
148 M Ja bij de kakkers. Niet zo bedoeld hoor.
149 L Nee ik vind het niet erg, ben gewoon benieuwd. Maar als ik bij een groepje zou willen horen, bij wie zou ik dan het meeste kans maken?
150 I Nou als we eerlijk zijn de laatste tijd. Als je in de klas zat zat je ook vaak bij ons.
151 M Ja.
(L: Lieke, E: Ellenoor, I: Isabella, M: Matthijs)

Eva, Tess en Sophie zijn van mening dat ik het beste bij hun groepje zou passen:

- 94 L Bij welk groepje zou ik het beste horen?
95 S (lacht).
96 T Uhm...
97 E Tja ik denk dan bij ons.
98 S Ja ik denk het wel.
99 T Ja ik denk het eigenlijk ook wel. Sowieso niet bij Matthijs, Isabella en Ellenoor, daar pas je helemaal niet bij.
100 S En ook niet bij die groep van Sarah en die zeikerds. Die gedragen zich als kinderen van vijf.

Ik vind het interessant om te zien dat beide groepen aangeven dat ik bij hun groepje zou kunnen horen. Ik denk dat dit indirect laat zien dat ik deel ben gaan uitmaken van hun groepen en de groepen mij niet zien als buitenstaander. Daarnaast is het opmerkelijk dat het groepje van Isabella, Matthijs en Ellenoor van mening is dat ik zowel bij hun groepje als bij het groepje van Tess, Sophie en Eva zou kunnen horen terwijl het groepje van Tess, Sophie en Eva vind dat ik absoluut niet bij het groepje van Matthijs, Isabella en Ellenoor zou kunnen horen. Waarschijnlijk komt dit doordat Tess, Sophie en Eva de groepjes vooral indelen naar uiterlijke kenmerken. Qua uiterlijk zouden ze mij waarschijnlijk niet indelen bij het groepje van Matthijs, Ellenoor en Isabella, dit groepje is te artistiek en creatief voor iemand die eruit ziet zoals ik. Qua kleding, haardracht en make-up lijk ik waarschijnlijk meer op de leden in hun groepje en dat is waarschijnlijk de reden dat ze vinden dat ik het best bij hen zou passen.

3.2 Taal

3.2.1 Aanspreekvormen

Opvallend bij beide groepen studenten is dat zij verschillende manieren gebruiken om elkaar aan te spreken. Isabella, Ellenoor en Matthijs hebben een erg gevarieerd lexicon wat betreft

aanspreekvormen. De drie vrienden noemen elkaar regelmatig schatje en lieverd. Dit wordt in onderstaande fragmenten duidelijk:

- I Ja schat, ik weet het (tegen Matthijs)
M Wat is er schatje? (tegen Ellenoor)
I Oh wat ben je toch een lieverd. Je bent echt een schatje (tegen Ellenoor)
E Niet alles moet hetzelfde hè schatjepatatje (tegen Matthijs)

(I: Isabella, M: Matthijs, E: Ellenoor)

Naast deze 'lieve' aanspreekvormen maken de drie studenten ook veel gebruik van andere woorden om elkaar aan te spreken. De termen bitch, trut, homo en slet worden veel gebruikt als aanspreekvorm:

- I Kras niet op m'n blaadje homo! (tegen Matthijs)
M Isabella is een sletje
I Je bent echt een loser (tegen Matthijs)
E Hè bitch! (tegen Isabella)
I Hè trut, hoe was je weekend? (tegen Ellenoor)

(I: Isabella, M: Matthijs, E: Ellenoor)

Ellenoor, Isabella en Matthijs maken veel gebruik van scheldwoorden om elkaar aan te spreken. Deze woorden gebruiken zij veel meer dan de aardige aanspreekvormen zoals schatje of lieverd. Het is opvallend dat zij deze aanspreekvormen, die normaal gebruikt worden als scheldwoord, gebruiken als 'normale' aanspreekvormen. De aanspreekvormen worden, net zoals schatje en lieverd, aardig bedoeld en er is totaal geen sprake van ruzie of uitschelden wanneer zij deze termen gebruiken. Vaak wordt er na het gebruik van zo'n aanspreekvorm gelachen en lijken de drie vrienden het als humor te beschouwen. Isabella, Ellenoor en Matthijs geven zelf ook aan dat zij deze woorden gebruiken omdat ze het grappig vinden:

- 316 L Het valt me op hoe jullie tegen elkaar praten en elkaar aanspreken. Jullie noemen elkaar bitch en kutwijf.
317 I (lacht)
318 M (lacht) Ja.
319 L Maar ik kan horen dat het niet zo bedoeld is, maar waarom doe je het?
320 M Nee je doet het niet bij iemand op straat, zo van hè slet, maar met hun ja.
321 I Ja maar als ik hun ofzo uitscheld is het gewoon om het einde nog iets grappiger te maken.
322 M Ja.
323 I Als hij iets tegen mij vertelt en hij noemt me op het einde slet vind ik dat vet grappig

(lacht).

(L: Lieke, E: Ellenoor, I: Isabella, M: Matthijs)

Daarnaast geven Isabella, Matthijs en Ellenoor aan dat ze niet iedereen op deze manier aanspreken:

- 324 L Maar zou je het ook bij andere mensen uit de klas doen?
325 I Ja hebben we wel eens gedaan. Bij sommigen.
326 M Ja maar bij sommigen niet, zoals Maud, dat vind ik zielig.
327 L Maar je doet het eigenlijk bij mensen waarvan je weet dat je elkaar graag mag?
328 M Ja.
329 I Ja of waarvan je weet dat die het wel aankan of die het ook grappig vinden of niet verkeerd opnemen.

(L: Lieke, E: Ellenoor, I: Isabella, M: Matthijs)

Isabella en Matthijs geven aan dat ze niet iedereen op deze manier aanspreken. Isabella zegt dat zij dit alleen doet wanneer zij weet dat iemand het wel aankan en het ook grappig vindt en het niet verkeerd opneemt. Hiermee laat zij merken dat ze er over nadenkt of ze iemand kan aanspreken met bijvoorbeeld bitch of trut. Ze is zich ervan bewust dat ze dit niet bij iedereen kan doen.

Als ik het trio vraag of ze de aanspreekvormen gebruiken om hun vriendschap te benadrukken geven ze het volgende antwoord:

- 330 L Dus je benadrukt zo de band die je met elkaar hebt? De vriendschap?
331 I Niet alleen vriendschap want we zijn niet echt bevriend met Tess ofzo
332 L Maar wel onderling, jullie doen het vooral bij elkaar?
333 E Ja dan is het wel voor de vriendschap.

(L: Lieke, E: Ellenoor, I: Isabella, M: Matthijs)

Uit het antwoord van Isabella blijkt dat ze de aanspreekvormen niet alleen gebruiken om vriendschap te benadrukken. Ze spreken ook sommige mensen die niet tot hun groep behoren op deze manier aan. Ellenoor benadrukt wel dat de aanspreekvormen onderling wel worden gebruikt om hun vriendschap te benadrukken.

Ook Eva, Tess en Sophie gebruiken bepaalde aanspreekvormen wanneer ze tegen elkaar praten. Zij maken er minder gebruik van dan Matthijs, Ellenoor en Isabella maar ook zij spreken elkaar op vriendelijke en minder vriendelijke manieren aan:

- T Oh schatje, wat vervelend voor je (tegen Tess)
S Hè lekker ding, kom eens hier (tegen Eva)
T Bitch! (tegen Eva)
T Hou op trut (tegen Sophie)

- E Hou je mond kutwif (tegen Tess)
- S Soms ben jij ook echt een domme doos (tegen Eva)

(T: Tess, S: Sophie, E: Eva)

Ook wanneer Tess, Sophie en Eva elkaar aanspreken met scheldwoorden zoals bitch, trut of kutwif wordt er veel gelachen. Ook binnen deze groep worden de woorden niet als scheldwoord gebruikt maar als gewone aanspreekvorm. Wanneer ik de dames naar hun aanspreekvormen vraag geven ze aan dat ze deze aanspreekvormen gebruiken omdat ze het grappig vinden:

- 307 L Uhm, hoe spreken jullie elkaar aan? Ik hoor jullie af en toe kutwif tegen elkaar zeggen, maar ook schatje en lieverd.
- 308 S Ja dat kutwif vind ik eigenlijk stom.
- 309 T Ja soms als we aan het kloten zijn dan zeg je wel opeens 'bitch' ofzo.
- 310 L Maar bedoel je dat dan echt of voor de grap?
- 311 T Nee gewoon omdat dat grappig is. Dat is sarcastisch bedoeld.
- 312 S Ja gewoon grappig zo van kutwif.
- (L: Lieke, S: Sophie, T: Tess, E: Eva)

Interessant is dat Sophie aangeeft dat ze het gebruik van bijvoorbeeld kutwif eigenlijk stom vindt. Tess en Sophie zeggen dat zij deze woorden gebruiken omdat het grappig is, het is sarcastisch bedoeld.

Ook geven de drie meiden aan dat zij alleen elkaar op deze manier aanspreken. Bij mensen die niet bij hun groep horen doen ze dat niet:

- 313 L Doen jullie dat alleen bij elkaar of ook bij andere mensen?
- 314 S Oh nee alleen bij elkaar! Anderen snappen onze humor niet.
- 315 T Nee alleen bij elkaar.
- 316 E Ja wij hebben ook heel vaak gewoon dat bijvoorbeeld Tess en ik zitten te kутten tegen Sophie van je bent echt dom. En dan zeggen we dat ook.
- 317 T Ja dan zeggen we wel bitch ofzo. Maar dan is het gewoon grappig.
- 318 E Maar niet als we elkaar zien ofzo, van hé kutwif of hé trut.
- 319 S Nee dat vind ik ook echt onnodig.
- 320 T Ja als je aan het kloten bent en dan sarcastisch zegt van trut is wel leuk.
- 321 E Ja maar dan zeg je dat als je aan het lachen bent weet je wel.
- (L: Lieke, S: Sophie, T: Tess, E: Eva)

Sophie benadrukt dat ze deze aanspreekvormen alleen tegen elkaar gebruiken omdat anderen hun humor niet snappen. Hiermee laat ze nogmaals merken dat de aanspreekvormen vooral humoristisch bedoeld zijn. Binnen deze groep worden de aanspreekvormen dus alleen tegen groepsleden gebruikt en daardoor wordt met het gebruik van deze woorden hun groepsledenmaatschap benadrukt.

Naast het gebruik van onvriendelijke aanspreekvormen is het groepje van Isabella, Ellenoor en Matthijs vaak bezig elkaar te beledigen. Tijdens hun gesprekken zijn de drie studenten elkaar vaak op een grappige manier aan het 'afzeiken':

E (mompelt iets onverstaanbaars)
M Wat zeg je?
E Dat je dik bent
(E: Ellenoor, M: Matthijs)

M (maakt een grapje)
I Oh grappig! (rolt met haar ogen). Jij staat zeker op www.ikhebgeenhumor.nl

M Wat kom je doen?
I Zeggen dat je een homo bent

M Je moet niet zo gaan janken
I Zie je ergens tranen dan?
(M: Matthijs, I: Isabella)

Uit bovenstaande fragmenten blijkt dat de drie studenten elkaar beledigen en afzeiken. Net zoals bij het gebruik van onvriendelijke aanspreekvormen zijn de opmerkingen niet onaardig bedoeld. Door elkaar te beledigen en daarna samen te lachen laten Isabella, Matthijs en Ellenoor zien dat ze elkaar graag mogen. Vooral de thema's homo en dik komen vaak terug in de beledigingen die de vrienden uiten. Matthijs wordt regelmatig 'uitgescholden' voor homo door zijn twee vriendinnen en over en weer wordt vaak gezegd dat de ander 'dik' is. Opvallend hierbij is dat de vrienden na zo'n opmerking alledrie lachen, hiermee laten zij zien dat ze het niet echt menen maar dat het een grapje is.

Opvallend is dat binnen het groepje van Eva, Tess en Sophie het elkaar afzeiken en beledigen geen rol speelt.

3.2.2 Woordkeuze

Isabella, Matthijs en Ellenoor gebruiken wanneer zij met elkaar praten regelmatige Engelse woorden. Zo wordt de term 'Oh my god' regelmatig door de groepsleden gebruikt. Deze term heeft dan de betekenis van 'Oh nee':

M Oh my god, daar lopen hardcore jongens!

E Oh my god, ik ben mijn pen alweer kwijt.

(M: Matthijs, E: Ellenoor)

Ook de term 'high five' wordt door de groepsleden regelmatig gebruikt. Dit gebeurt bijvoorbeeld wanneer iemand een grap maakt en wil dat de ander een high five geeft (tegen elkaars handen slaan).

Naast deze twee uitdrukkingen worden er ook regelmatig Engelse woorden in zinnen gevoegd of worden woorden Engels uitgesproken:

I Ik vind het fucking irritant!

- M Ben je in de mood meid?
- I Matthijs denkt dat hij the bomb is!
- M Ik heb vanavond een lot of chickies in m'n tweepersoonsbed.
- M Ik heb attitude (attitude wordt als het Engelse woord uitgesproken)
- M O ik heb je geowned!
- I Ik vind het echt nasty dat die schaar kwijt is.

(I: Isabella, M: Matthijs)

De woorden zoals fucking, chickies en the bomb zijn Engelse (mode)woorden die in het Nederlands veel worden gebruikt. Opvallend is wel dat woorden zoals mood en attitude door de groepsleden worden gebruikt in Nederlandse zinnen. Deze woorden zijn minder gangbaar. Ik heb de studenten gevraagd of ze zelf wisten waarom ze deze Engelse woorden gebruiken maar hier konden ze niet echt antwoord op geven. Isabella gaf wel aan dat ze soms niet eens meer weet dat een woord eigenlijk Engels is. Ze noemde het voorbeeld fucking en gaf aan dat iedereen dat gebruikt. Isabella vertelde ook dat zij dacht dat het kwam omdat er op internet veel Engels wordt gebruikt.

Naast bepaalde Engelse uitdrukkingen wordt ook de uitdrukking 'effe serieus' (even serieus) veel door de groepsleden gebruikt. Zij gebruiken deze uitdrukking om aan te geven dat iemand even moet opletten of dat ze iets echt menen:

- M Die heeft als ie 30 is rimpels van iemand van 60, dat meen ik effe serieus.
- M Ik ben geloof ik de enige homo op aarde die haar niet leuk vindt, effe serieus.
- I Nou effe serieus dat waren gewoon foto's van hier tot hier.
- E Ja luister, effe serieus.

(M: Matthijs, I: Isabella, E: Ellenoor)

Ook binnen het groepje van Eva, Tess en Sophie wordt gebruik gemaakt van bepaalde Engelse woorden, zij het in veel mindere mate dan bij het groepje van Isabella, Ellenoor en Matthijs. Bij Eva, Tess en Sophie is de uitdrukking 'Oh my god' ook erg populair:

- E Oh my god! Moet je dit zien!
- T Hij heeft een unibrow, oh my god!
- S Oh my god! (Als ze haar telefoon op de grond laat vallen)

(E: Eva, T: Tess, S: Sophie)

Oh my god fungeert ook binnen dit groepje als uitdrukking die iets betekent in de trant van 'Oh nee'. Daarnaast wordt het woord vaak als stopwoord gebruikt. Het gebruik van andere Engelse woorden komt, in tegenstelling tot het groepje van Matthijs, Isabella en Ellenoor, binnen dit groepje nauwelijks voor.

3.2.3 Grammatica

Op het gebied van grammatica heb ik tijdens mijn observaties en analyses weinig materiaal gevonden. Toch zijn er een paar interessante zaken die ik graag wil bespreken. Zowel in het groepje van Isabella, Matthijs en Ellenoor als in het groepje van Tess, Sophie en Eva wordt het woord 'hun' regelmatig in de onderwerpspositie gebruikt:

18 E Ja ik vind het... Ik doe bijvoorbeeld heel de week met een pak drinken en als hun dan thuis zijn die drinken daar gewoon uit.

108 I Maud en Judith. Sarah enzo. Hun hebben een grotere groep.

(E: Eva, I: Isabella)

Het plaatsen van 'hun' in de onderwerpspositie komt in Nederland (en zeker in Noord-Brabant) veel voor. Ik denk daarom ook niet dat dit fenomeen iets zegt over groepsidentiteit, heel veel mensen doen het en vaak zijn mensen zich er ook niet van bewust dat het grammaticaal onjuist is om hun in de onderwerpspositie te plaatsen. Naar mijn mening is het plaatsen van hun in de onderwerpspositie daarom in geen van beide groepen een manier om groepsidentiteit te benadrukken. Een ander opvallend grammaticaal verschijnsel is het gebruik van het werkwoord 'doen' door Tess:

T Ik doe jou graag helpen als ik klaar ben.

T Ja maar iedereen doet dansen van mijn vriendinnen.

254 T Ja maar nu doet iedereen twitteren. Maar ik vind twitteren zo irritant.

(T: Tess)

Tess gebruikt in haar conversaties regelmatig het woord 'doen'. In plaats van te zeggen 'Ik help jou graag' voegt ze het woord doen in de zin toe en zegt ze 'Ik doe jou graag helpen'. Deze constructie is grammaticaal onjuist en waarschijnlijk heeft Tess niet in de gaten dat het grammaticaal niet klopt wat ze zegt. Omdat alleen Tess hier gebruik van maakt ben ik van mening dat ook dit verschijnsel niet bijdraagt aan het uitdrukken van groepsidentiteit, Sophie en Eva maken er immers geen gebruik van. Ook in het groepje van Isabella, Matthijs en Ellenoor komt het gebruik van het werkwoord 'doen' in de hierboven beschreven constructie niet voor.

3.2.4 Dialect

Dialect speelt zowel binnen de groep van Isabella, Ellenoor en Matthijs een kleine rol. Ellenoor en Matthijs komen allebei uit Limburg en vertellen tijdens het interview dat zij thuis Limburgs spreken met hun ouders en familie. Isabella komt uit Noord-Brabant maar zegt dat ze thuis niet echt Brabants spreekt.

Tijdens de lessen valt het me op dat Ellenoor en Matthijs geen Limburgs met elkaar spreken als Isabella erbij is. Een enkele keer, als Isabella er niet is, spreken Ellenoor en Matthijs wel Limburgs met elkaar. Wanneer ik Ellenoor en Matthijs hiernaar vraag komen ze met de volgende verklaring:

- 38 L Maar ik hoor jullie wel eens onderling Limburgs praten. Als Isabella er bijvoorbeeld niet bij is dan praten jullie wel eens Limburgs?
- 39 E (lacht)
- 40 L Isabella was een keer een dag ziek, dan praten jullie veel vaker Limburgs. Als zij er is doen jullie het niet.
- 41 M Nee dat is ook wel zo. Meestal alleen als het grappig is.
- 42 I Nee ik weet ook niet waarom jullie dat niet doen.
- 43 M Nee maar dan hoor je ons niet, dan versta je ons niet.
- (L: Lieke, E: Ellenoor, M: Matthijs, I: Isabella)

Matthijs geeft aan dat hij uit sociaal oogpunt geen Limburgs praat als Isabella erbij is, want zij verstaat dat niet.

Tijdens de gesprekken die Matthijs, Ellenoor en Isabella voeren hoor ik af en toe wel Limburgse woorden en/of invloeden. Ellenoor maakt veel gebruik van het woord 'ram' in de betekenis van 'erg'. Bijvoorbeeld ram leuk (erg leuk) of ram vervelend (erg vervelend). Ook het woord 'sjiek' wordt door Ellenoor en Matthijs vaak gebruikt. Dit woord wordt gebruikt om aan te geven dat ze iets leuk en/of mooi vinden. Bijvoorbeeld: dat feest was echt sjiek (dat feest was echt leuk) of dat is een sjieke auto (een mooie auto). Het woord hoije (dag) wordt ook vaak gebruikt door Matthijs en Ellenoor. Wanneer zij na school naar huis gaan of ophangen wanneer zij met iemand aan het bellen zijn wordt er afgesloten met dit woord.

Binnen de groep van Eva, Tess en Sophie speelt dialect nauwelijks tot geen rol. De drie meiden geven alledrie aan thuis geen dialect te spreken. Tijdens de gesprekken die zij samen voeren hoor ik wel Brabantse invloeden, meestal in de vorm van typisch Brabantse woorden. Tess gebruikt het woord 'gij' (in plaats van jij) en ook het woord 'wijd' (in plaats van ver) wordt door haar gebruikt. Eva en Sophie hebben het over 'langs elkaar zitten' (hiermee bedoelen ze naast elkaar zitten) en ook zeggen zij tegen elkaar dat ze niet zo moeten 'sauwelen' wanneer zij vinden dat de ander veel of onnodig praat. Verder gebruiken de dames alledrie regelmatig de uitdrukking 'ons mam' (mijn moeder), ook typisch Brabants. Tess, Sophie en Eva maken dus gebruik van typisch Brabantse woorden maar naar mijn mening is er geen sprake van een echt Brabants

dialect. De meiden voeren geen hele gesprekken in een Brabants dialect, hun Brabants blijft beperkt tot het gebruik van enkele losse woorden.

3.3 Cultuur

3.3.1 Uiterlijke kenmerken

Kledingstijl en haardracht zijn twee aspecten die duidelijk in het oog springen wanneer het groepje van Matthijs, Isabella en Ellenoor geobserveerd wordt. De drie vrienden hebben alledrie een aparte, artistieke manier van kleden en vallen daardoor op. Isabella en Ellenoor dragen vaak opvallende rokjes en T-shirts met (grafische) prints en schoenen met plateauzolen of enorme hakken. Matthijs kleedt zich alsof hij zo uit een modetijdschrift is gestapt. Een nette pantalon met een overhemd met een opvallend design wordt afgewisseld met een skinny jeans (strakke spijkerbroek) met een strakke coltrui. Ook zijn schoenen zijn opvallend, van nette 'kantoor' schoenen tot afgetrapte sneakers. Dat deze studenten veel tijd en aandacht aan hun kleding besteden blijkt uit het volgende fragment:

- 235 L Zijn jullie bewust bezig met kleding? Ik kan me voorstellen dat als je iets in de mode doet je heel bewust kiest 'ik trek dit aan want'...
- 236 M Ja.
- 237 I Ja maar dat ligt aan het weer. In de zomer ben ik iets extremer maar in de winter trek iets aan dat warm is.
- 238 L Wat bedoel je met extremer? Bloot of kort?
- 239 I Nee rare dingen, gewoon raar. Gewoon iets wat niemand aandoet.
- 240 M Maar wij doen ook, met name jou (wijst naar Isabella), dat is positief. Zij is erg creatief qua kleding. Ook wat ze nu aanheeft. Dat was ooit een topje maar daar heeft ze een soort van lange rok van gemaakt. Dat vind ik heel creatief.
- 241 I Ja en een vestje gemaakt uit een kussensloop.
- 242 E En wij doen, Isabella en ik deden eigenlijk nooit een broek aan. Wij waren de enigen wat nooit een broek aandeden.
- (L: Lieke, E: Ellenoor, I: Isabella, M: Matthijs)

Isabella geeft in regel 237 aan dat zij zich extremer kleedt dan de gemiddelde student. Daarna legt zij uit dat ze daarmee bedoelt dat ze kleding draagt die andere mensen niet zouden dragen. Matthijs voegt daar aan toe dat ze creatief zijn met kleding, ze maken kleding zelf en dragen kleding anders dan oorspronkelijk de bedoeling is: Dat was ooit een topje maar daar heeft ze een soort van lange rok van gemaakt.

Ellenoor vertelt dat zij en Isabella bijna nooit een broek aandoen. Dat blijkt ook uit mijn observaties. In de periode dat de observaties plaatsvonden was het erg koud maar ik heb de dames slechts een enkele keer in een broek gezien.

Ook uit het volgende fragment blijkt dat kleding een belangrijke rol speelt in het leven van de vrienden:

I Wat heb je een leuke broek aan!
M Vind je? Toen ik vanmorgen aan het strijken was wilde ik eigenlijk voor een andere look gaan.
I Oh, welke look?
M Ja klassiek met modern. Een klassieke pantalon met laarzen, een starwars T-shirt en een off-white colbertje. Maar toen ik het aan had vond ik het toch niet dé look dus heb ik dit maar aangetrokken.

(I: Isabella, M: Matthijs)

Uit dit fragment blijkt dat Matthijs erg bewust zijn kleding uitkiest en precies weet te vertellen waarom hij bepaalde kledingstukken combineert om een bepaalde stijl te creëren.

Naast de kleding is ook de haardracht van Isabella en Ellenoor opvallend te noemen. Isabella heeft lang, zwart geverfd haar dat ze meestal los draagt. Omdat ze een vrij blanke huid heeft valt haar haar erg op. De haarkleur van Ellenoor varieert van felroze tot pikzwart. Ook Ellenoor's haar is vrij lang (tot over haar schouders) en ook zij draagt het meestal los. Vaak draagt ze een grote, opvallende bloem in haar haar, heeft ze een haarband in of een mutsje op. Ook haardracht is een vaak terugkomend gespreksonderwerp:

E Ik ga m'n haar verven.
M Oh you naughty girl.
E Ja ik ben dat roze wel beu, dat heb ik alweer een paar weken. Ik zat te denken aan paars.
M Of zwart.
E Ja zwart zou ook kunnen.
M Ja is ook leuk
E Ja gewoon weer eens een andere kleur. Dat roze kennen we nu wel.

(E: Ellenoor, M: Matthijs)

Ook make-up is een belangrijk uiterlijk kenmerk van Isabella en Ellenoor. De twee meiden dragen allebei opvallende make-up die wordt gekenmerkt door het gebruik van veel mascara en zwarte eyeliner. Ook hebben de meiden allebei lange nagels die om de paar dagen in een andere kleur worden gelakt. Hun nagellak is altijd opvallend, bijvoorbeeld zwart, rood, roze of geel. Uit het volgende fragment blijkt dat de meiden zonder make-up de deur niet uitgaan:

252 L Dus zonder mascara gaan jullie de deur niet uit?
253 I En eye-liner en foundation. En nagellak.
254 M Ik vond het enige Isabella, ik zag niet heel veel verschil. Alleen lichter, je huid was lichter.
255 E Maar als je geen mascara op hebt lijkt je zo wit. Als je mascara op hebt spreken je ogen meer. Als je geen mascara op hebt, ja... Ik ga wel eens boodschappen doen zonder mascara. Dan doe ik alleen donkere lippenstift op, dat vind ik wel leuk. Maar niet naar school zonder mascara.

(L: Lieke, E: Ellenoor, I: Isabella, M: Matthijs)

Naast kleding, haardracht en make-up zijn tatoeages en piercings een belangrijk uiterlijk kenmerk van Isabella en Ellenoor. Isabella heeft een piercing rechts onder haar lip en in haar navel.

Ellenoor heeft een piercing links boven haar lip en ook in haar navel. Daarnaast heeft Isabella een zwarte tatoeage in haar nek (met de tekens die je bijvoorbeeld ziet op een cd-speler: tekens

voor play, stop, pause, rewind, fast forward en record) en ze heeft een zwarte lijn op haar ogen laten tatoeëren (soort permanente eyeliner) maar deze is al ver vervaagd. Ellenoor heeft een tatoeage op haar onderarm (twee rode hartjes) en een tatoeage in haar zij (deze wil ze niet laten zien). De meiden zeggen het volgende over hun tatoeages:

- 258 L Maar jullie hebben allebei een piercing en een tatoeage?
259 I Zij heeft er twee, ik wil er nog wel een paar maar...
260 L Met een speciale reden of zomaar?
261 I Ik heb m'n nek en m'n ogen.
262 E En ik hier (wijst naar haar zij) en hier (wijst naar onderarm).
263 L Had je een speciale reden of om anders te zijn dan anderen?
264 E Nee dat is onzin. Ik vond het gewoon leuk. Ik had de eerste samen met m'n moeder laten zetten en toen wilde ik ook iets van m'n vader dus toen heb ik twee hartjes laten zetten bij elkaar. Eén voor m'n vader en één voor m'n moeder.
265 L En Isabella?
266 I Ik had m'n ogen omdat ik niet zonder make-up wilde zwemmen. Maar dat zie je niet meer want dat is niet zo vaak gedaan. Maar daar ben ik wel blij mee anders waren m'n ogen heel m'n leven zwart geweest. En die andere staat voor muziek. Omdat de muziek echt m'n leven is.

(L: Lieke, I: Isabella, E: Ellenoor)

Ellenoor heeft twee tatoeages die staan voor haar vader en haar moeder. Isabella heeft haar ogen laten tatoeëren omdat ze niet zonder make-up (in dit geval eyeliner) wilde zwemmen. Dit laat nogmaals zien hoe belangrijk make-up voor haar is. Daarnaast heeft ze een tatoeage die staat voor muziek, omdat muziek voor haar heel belangrijk is.

Ook bij het groepje van Tess, Sophie en Eva spelen uiterlijke kenmerken, zoals kleding en haardracht, een belangrijke rol. De kleding die de drie meiden dragen lijkt erg veel op elkaar en ook hun haardracht is bijna identiek. Eva, Sophie en Tess dragen alledrie vaak skinny jeans (strakke spijkerbroeken) van merken zoals MET, Replay en Indian Rose. Ook de T-shirts en vestjes die zij dragen lijken erg op elkaar en zijn wit, zwart of grijs. Daarnaast hebben ze allemaal een aantal paar UGGS en een jas met een bontkraag.

Wanneer ik de dames vraag wat voor kleding ze mooi vinden blijkt dat ze hier alledrie dezelfde mening over hebben:

- 159 L En wat voor kleren vinden jullie mooi?
160 T Ja ik denk toch vooral het klassieke, het sjeke, het kakkerige enzo
161 S Ja.
162 L Welke merken?
163 T Ja dat maakt niet zo heel veel uit.
164 E Nee mij ook niet.
165 T Als het er maar mooi uitziet enzo vind ik het wel prima.
166 L En welke winkels?
167 T Nou meestal ga ik altijd naar de Queen. En ook wel naar de H&M. Maar ik vind het altijd zo jammer bij de H&M als je daar een topje hebt iedereen loopt erin. Daarom koop ik niet veel bij H&M.
168 S Ja dat vind ik ook.

- 169 T Ja liever koop ik dan iets duurder en dat dan niet iedereen erin loopt.
170 S Ik ga liever naar de kleinere winkeltjes want daar loopt niet iedereen in.
171 T Ja precies, niet te massaal zoals H&M, The Sting en Zara. Ik zeg niet dat ze daar geen leuke dingen hebben want dat hebben ze wel. Maar ja, iedereen heeft het.
(L: Lieke, S: Sophie, T: Tess, E: Eva)

Voor Tess, Sophie en Eva is het belangrijk dat kleding er netjes uitziet en dat het iets exclusiefs heeft, niet iedereen moet het hebben. Ze geven aan dat ze liever duurdere kleding kopen, dat blijkt ook uit mijn observaties. De merken die de meiden dragen zijn niet bepaald goedkoop. Het is opvallend dat de meiden aangeven dat ze graag kleding willen dragen die niet iedereen heeft en zich dus op die manier willen onderscheiden terwijl ze er voor mij als buitenstaander alledrie hetzelfde uitzien en er totaal geen sprake is van onderscheid. Het is voor Tess, Sophie en Eva waarschijnlijk belangrijk om in hun kleding iets van exclusiviteit te laten zien, door geen kleding te kopen bij de 'goedkopere' winkels, maar tegelijkertijd niet op te vallen en er net zo uit te zien als de rest van de groep waartoe zij behoren.

Ook de haardracht van Tess, Sophie en Eva is bijna identiek. De meiden hebben alledrie lang, donkerblond haar met een schuine lok. Ze dragen hun haar meestal los maar af en toe ook in een staart of in een knot. Tijdens de les komt het regelmatig voor dat één van de dames een borstel uit haar tas pakt en haar haar gaat kammen. Ook in de pauzes staan de dames vaak in het toilet om hun haar te kammen en te kijken of hun haar nog wel goed zit.

Tess, Sophie en Eva gebruiken alledrie onopvallende make-up, mascara, soms oogschaduw en vooral veel lipgloss. Tijdens de les wordt regelmatig een lipgloss uit een tas gepakt en met behulp van een spiegeltje zorgvuldig aangebracht. Wanneer ik de dames naar hun lipglossgebruik vraag geven ze het volgende antwoord:

- L Het valt me wel op dat jullie veel lipgloss gebruiken. Is dat omdat je het mooi vindt of is het een gewoonte?
T Ja ik vind het wel mooi. Mijn make-up is niet echt opvallend dus ik vind het belangrijk dat ik wel lipgloss draag.
E Ja dat ziet er wel netjes en verzorgd uit toch?
S Ja het is naturel maar toch verzorgd.
E Ja het geeft je gezicht toch net iets meer, ja het ziet er gewoon beter uit.
(L: Lieke, T: Tess, E: Eva, S: Sophie)

In dit fragment geven Tess, Sophie en Eva zelf al aan dat hun make-up niet opvallend is. Door het gebruik van lipgloss willen ze hun make-up toch iets extra's geven en het ziet er volgens hen netjes en verzorgd uit.

Een ander interessant uiterlijk kenmerk van Tess, Sophie en Eva zijn de sieraden die de meiden dragen. Ze dragen alledrie vrij veel sieraden en de sieraden die ze dragen zijn vrij duur. Zo hebben de meiden horloges om van Dolce & Gabana, DKNY en Guess en dragen zij grote

zilveren armbanden van Josh en Ti Sento. De horloges die de meiden dragen lijken erg op elkaar, het zijn vrij grote horloges met een zwarte of witte lederen band en veel glitterdetails. Ook de armbanden die Tess, Sophie en Eva dragen lijken op elkaar. Grote, zilveren armbanden en schakelarmbanden. Daarnaast hebben de dames alledrie vaak een ketting om met daaraan zilveren munten. Deze kettingen (van Mi Moneda) zijn op het moment in de mode, veel meiden op school hebben zo'n ketting om.

3.3.2 Gespreksonderwerpen

Uit mijn observaties van het groepje van Matthijs, Ellenoor en Isabella blijkt dat de meest besproken gespreksonderwerpen betrekking hebben op muziek, vrije tijd, bezigheden in het weekend, relaties en seks. De drie studenten hebben het vaak over muziek die ze gedownload hebben of op televisie (MTV) hebben gezien. De vrienden luisteren ook vaak naar muziek tijdens de lessen, via hun mobiele telefoon of op hun laptop. De muziek die ze luisteren is erg divers, ik hoor vaak R&B en rockmuziek uit hun laptop komen maar ook muziek uit de top 40 komt voorbij. Dat Ellenoor, Isabella en Matthijs naar verschillende muzieksoorten luisteren blijkt ook uit het volgende fragment:

- 267 L Wat voor muziek?
268 I Ik ben heel uitgebreid daarin, ik heb niet echt... Het enigste wat ik haat, of nou ja haat. Hardcore, maar als ik uit ben... Ik weet niet ken je riverdance? Als je daar bent heb je ook hardcore of hardstyle en soms ga ik daar even kijken.
269 M (kijkt geschokt)
270 I Ja hardstyle is toch wel iets anders dan hardcore.
271 L En Ellenoor, wat voor muziek luister jij?
272 E Ik luister rap, R&B, rock, screemo, klassiek, van alles. Niet van dat Nederlands ofzo.
273 L Geen Nick en Simon?
274 E Nee!

(L: Lieke, E: Ellenoor, I: Isabella, M: Matthijs)

Eigenlijk vinden de vrienden alle muziek wel leuk, zolang het maar geen Nederlandstalige muziek is.

Naast muziek hebben veel gesprekken die de drie voeren betrekking op relaties, zowel vriendschappelijke relaties als relaties met hun vriendjes. Daarbij blijkt het thema homoseksualiteit een belangrijk thema te zijn. Matthijs is homoseksueel en dit gespreksonderwerp keert regelmatig terug:

- M Sommige mensen zeggen dat homo zijn een ziekte is.
E Haha een ziekte?
M Ja of ze zeggen: je hebt ervoor gekozen.
I Raar.
M Ik ben niet meer te genezen.

M Sofie is lesbisch.

E Hoe weet je dat?
M Ze is de p op de pot.
E Huh?
M Ja net zoals ik, ik ben te homo, zij is te lesbisch.
(M: Matthijs, E: Ellenoor, I: Isabella)

Ook worden er vaak grapjes gemaakt over (Matthijs') homoseksualiteit:

I Spongebob is ook leuk.
M Ik heb gehoord dat hij homo is.
E Ook al?

I Jij bent geen kakker. Maar wat ben jij eigenlijk wel?
M Weet ik niet.
E Ik wel, een homo.

M Wat kom je doen?
I Zeggen dat jij homo bent.
(M: Matthijs, E: Ellenoor, I: Isabella)

Als ik de vrienden vraag of het hun opvalt dat ze vaak praten over homoseksualiteit of er grappen over maken leggen ze uit dat ze hier niet echt bewust mee bezig zijn:

L Valt het jullie op dat jullie het er wel vaak over hebben?
M Nee, nou ja het is zo.
I Ja we maken er wel grappen over.
E Maar dat betekent ook dat wij het helemaal niet erg vinden.
M Dat is wel fijn.
I Ja joh, iedereen is zoals ie is, we kunnen er maar beter om lachen toch?
(L: Lieke, M: Matthijs, E: Ellenoor, I: Isabella)

Uit de reactie van Matthijs, Ellenoor en Isabella blijkt dat ze het niet echt bewust vaak over homoseksualiteit hebben. Daarnaast geven ze aan dat het feit dat ze er grappen over maken erop wijst dat ze er totaal geen problemen mee hebben. De laatste opmerking van Isabella is wat dat betreft heel treffend: Ja joh, iedereen is zoals ie is, we kunnen er maar beter om lachen toch?

Naast homoseksualiteit praten Matthijs, Ellenoor en Isabella vaak over relaties. Isabella heeft een vriendje en die relatie gaat niet altijd even goed, dit levert vaak gesprekstof op:

I We hadden echt lang ruzie.
E Hm.
I Hij heeft het gewoon verneukt.
E Ja.
I Ja echt, hij heeft het echt verneukt, effe erieus.
(I: Isabella, E: Ellenoor)

Daarnaast gaan de gesprekken die Ellenoor, Isabella en Matthijs voeren geregeld over seks.

Soms blijft het netjes, soms wordt het erg plastisch. Interessant is dat de vrienden seks als belangrijkste gespreksonderwerp noemen als ik hier naar vraag:

- 292 L Welke onderwerpen bespreken jullie het meest?
293 M (lacht)
294 I (lacht)
295 M Als ik even heel eerlijk ben en ik spreek even voor ons allemaal: seks.
296 L Ja?
297 M Ja ik denk wel dat dat ons grootste onderwerp is.
298 I Ja maar meestal...
299 E Ja daar hebben we het vaak over.
300 L In het algemeen of ook echt persoonlijk?
301 I Nou meestal is het algemeen maar soms zijn er ook wel dingen die zijn gebeurd, als er iemand is vreemdgegaan ofzo. Ook wel persoonlijk toch.
(L: Lieke, M: Matthijs, E: Ellenoor, I: Isabella)

Zoals Isabella al aangeeft zijn de gesprekken die zij voeren over seks soms vrij algemeen van aard maar soms ook persoonlijk. Wanneer ik de studenten vraag waarom seks zo'n interessant gespreksonderwerp is krijg ik het volgende antwoord:

- 307 L Maar waarom is seks zo'n belangrijk onderwerp?
308 I (lacht)
309 M (lacht)
310 I Vaak is het gewoon dat we grapjes maken over seks. Nou ja vaak, wij, nou jij het meeste (kijkt naar Matthijs).
311 L Maar doe je dat met al je vrienden of vooral met elkaar hier?
312 I Ik doe dat niet met al m'n vrienden.
313 M Nee ik ook niet echt. Ja soms vertel ik het wel. Maar ik vertel niet alles.
(L: Lieke, M: Matthijs, E: Ellenoor, I: Isabella)

Matthijs, Ellenoor en Isabella leggen alledrie niet echt uit waarom seks een belangrijk onderwerp is om met elkaar te bespreken. Opmerkelijk is dat ze aangeven dat ze dit onderwerp vooral met elkaar bespreken en zeker niet met al hun vrienden. Hieruit kan ik opmaken dat ze een goede (vertrouwens)band met elkaar hebben. Ze voelen zich blijkbaar zo op hun gemak bij elkaar dat zelfs een (persoonlijk) onderwerp als seks besproken kan worden. Dit zou er op kunnen duiden dat de band die de drie studenten met elkaar hebben vrij hecht is.

De gespreksonderwerpen die in de gesprekken van Tess, Sophie en Eva vooral aan de orde komen zijn mode, muziek, vriendjes, winkelen en uitgaan.

Net zoals bij Matthijs, Ellenoor en Isabella speelt muziek een belangrijke rol in de levens van de drie meiden. Ook zij luisteren tijdens de lessen veel naar muziek, meestal individueel via een mp3-speler of hun mobiele telefoon:

- 147 L En muziek? Wat luisteren jullie?
148 E Ja ik weet niet, eigenlijk gewoon van alles.
149 S Ja eigenlijk gewoon top 40.
150 E Ja top 40 vooral. Maar geen, echt geen Nederlandstalig.

- 151 T Nee en geen gothic. Nou met carnaval vind ik het nog wel grappig, van die Hollandio muziek.
- 152 E Nee!
- 153 S Nee echt niet!
- 154 T Maar door de week luister ik dat echt niet.
- 155 S Ik vind een beetje die R&B zangers wel leuk.
- 156 E Ja ik luister wel naar Beyoncé.
- 157 T Ja en nog anderen.
- 158 E Ja en Bruno Mars (lacht).
- (L: Lieke, T: Tess, E: Eva, S: Sophie)

Tess, Sophie en Eva luisteren vooral muziek uit de top 40 maar absoluut geen Nederlandstalige muziek. Daarnaast is R&B een genre waar de meiden van houden.

Mode en winkelen zijn ook onderwerpen die door Eva, Tess en Sophie veelvuldig worden besproken. De meiden hebben het vaak over nieuwe kleding die zij hebben gekocht en winkels waar ze zijn geweest. Verder kijken ze vaak samen in modebladen en worden modellen en de kleding die zij dragen besproken en bekritiseerd. Onderstaande fragmenten illustreren dat mode en winkelen geliefde onderwerpen zijn om te bespreken:

- T Ik heb nieuwe foundation van Estee Lauder.
- S Oh, van die van Chanel word ik oranje.
- T O ja bah! Die wil ik ook echt niet hebben.
- S Ik heb een nieuw D&G horloge.
- E Oh laat zien! Oh super mooi!
- T Wow ja echt mooi. Past goed bij je nieuwe jas!
- S Ik wil rijk worden.
- E Ja en dan heel de dag shoppen
- T Dan wil ik een heel groot huis en een auto
- S Ja en een walk-in closet.
- E Ja voor al je kleren.
- S En alleen nog dure merken.
- T En heel veel schoenen.
- E Ja, alles kopen wat je wil.
- (T: Tess, E: Eva, S: Sophie)

In fragment 1 en 2 hebben de meiden het over een bepaalde foundation en een horloge dat ze hebben gekocht. In fragment 3 fantaseren ze over hun toekomst. Opmerkelijk is dat ze hierover zeggen dat ze vooral hopen dat ze veel kunnen winkelen en dure spullen kunnen kopen. Dat is voor deze meiden blijkbaar erg belangrijk.

Ook vriendjes zijn een belangrijk gespreksonderwerp. Tess, Sophie en Eva hebben alledrie een vriendje en over deze jongens wordt veel gesproken. Er wordt veel gesproken over het uiterlijk van de vriendjes, wat voor kleding ze dragen en hoe hun haar zit. Daarnaast gaat het vaak over dingen die ze met hun vriendjes gaan doen of hebben gedaan:

S Harold heeft een nieuwe Hugo Boss jas.
 T Oh echt, gaaf!
 S Ja echt leuk, een bruine. Heel stoer.

E Gaan jullie met oud en nieuw ook met Sven en Harold naar de stad?
 T Ja Sven en ik gaan oud en nieuw in de stad vieren met vrienden.
 S Ik weet nog niet wat Harold en ik gaan doen. Wat ga jij doen met Sjoerd?
 E Sjoerd en ik gaan eerst naar mij thuis en daarna op stap denk ik.
 (T: Tess, E: Eva, S: Sophie)

Als ik Tess, Sophie en Eva vraag waar zij het meest met elkaar over spreken is hun antwoord niet verrassend:

208 L Welke onderwerpen bespreken jullie het meest?
 209 E Vriendjes.
 210 T Ja vriendjes.
 211 E Roddelen.
 212 S Ja roddelen daar hou ik echt van.
 213 L En waar roddelen jullie dan over?
 214 S Ja over vriendjes.
 215 E Ja wat onze vriendjes hebben gedaan.
 216 T En over make-up.
 217 S Ja en over kleren.
 218 T Eigenlijk gewoon standaard meidenpraat.
 219 E Ja.
 (L: Lieke, T: Tess, E: Eva, S: Sophie)

Uit de antwoorden die Tess, Eva en Sophie geven blijkt dat vriendjes, make-up en kleding de belangrijkste gespreksonderwerpen zijn. Dit komt overeen met mijn observaties. Interessant is ook dat Tess het in regel 218 heeft over 'gewoon standaard meidenpraat'. De dames vinden de onderwerpen die zij bespreken kennelijk onderwerpen die door 'meiden in het algemeen' besproken worden, niks bijzonders dus.

3.3.3 Lichamelijk contact

Naast bepaalde aanspreekvormen die Isabella, Ellenoor en Matthijs hanteren, maken zij ook gebruik van bepaald lichamelijk contact. Wanneer de drie vrienden elkaar 's ochtends zien wordt er uitgebreid geknuffeld. Dit gebeurt door een arm om de ander heen te slaan en over elkaars rug te wrijven. Dit ritueel vindt ook plaats wanneer de drie studenten afscheid van elkaar nemen aan het eind van een schooldag.

Daarnaast 'aaien' de vrienden regelmatig over elkaars rug. Dit gebeurt wanneer zij één van hun groepsleden aanspreken met schatje of lieverd maar ook nadat er een grap over iemand is gemaakt. Het 'aaien' fungeert dan als een soort goedmakertje, om te laten zien dat de opmerking niet vervelend bedoeld was.

Opvallend is dat de drie vrienden deze vormen van lichamelijk contact alleen bij elkaar gebruiken, bij andere studenten doen zij dit niet. Dit benadrukt de band die de drie vrienden met elkaar

hebben, deze vorm van contact is alleen voor leden van hun groep.

Ook Sophie, Eva en Tess maken gebruik van bepaalde vormen van lichamelijk contact. Elke ochtend geven de meiden elkaar drie zoenen en ook als de schooldag ten einde is geven zij elkaar regelmatig drie zoenen.

Ook bij deze drie vriendinnen valt het op dat ze alleen elkaar drie zoenen geven, bij andere studenten doen zij dit niet. Ook binnen dit groepje kan dit gedrag gezien worden als een manier om te benadrukken of te accentueren dat ze bij elkaar horen, het laat een sterke vorm van groepsgevoel zien.

3.3.4 Vrijtijdsbesteding

De vrijtijdsbesteding van Isabella, Ellenoor en Matthijs is erg verschillend. Ellenoor en Matthijs moeten door de week lang reizen om op school te komen, zij gaan 's ochtends om half zeven van huis en zijn vaak pas tussen zeven en acht uur 's avonds thuis. Daardoor blijft er door de week weinig tijd vrije tijd over. Ellenoor en Matthijs hebben allebei geen bijbaan.

Isabella woont dichtbij school en heeft door de week meer vrije tijd. In haar vrije tijd werkt zij in een snackbar en besteedt ze veel tijd aan het reizen naar haar vriend die in Utrecht woont.

Matthijs gaat in zijn weekenden het liefst de stad in en af en toe op stap:

- 219 L Wat doen jullie in jullie vrije tijd?
220 M Ik uh, ik ben eigenlijk het liefste buiten. In de stad ofzo. Ik zou het liefst heel de dag door de stad lopen, zonder geld ofzo. Even serieus, ik vind dat echt leuk.
221 L Kijken naar kleding?
222 M Ja gewoon leuke dingen doen, in een park gaan zitten.
223 L Op stap?
224 M Ja op stap valt de laatste tijd wel mee. Eerst deed ik het wel heel veel maar nu niet meer zo.

(L: Lieke, M: Matthijs)

Isabella en Ellenoor gaan in hun vrije tijd het liefst naar vrienden en Isabella gaat graag en vaak uit:

- 227 L En Ellenoor?
228 E Ik doe meestal niet zo veel, kom meestal laat thuis en dan ga ik eten en dan slapen.
229 M (lacht)
230 E Maar even naar m'n vrienden ofzo, maar op zich doe ik niet veel.
231 L En Isabella?
232 I Uhm in m'n vrije tijd ga ik ook naar m'n vrienden toe of werken. Of dansen. Lekker uitgaan.

(L: Lieke, E: Ellenoor, M: Matthijs, I: Isabella)

Eva, Tess en Sophie wonen alledrie dichtbij school en hebben door de week en in de weekenden redelijk wat vrije tijd. Ze hebben alledrie geen bijbaan. Sophie danst twee keer per week en Tess

hockeyt af en toe. Daarnaast gaan ze in hun vrije tijd veel naar hun vriendjes of leuke dingen doen met vriendinnen:

- 131 L Wat doen jullie in jullie vrije tijd?
132 S Niks.
133 E (lacht)
134 S Ik doe aan dansen twee keer in de week. Klassiek en modern. En ik heb ook een soort hiphop gedaan maar dat doe ik niet meer.
135 T Ik ga meestal gewoon uit. En leuke dingen doen. Ik heb gehockeyd en dat vind ik af en toe nog wel leuk maar...
136 L En winkelen?
137 E Ja winkelen. Maar het is niet dat ik verder echt een hobby heb ofzo. Ik ga naar m'n vriendje.
138 S Ja ik ga ook naar m'n vriendje.
139 T Ja en ik ook. En in het weekend ga ik leuke dingen doen. Niet heel de dag op de bank hangen gewoon weg.
(L: Lieke, T: Tess, E: Eva, S: Sophie)

Ook gaan de meiden bijna elk weekend uit:

- 140 L En waar gaan jullie uit? In Eindhoven?
141 T Valkenswaard.
142 S Eindhoven.
143 E En ik in Someren of Deurne.
144 L En waar ga je dan naartoe?
145 S In Eindhoven naar de Playerz en de 2day af en toe. Maar de Playerz is het leukst.
146 T Ik ga naar de Bora in Valkenswaard. Maar dat komt gewoon omdat al m'n vrienden daarheen gaan.
(L: Lieke, T: Tess, E: Eva, S: Sophie)

3.3.5 Sociale media

In het leven van de meeste jongeren spelen sociale media een erg grote rol. Dit is ook het geval bij de studenten uit klas A1A. Elke dag nemen de studenten hun laptop mee naar school omdat hier bij een aantal vakken gebruik van wordt gemaakt. Deze laptop wordt relatief gezien weinig gebruikt voor schoolwerk maar voornamelijk gebruikt om websites zoals Hyves, Facebook en Twitter te bezoeken en met elkaar te chatten via bijvoorbeeld het programma MSN. Daarnaast heeft elke student uit de klas een mobiele telefoon (de meeste studenten hebben een Blackberry of een I Phone) die, in de meeste gevallen, op hun tafel ligt.

Tijdens de eerste week dat ik in de klas was viel het me op hoeveel tijd het bezoeken van websites als Hyves en Facebook kost en hoeveel aandacht de studenten eraan besteden. Gedurende de hele dag zijn de studenten bezig met hun telefoon en laptop en sturen zij berichtjes naar elkaar, plaatsen ze foto's op hun profielen en houden ze in de gaten wie wat aan het doen is.

Omdat ik graag wilde weten wat de leden van de twee groepen op internet zetten en op welke websites zij dit doen heb ik onderzocht van welke websites zij gebruik maken. De uitkomsten heb ik in onderstaande tabel weergegeven:

	Hyves	Twitter	Facebook	MSN
Isabella	434 vrienden	43 followers	103 vrienden	Ja
Matthijs	581 vrienden	20 followers	135 vrienden	Ja
Ellenoor	-	-	-	Ja

Tabel 1: Gebruik van en vriendenaantallen op Hyves, Twitter, Facebook en MSN van Isabella, Matthijs en Ellenoor. (Gegevens zijn gebaseerd op de vriendenaantallen tussen 14 februari 2011 en 6 maart 2011, de vriendenaantallen fluctueren omdat er vrienden toegevoegd of verwijderd worden).

	Hyves	Twitter	Facebook	MSN
Tess	516 vrienden	-	-	Ja
Eva	583 vrienden	68 followers	94 vrienden	Ja
Sophie	337 vrienden	-	-	Ja

Tabel 2: Gebruik van en vriendenaantallen op Hyves, Twitter, Facebook en MSN van Tess, Eva en Sophie. (Gegevens zijn gebaseerd op de vriendenaantallen tussen 14 februari 2011 en 6 maart 2011, de vriendenaantallen fluctueren omdat er vrienden toegevoegd of verwijderd worden).

Uit tabel 1 blijkt dat zowel Isabella als Matthijs gebruik maken van Hyves, Twitter, Facebook en MSN. Ellenoor gebruikt alleen MSN. Uit tabel 2 blijkt dat Tess en Sophie alleen gebruik maken van Hyves en MSN. Eva daarentegen gebruikt daarnaast ook Twitter en Facebook.

Wanneer we naar de vriendenaantallen kijken die de studenten hebben op Hyves valt op dat de aantallen variëren van 337 bij Sophie tot 583 bij Eva. Gemiddeld hebben de studenten bijna 500 vrienden op Hyves, dat is een aanzienlijk aantal.

Op Facebook liggen de vriendenaantallen van de studenten aanzienlijk lager. Isabella, Matthijs en Eva hebben alledrie ongeveer honderd vrienden op deze netwerksite. Ook op Twitter liggen de aantallen wat betreft de followers lager, variërend van 20 followers bij Matthijs tot 68 followers bij Eva. Opvallend is dat de studenten allezes gebruik maken van MSN om met vrienden en bekenden te chatten. Dit programma is dus erg populair.

Op de Hyvespagina's van Isabella en Matthijs is te zien dat de twee vrienden (bijna) dagelijks berichten ('krabbels') ontvangen van vrienden. Isabella en Matthijs hebben ook allebei foto's van zichzelf op hun profiel staan. Bij Isabella zijn dit vooral foto's van haarzelf met haar vrienden en familie. Ook heeft Isabelle veel foto's van haarzelf op haar profiel staan, foto's waaruit blijkt dat zij die zelf (met haar telefoon) heeft gemaakt. Matthijs heeft veel minder foto's van hemzelf op zijn profiel staan. De foto's die hij op zijn profiel heeft staan zijn foto's waar hij alleen of met vrienden

opstaat. Opvallend is dat de foto's er artistiek uitzien, Matthijs draagt artistieke kleding op de foto's, de foto's zijn vanuit verschillende posities genomen en er is aandacht besteed aan de belichting en de kleuren. De foto's zouden geïnterpreteerd kunnen worden als kunst.

Op het Facebookprofiel Matthijs worden veel minder berichten uitgewisseld dan via zijn Hyvesprofiel. Op het 'prikbord' van Matthijs wordt wekelijks een bericht geplaatst maar zeker niet dagelijks. Ook heeft Matthijs veel minder foto's van hemzelf op Facebook staan dan op Hyves. Isabella daarentegen maakt ook van haar Facebookprofiel veel gebruik. Meerdere keren per dag plaatst zij een bericht op haar 'prikbord' en ook heeft zij veel foto's van haarzelf op haar pagina staan. Ook de Twitterpagina van Isabella wordt veel gebruikt. Elke dag stuurt zij tientallen tweets de wereld in. Matthijs maakt van zijn Twitterpagina weinig gebruik, er zijn weinig tweets van hem te vinden.

Uit de Hyvespagina's van Tess, Sophie en Eva blijkt dat zij (bijna) dagelijks berichten ('krabbels') krijgen van vrienden. Ook hebben de meiden alledrie foto's van zichzelf op hun Hyvesprofiel staan. Opvallend is dat de meeste foto's op de profielen van deze drie meiden foto's zijn met daarop zichzelf en hun vriendinnen en foto's van zichzelf met hun vriendje. Ook vakantiefoto's zijn op de profielen van Sophie en Eva te vinden. Opmerkelijk is dat de meiden op verschillende foto's modellenposes aannemen en zwoel in de camera kijken. Daarnaast staan er op de profielen van Sophie en Eva foto's van de meiden in bikini.

Eva maakt ook gebruik van een Facebookprofiel. Op haar profiel staan aanzienlijk minder berichten dan op haar Hyvespagina. Ook heeft Eva veel minder foto's van haarzelf op haar Facebookpagina staan dan op haar Hyvespagina. Eva's Twitteraccount wordt wel veelvuldig gebruikt, een paar keer per dag wordt er door haar een tweet geplaatst.

In het groepje van Isabella, Matthijs en Ellenoor spelen sociale media een belangrijke rol. Er wordt veel gebruik van gemaakt en het is ook vaak onderwerp van gesprek. Volgens Isabella zij ze 'volop sociaal':

- 334 L Hebben jullie Hyves of Facebook? Of MSN en Twitter?
335 M Ja!
336 I Ja we zijn volop sociaal. Behalve Ellenoor, Ellenoor is afgesloten van de wereld.
337 M Ellenoor doet niet mee. Ik heb MSN, Hyves, Facebook en Twitter maar daar ik zit er nooit op. Ik heb 25 followers pas.
338 I Ik ook en ik had Funky Babes maar ben je te laat want ik hem het al verwijderd vanochtend.
339 L En Ellenoor?
340 E Ik heb alleen MSN.
(L: Lieke, E: Ellenoor, I: Isabella, M: Matthijs)

Zoals uit het fragment blijkt maken Matthijs en Isabella gebruik van Hyves, Facebook, Twitter en MSN. Daarnaast had Isabella nog een Funky Babes-profiel maar dat heeft zij recentelijk verwijderd. Ellenoor heeft alleen MSN. Interessant is dat Isabella daarover meteen opmerkt dat

Ellenoor is afgesloten van de wereld. Daarmee suggereert zij dat je, als je weinig of geen gebruik maakt van deze sociale media, niet volledig deelneemt aan de wereld om je heen.

De vraag hoeveel tijd de vrienden per dag besteden aan het bezoeken van deze websites en programma's blijkt lastig te beantwoorden:

- 341 L En hoeveel tijd per dag besteed je eraan?
342 M Heel even maar.
343 I Ligt eraan.
344 L Een uur?
345 M Nee veel minder, ik denk tien minuten even kijken wat iedereen naar mij heeft geschreven.
346 I Och je hebt gisteravond de hele avond vanaf 7 uur tot 12 uur op mijn Facebook geschreven.
347 M O niet waar, kijk naar de tijden alsjeblieft.
348 I Ja je bent ondertussen ook wel met iets anders bezig maar je bent er wel.
349 M Ja dat is waar.

(L: Lieke, E: Ellenoor, I: Isabella, M: Matthijs)

Wat opvalt in bovenstaand fragment is dat Matthijs in eerste instantie zegt dat hij slechts tien minuten per dag besteedt aan het bezoeken van bijvoorbeeld Hyves en Facebook maar dat dit meteen wordt tegengesproken door Isabella die Matthijs er op wijst dat hij de avond daarvoor vijf uur lang berichten heeft geschreven op haar Facebook. Daar voegt zij aan toe dat Matthijs ondertussen vast wel met iets anders bezig is geweest maar ook bezig was met die websites. Uit mijn observaties in de klas blijkt ook dat de tien minuten waar Matthijs het over heeft absoluut niet realistisch zijn. Gedurende de hele dag zijn hij en Isabella bezig met het kijken op Hyves, Facebook en Twitter. Het duurt steeds slechts een paar seconden maar als je alle tijd bij elkaar optelt kom je toch uit op een paar uur. En dat is slechts de tijd die er op school aan wordt besteed. Uit het antwoord dat Matthijs geeft blijkt wel dat hij zelf het idee heeft dat hij helemaal niet veel tijd aan deze programma's besteedt. Het zit kennelijk al zo in zijn systeem om continu al deze sites te bezoeken dat hij zelf niet in de gaten heeft dat er stiekem vrij veel tijd in gaat zitten.

Matthijs blijkt wel een interessante motivatie te hebben om deze programma's te gebruiken:

- 350 L Maar waarom zijn deze programma's zo belangrijk?
351 I Gezellig.
352 M Sociale contacten.
353 I Nou ja behalve als Matthijs erop is (lacht).
354 L Maar is het ook om naar andere mensen te kijken? Maar vinden jullie het echt boeiend om te lezen wat je buurman heeft gelezen op Twitter?
355 I Ik heb geen buurman op Twitter (lacht).
356 M Ik vind het wel belangrijk om te zien of het uit is met iemand en dan kan ik daar achteraan gaan.
357 E (lacht)
358 M Ja dat was zo met Robert, dan kan ik als hij geen vriend meer heeft daar achteraan gaan.

(L: Lieke, E: Ellenoor, I: Isabella, M: Matthijs)

Isabella en Matthijs zijn allebei van mening dat de programma's belangrijk zijn omdat je op die manier je sociale contacten kunt onderhouden en omdat het gezellig is. Matthijs voegt daar in regel 356 een opmerkelijke motivatie aan toe: 'Ik vind het wel belangrijk om te zien of het uit is met iemand en dan kan ik daar achteraan gaan.' Hij bedoelt hiermee dat hij via bijvoorbeeld Hyves en Facebook in de gaten kan houden of iemand een relatie heeft of niet en dat als de relatie van een jongen die hij leuk vindt over is, hij daar via sociale media achter komt en zijn kans kan grijpen.

Ook Isabella geeft aan dat deze websites interessant zijn op relatiegebied:

373 L Wat is het leukste om te doen op die programma's?

374 I Als je een knap iemand aan de haak kunt slaan.

(L: Lieke, I: Isabella)

Als ik Isabella en Matthijs vraag of Facebook populairder is dan Hyves krijg ik het volgende antwoord:

376 L Is Facebook populairder dan Hyves?

377 M Nee Hyves is uitgestorven.

378 I Ja Hyves is uitgestorven. Maar Facebook is het ook net niet.

379 M Nee Facebook is is... weet je waarom? Bij Facebook kun je niet je eigen stijl aan toevoegen. Je kunt wel foto's enzo maar je kan niet... Bij Hyves kun je een achtergrond kiezen enzo en video's.

380 L Je wil die dingen dus gebruiken om te laten zien wie en wat je bent?

381 M Ja.

382 L Je identiteit?

383 I Ja daarom gebruik ik het meest Twitter eigenlijk.

384 M Ja precies. Eerst was het meer om mezelf te verkopen. Ja niet verkopen letterlijk. Maar toen ik net uit de kast was zat ik op Hyves en zei ik: o leuke foto, je bent een knappe jongen. Ja ik zei dat meestal niet, meestal zeiden mensen dat tegen mij.

(L: Lieke, I: Isabella, M: Matthijs)

Matthijs en Isabella zijn allebei van mening dat Hyves is uitgestorven. Interessant is de opmerking die Isabella dan maakt: Maar Facebook is het ook net niet. Matthijs voegt daaraan toe dat dat komt omdat je aan Facebook niet je eigen stijl kunt toevoegen. Je kunt op Facebook wel foto's plaatsen maar dat is blijkbaar niet genoeg om je eigen stijl, je eigen identiteit te kunnen uitdrukken. Wanneer ik hen vraag of ze Hyves en Facebook gebruiken om te laten zien wie en wat ze zijn wordt dit positief bevestigd. Matthijs heeft er in regel 384 een mooi omschrijving voor: 'Ja precies. Eerst was het meer om mezelf te verkopen. Ja niet verkopen letterlijk.'

Een belangrijke reden voor de vrienden om sociale media te gebruiken is dus om jezelf te laten zien, te laten zien wie je bent en wat je leuk vindt. Je 'verkoopt' jezelf op deze programma's, je draagt uit wie en wat je bent.

Omdat Ellenoor als enige van de drie vrienden nauwelijks gebruik maakt van sociale media vraag ik haar wat haar ideeën hierover zijn:

- 387 L Ellenoor, waarom gebruik jij het allemaal niet?
388 E Ja uhm, ik vind het niet zo... Ik weet niet waarom ik als ik thuis kom ofzo daar nog heel de tijd achter moet zitten. Zo van, ja ik heb net dit en dat gegeten. Ik heb het niet zo met dat internetgedoe.
389 I Iedereen heeft een heel ander beeld van twitteren wat je gegeten hebt. Nee je kunt toch ook interessante dingen twitteren. Wat je ook kunt doen, of wat ik meestal doe is gewoon zinnetje uit een liedje of film ofzo erop zetten.
390 E Ik vind het op zich wel leuk om foto's van mensen te zien ofzo. Maar om dat allemaal te delen... Maar ik vind het onzin om gewoon met iedereen vrienden te worden enzo.
(L: Lieke, E: Ellenoor, I: Isabella)

Ellenoor geeft aan dat ze geen zin heeft om thuis nog steeds achter de computer te zitten en te volgen wie wat gedaan heeft. Isabella schiet meteen in de verdediging en zegt dat iedereen een heel verkeerd beeld heeft van bijvoorbeeld Twitter, want het gaat niet alleen over onzin op deze programma's, je kunt er ook interessante dingen opzetten. Ellenoor reageert daarop door te zeggen dat ze het wel leuk vindt om foto's van mensen te zien maar dat ze niet de behoefte voelt dat met iedereen te delen en met iedereen vrienden te worden. Ik vind het opmerkelijk dat Ellenoor deze duidelijke positie inneemt wat betreft sociale media. In haar groepje en ook in de rest van de klas neemt zij op dit gebied een vrij uitzonderlijke positie in. Ellenoor bezwijkt niet voor de groepsdruk maar heeft zelf goed nagedacht waarom ze niet wil meedoen aan deze programma's.

Dat programma's zoals Facebook en Twitter ook gevaren met zich meebrengen is iets waar Isabella en Matthijs niet echt mee bezig zijn:

- 391 L Maar zijn jullie niet bang voor de gevaren van deze programma's? Dat je bijvoorbeeld als je gaat solliciteren, mensen op je Hyves gaan kijken en allerlei rare foto's zien?
392 M O nee maar ik heb alleen heel normale foto's. Ik ben echt heel braaf daarin.
393 L Maar denken jullie daar over na? Wat je erop zet?
394 I Ja soms, maar niet altijd. Je leeft nu toch?
(L: Lieke, I: Isabella, M: Matthijs)

Matthijs geeft aan dat hij geen 'rare' foto's op Hyves zet en er dus op die manier rekening mee houdt dat deze programma's door iedereen bekeken kunnen worden. Isabella is een stuk nuchterder en geeft aan dat ze soms nadenkt over de gevolgen maar lang niet altijd. Dit benadrukt ze door te zeggen: 'Je leeft nu toch?' Dit geeft aan ze weinig waarde hecht aan wat voor gevolgen het in de toekomst kan hebben, het gaat om het heden.

Omdat programma's zoals Hyves, Facebook en Twitter allemaal te maken hebben met het wel of niet hebben van (veel) vrienden vraag ik Isabella, Matthijs en Ellenoor hoe zij denken over deze 'vriendschappen':

- 395 L Maar is het niet raar, sommige mensen hebben opeens 500 vrienden. Vind je dat niet raar?
- 396 M Nee.
- 397 L Hebben mensen met veel vrienden populair, hebben die status?
- 398 M Nee dat vind ik eigenlijk niet. Want je kunt ook 20 vrienden hebben en je bent 300 000 keer bekeken.
- 399 E Ja maar...
- 400 M Bekeken, is voor mij kwaliteit want dan wordt je vaak bekeken.
- 401 E Wat betekenen die vrienden? Eigenlijk niks.
-
- 421 L Hoeveel vrienden heb je dan op die programma's?
- 422 M Weet ik eigenlijk. Nu minder, ik had er eerst 600 en nu 500 ofzo
- 423 L Dat vind ik wel veel, 500 vrienden.
- 424 M Ja maar ik ken hun wel echt allemaal.
- 425 I Nou (rolt met haar ogen).
- 426 M Maar als je echt kijkt, ik hoef hun niet te mogen, dat hoeft het niet te zijn. Er zijn ook mensen waar ik nooit mee praat maar waar ik mee op de basisschool heb gezeten die heb ik op Hyves.
- 427 I Maar weet je wat ik ook denk dat jij bedoelt, dat als je iemand in het echt ziet en nog niet eens hebt gesproken dat je die dan toevoegt.
- 428 M Nee.
- 429 I Maar dat vertel je wel vaak, die had ik gezien en hij heeft me toegevoegd op Hyves.
- 430 M Ja maar ik voeg hun niet toe.
- 431 I Maar je hebt het wel geaccepteerd.
- 432 M Ja.
- 433 L Weiger je ook wel eens iemand?
- 434 M Ja ik weiger wel eens mensen. Ze moeten wel uit m'n sociale kring komen. Ik ben best een sociaal persoon dus dan ja... Maar toch weiger ik wel eens iemand.
- (L: Lieke, E: Ellenoor, I: Isabella, M: Matthijs)

In het eerste fragment blijkt dat het eerste belangrijke verschil dat door de vrienden wordt gemaakt het verschil is tussen 'vrienden hebben' en 'bekeken worden'. Volgens Matthijs is het aantal vrienden dat je hebt niet zo belangrijk, het gaat erom hoe vaak je bekeken wordt. Dat wil zeggen, hoe vaak mensen op jouw profiel klikken en je gegevens en je foto's bekijken. Matthijs geeft in regel 400 aan dat het daarom gaat: 'Bekeken, is voor mij kwaliteit want dan wordt je vaak bekeken.' Gezien worden op internet is dus erg belangrijk.

Opvallend is de nuchterheid waarmee Ellenoor reageert op de discussie over vrienden. In regel 401 zegt zij: 'Wat betekenen die vrienden? Eigenlijk niks.' Hiermee laat zij merken dat zij weinig waarde hecht aan de 'vriendschappen' op deze programma's. Het betekent toch niks.

In het tweede fragment wordt duidelijk wie er allemaal 'vrienden' zijn op programma's als Hyves en Facebook. Matthijs geeft aan dat hij ongeveer 500 vrienden op Hyves heeft die hij allemaal in het echt kent. Hij voegt daar wel aan toe dat hij de mensen die hij als vriend heeft niet aardig hoeft te vinden, hij kan ze ook kennen van de basisschool en zo iemand eigenlijk nooit spreken.

Isabella is het niet helemaal met Matthijs eens en zegt dat Matthijs ook vrienden accepteert die hij eigenlijk niet echt kent. Matthijs beaamt dit maar zegt er wel bij dat die mensen hem dan toevoegen, hij voegt hen niet toe. Hier zit voor hem dus een groot verschil in. Wat ook opmerkelijk is, is dat Matthijs zegt dat hij ook wel eens mensen weigert omdat de mensen wel uit zijn sociale kring moeten komen. Hier spreekt hij zichzelf tegen want eerder zegt hij dat hij ook vrienden heeft die hij nooit spreekt of slechts nog van de basisschool kent.

Blijkbaar is het hebben van vrienden, vooral van veel vrienden, toch erg belangrijk. Het geeft een soort aanzien en je kunt beter veel vrienden hebben die je eigenlijk niet echt kent, dan weinig vrienden die je wel allemaal kent. Waarschijnlijk fungeren de vriendenaantallen op bijvoorbeeld Hyves en Facebook toch in een bepaalde mate als statussymbool.

Tot slot heb ik de vrienden gevraagd of ze het er mee eens zijn dat de sociale media een belangrijk deel van hun leven uitmaken. Daarop gaven zij het volgende antwoord:

- 459 L Maar het maakt dus wel een belangrijk deel van jullie leven uit? Bij mij ook hoor, ik zit ook elke dag op internet.
- 460 M Ja ik ook. Maar aangezien ik toch niet zoveel berichten op Facebook heb. Op Hyves had ik altijd berichten, elke dag berichten maar op Facebook niet echt.
- 461 L En nu?
- 462 M Op Hyves heb ik nog steeds veel berichten, ik heb er in m'n inbox nog 300 staan. Maar ik heb er geen zin meer in. Het is het niet meer.
- 463 L Maar waarom is het uit?
- 464 I Ja ik weet niet, het is gewoon saai, het is aan het uitsterven.
- 465 M Ja, niemand zit er meer op. Iedereen heeft z'n profiel opgegeven.
- 466 I Nee het is gewoon niet meer, niet meer... Het is het gewoon niet meer.
- 467 M Het is niet meer van deze tijd.
- 468 I Maar Facebook ook. Ik hoop echt dat er snel iets anders komt.
- 469 M Ja net zoiets als Myspace.
- 470 I Heel even serieus, ik verveel me nu echt, echt dood. Als ik kijk naar hoe het eerst was op internet en als ik nu internet opstart. Ik start Twitter op, Facebook en Hyves. Maar Hyves klik ik al na een minuut af. Facebook laat ik gewoon openstaan voor het geval dat.
- 471 L Voor het geval dat wat?
- 472 I Dat m'n vriend een bericht krijgt.
- 473 M (lacht) Dat is wel zo.
- 474 L Dus het is een soort van sociale controle?
- 475 I Ja dat zeker. Het is een soort... Dat is denk ik een nadeel.
- 476 L Je kijkt of je vriend berichten van andere vrouwen krijgt?
- 477 I Ja.
- 478 M Ja dat deed ik bij m'n ex ook altijd op Hyves. Kijken wie hem berichten stuurde enzo.
- 479 I Het ligt eraan... Bij Johan deed ik dat nooit. Maar de rest, ja de rest controleer ik.
- 480 L En als je dan een bericht ziet dat je niet aanstaat?
- 481 I Dan zeg ik dat.
- (L: Lieke, E: Ellenoor, I: Isabella, M: Matthijs)

Uit bovenstaand fragment kunnen verschillende dingen geconcludeerd worden. Ten eerste geven Matthijs en Isabella aan dat sociale media inderdaad een belangrijk deel van hun leven uitmaken. Maar daarnaast geven zij ook aan dat Hyves en Facebook aan 'het uitsterven' zijn. De populariteit van deze websites neemt af en zoals Isabella zegt in regel 466: 'Nee het is gewoon

niet meer, niet meer... Het is het gewoon niet meer.' Matthijs en Isabella voegen daaraan toe dat ze hopen dat er snel iets anders komt en Isabella benadrukt dat de nood hoog is want ze verveelt zich dood op internet. Interessant is wel dat ze daaraan toevoegt dat ze, als ze haar computer opstart, ook Twitter, Facebook en Hyves opstart. Een belangrijke reden om dit te doen is om te controleren of haar vriend een bericht krijgt. Voor haar zijn de sociale media dus niet alleen mechanismen om haar vriendschappen te onderhouden maar ook mechanismen om, onder andere haar vriend, te controleren. Dat dit niet alleen bij Isabella zo werkt blijkt uit de reactie van Matthijs, hij geeft aan dat hij dit ook deed toen hij een vriend had.

Uit de opmerkingen van Isabella en Matthijs kan geconcludeerd worden dat de sociale media meerdere functies vervullen in het leven van de vriendengroep. Via Hyves, Facebook en Twitter kun je laten zien wie je bent en uitdrukking geven aan je identiteit. Daarnaast worden deze media gebruikt om mensen te controleren, te controleren of iemand nog een relatie heeft of te controleren of je relatie berichten krijgt van andere meiden of jongens. Dat sociale media deze functie vervullen maakt de studenten ook erg afhankelijk van deze media, als je het niet gebruikt zou je wel eens iets kunnen missen. Daarnaast blijkt dat de sociale media die ze gebruiken een tijdje leuk zijn en voldoen aan hun verwachtingen maar dat ze er redelijk snel op uitgekeken zijn. Een sociale netwerksite is relatief gezien snel weer 'uit' en dan verwachten ze eigenlijk dat er iets nieuws komt. Dit zou getypeerd kunnen worden als kenmerkend voor de generatie waarvan zij deel uit maken, alles kan steeds beter, sneller en mooier en vernieuwing is een hot issue.

Net zoals in het groepje van Matthijs, Ellenoor en Isabella spelen sociale media ook in de groep van Tess, Sophie en Eva een belangrijke rol. De meiden maken alledrie gebruik van sociale netwerksites:

- 241 L Uh hebben jullie Hyves, Facebook, MSN noem maar op?
242 T Ik heb Hyves en MSN. Facebook vind ik onzin.
243 S Ja en ik ook.
244 E Ik heb het allemaal wel.
245 L Ook Twitter?
246 E Ja.
247 L En wat is het leukste?
248 E Ik vind MSN het leukste. Hyves daar doe ik niks meer mee. Facebook ja dat heb ik maar dat komt omdat m'n vader dat heeft en ik berichtjes kreeg van hé wat ben je aan het doen.

(L: Lieke, S: Sophie, T: Tess, E: Eva)

Eva gebruikt Hyves, Facebook, Twitter en MSN. Sophie en Tess houden het bij Hyves en MSN. Opvallend is dat Eva aangeeft dat ze niks meer met haar Hyves doet terwijl uit mijn observaties blijkt dat er op haar Hyvesprofiel veel berichten ('krabbels') worden geplaatst.

Omdat ik het interessant vind dat de meiden Hyves niet meer echt leuk vinden maar toch nog veel gebruiken vraag ik hen wat ze van de netwerksite vinden:

- 250 L Maar Hyves is dus uit?
 251 E Ja ik weet niet.
 252 T Ja ik zit er eigenlijk ook nooit meer op. Ik vind het eigenlijk onzin. Ik vind sms'en eigenlijk gewoon leuker.
 253 L Het was een tijdje helemaal hip toch?
 254 T Ja maar nu doet iedereen twitteren. Maar ik vind twitteren zo irritant.
 255 E Nee het is best wel leuk. Eerst dacht ik ook, onzin onzin. Maar nu weet ik ook, het is niet alleen de dingen die je aan het doen bent maar ook waar je je aan ergert of wat je leuk vindt.
 256 S Maar ik vind dat meer iets voor BN'ers.
 257 T Ja inderdaad.
 258 E Ja in het begin had ik er eentje gemaakt maar toen deed ik er niet zo veel mee. Maar nu heb ik veel super veel vrienden en mensen die ik ken hebben het dus ja...
- (L: Lieke, S: Sophie, T: Tess, E: Eva)

De meiden kunnen niet duidelijk aangeven waardoor het gebruik van Hyves steeds meer afneemt. Tess geeft in regel 254 aan dat iedereen nu twittert. Opmerkelijk is daarbij de term 'iedereen', alsof iedereen massaal van Hyves naar Twitter is overgestapt. Eva voegt daar in regel 258 indirect aan toe dat het inderdaad belangrijk is om te twitteren als veel mensen het doen: 'Maar nu heb ik super veel vrienden en mensen die ik ken hebben het dus ja...' Blijkbaar is het hebben van veel vrienden en het feit dat je vrienden ook Twitter hebben een belangrijke motivatie om het ook te hebben. Bij dit voorbeeld lijkt de (indirecte dan wel directe) groepsdruk weer erg bepalend te zijn.

Opvallend is ook de opmerking van Sophie in regel 256, zij vindt Twitter meer iets voor BN'ers. Als ik de meiden hier naar vraag geven zij de volgende motivatie:

- 261 T Ik vind het wel leuk om te lezen wat Ben Saunders aan het doen is. Maar wat vriendinnen aan het doen zijn... dat boeit me eigenlijk vrij weinig. Dat klinkt heel lullig maar ik vind Twitter gewoon irritant. Dan staat er: ik ga nu eten.
 262 S Ja ik ga nu douchen.
 263 E Ja nee dat valt echt wel mee vind ik.
 264 T Nou ja boeiend wat iedereen doet.
 265 S Ja het boeit mij ook echt niet wat andere mensen doen.
- (L: Lieke, S: Sophie, T: Tess, E: Eva)

Volgens Tess is het interessant om te lezen wat een bekende Nederlander, bijvoorbeeld Ben Saunders (bekend van The Voice of Holland) aan het doen is, maar boeit het haar weinig wat vriendinnen aan het doen zijn. Sophie is het hier mee eens. Deze uitspraken van Sophie en Tess zijn in het oog springend omdat zij op andere manieren, bijvoorbeeld via Hyves en MSN, wel heel de dag op de hoogte gehouden worden van wat iedereen aan het doen is. Waarschijnlijk spreekt het fenomeen Twitter hen minder aan maar uit mijn observaties blijkt niet dat het hen niet boeit wat andere mensen doen, daar zijn ze heel de dag (wellicht onbewust) mee bezig.

Wanneer ik Tess, Sophie en Eva vraag of ze foto's van zichzelf op netwerksites zetten blijkt dat ze dit doen maar dat ze er wel over nadenken welke foto's ze erop zetten en op welke sites ze dit doen:

- 266 L Zetten jullie foto's van jezelf op zulke programma's?
 267 T Ja op Hyves wel maar op Facebook en Twitter niet.
 268 E Ja.
 269 S Ja.
 270 L En letten jullie erop wat voor foto's jullie erop zetten?
 271 E Ja.
 272 S Nee ik zet er echt niet alles op. Want ons mam zit het ook wel in de gaten te houden want je hebt altijd wel van die vieze jongens op Hyves.
 273 T Ja ik zou er bijvoorbeeld geen foto's van mezelf in bikini opzetten.
 274 S En volgens mij zijn ze bij mij niet zichtbaar voor geen vrienden zeg maar.
 275 E Ja dat heb ik ook ingesteld.
 276 T Bij mij kan iedereen het wel zien maar ik heb alleen foto's die normaal zijn zeg maar. Geen dushi-foto's ofzo.

(L: Lieke, S: Sophie, T: Tess, E: Eva)

Tess, Sophie en Eva zeggen alledrie dat ze niet zomaar allerlei foto's op internet zetten. Interessant is de opmerking van Sophie in regel 272, zij geeft aan dat haar moeder ook in de gaten houdt wat ze op Hyves zet omdat er altijd 'vieze jongens' op Hyves zitten. Uit haar opmerking blijkt dat ze het hier wel eens met haar moeder over heeft gehad en er dus bewust mee bezig is. Ook hebben de drie meiden op hun Hyvesprofiel ingesteld dat alleen vrienden hun foto's kunnen zien, hierdoor zorgen ze ervoor dat niet iedereen zomaar hun foto's kan zien. Opvallend is ook de opmerking van Tess in regel 273: 'Ja ik zou er bijvoorbeeld geen foto's van mezelf in bikini opzetten.' Op deze opmerking wordt door de andere twee meiden niet gereageerd, waarschijnlijk omdat uit mijn observaties van hun Hyvesprofielen blijkt dat Eva en Sophie wel foto's van zichzelf in bikini op hun profiel hebben staan.

Ook als ik de meiden vraag of ze wel eens nadenken over de gevolgen die sites zoals Hyves kunnen hebben blijkt dat ze zich op een bepaalde manier wel degelijk bewust zijn van de risico's die zulke sites met zich meebrengen:

- 278 L Denken jullie wel eens na over de gevolgen die het kan hebben als je er iets opzet?
 279 T Ja als ik m'n msn of telefoonnummer naar iemand krabbel verwijder ik die meteen.
 280 E Nee dat doe ik niet.
 281 S Nee m'n nummer geef ik niet via Hyves.
 282 E Nee.
 283 S Nee al je gegevens op Hyves is gewoon niet slim. Iedereen kan erop kijken en erachter komen.
 284 T M'n geboortedatum staat erop en m'n leeftijd.
 285 E Ja m'n adres en telefoonnummer heb ik er echt niet opgezet.
 286 S Nee ik ook niet.

(L: Lieke, S: Sophie, T: Tess, E: Eva)

De dames zeggen alledrie dat ze geen telefoonnummers en adressen op Hyves zetten omdat iedereen dat kan zien. De opmerking die Sophie maakt in regel 283 is wat dat betreft heel treffend: 'Nee al je gegevens op Hyves is gewoon niet slim. Iedereen kan erop kijken en erachter

komen.' De meiden zijn zich dus op een bepaald gebied zeker bewust van de gevaren van bijvoorbeeld Hyves.

Ook uit het gesprek met Eva, Tess en Sophie blijkt dat sociale media een belangrijke rol spelen in het leven van de meiden. Opvallend is dat door twee meiden wordt gezegd dat het hun niet boeit wat iedereen aan het doen is, terwijl uit observaties in de klas en van de netwerksites blijkt dat ze er eigenlijk heel de dag mee bezig zijn. Het is ook interessant dat ze zich voor een deel bewust zijn van de gevaren van de sites en de schending van hun privacy, ze zetten bijvoorbeeld geen telefoonnummers op hun profiel, terwijl ze aan de andere kant alledrie veel foto's van zichzelf op de sites zetten. Ook wordt in het gesprek met dit groepje, net zoals in het gesprek met Isabella, Matthijs en Ellenoor, duidelijk dat een bepaalde sociale netwerksite snel 'uit' raakt en 'iedereen' dan overstapt op iets anders. De populariteit van deze sites is dus blijkbaar niet van lange duur in de doelgroep waar deze studenten toe behoren.

4. Conclusie en discussie

4.1 Conclusie

Het onderzoek dat ik de afgelopen maanden heb uitgevoerd had als doel inzichten te verkrijgen in de manier waarop leden van een community of practice expressie geven aan hun identiteit door middel van taal en cultuur. De hoofdvraag die ik met behulp van dit onderzoek wilde beantwoorden luidt als volgt: *In hoeverre spelen taal en cultuur een rol bij het uitdragen van identiteit door twee groepen studenten aan de School voor Mode?* Om deze hoofdvraag te kunnen beantwoorden heb ik mijn onderzoek toegespitst op drie aspecten die een rol spelen bij het beantwoorden van deze vraag, namelijk groepsvorming, taal en cultuur.

De eerste focus ligt op het aspect groepsvorming omdat groepsvorming zorgt voor een grove, zichtbare indeling van (sub)groepen binnen een grote groep mensen en daardoor doorslaggevend is voor het ergens wel of niet bij horen. De tweede focus ligt op taal. Zoals uit het inleidende hoofdstuk blijkt is mijn onderzoek gebaseerd op onderzoeken uit de sociolinguïstiek en binnen deze wetenschap gaat er erg veel aandacht uit naar taal, wat verklaard kan worden door het gegeven dat de achtergrond van sociolinguïsten taalkunde is. De derde focus ligt op het aspect cultuur. Zoals in het inleidende hoofdstuk al werd genoemd ligt de focus in een aantal recente onderzoeken naar identiteitsexpressie niet meer alleen op taal maar ook op cultuur, bijvoorbeeld uiterlijke kenmerken en vrijetijdsbesteding, daarom heb ik ervoor gekozen dit aspect ook te onderzoeken.

In deze paragraaf zal ik de belangrijkste bevindingen met betrekking tot deze drie aspecten uiteenzetten en de hoofdvraag beantwoorden.

Groepsvorming en tot een groep behoren zijn zaken die een belangrijke rol spelen in de levens van de studenten uit klas A1A. Het merendeel van de studenten behoort tot een bepaalde groep in de klas en geeft op bepaalde manieren expressie aan zijn of haar groepsidentiteit. Dat er binnen de klas sprake is van groepsvorming is meteen te zien aan de ruimtelijke positionering van de studenten. De verschillende groepen die in de klas bestaan zitten bij elkaar en de groepen zijn over de ruimte verdeeld. De studenten zijn zich ook bewust van de groepsvorming en verschillende groepen binnen de klas, de studenten kunnen de verschillende groepen en de leden die tot die groepen behoren aanduiden en beschrijven.

In mijn onderzoek heb ik me gericht op twee verschillende groepen studenten binnen de klas, hieronder aangeduid als groep één en groep twee. In beide groepen die ik heb bestudeerd is te zien dat de groepsleden taal en cultuur gebruiken om te laten zien tot welke groep ze behoren en dat taal en cultuur worden gebruikt om expressie te geven aan de groepsidentiteit van de betreffende groep.

Binnen het aspect taal is te zien dat in beide groepen gebruikt wordt gemaakt van bepaalde

aanspreekvormen en woorden om te benadrukken dat de groepsleden bij elkaar horen en een band met elkaar hebben. Leden uit beide groepen gebruiken woorden als schatje en lieverd als aanspreekvorm om een groepslid aan te spreken. Binnen groep één wordt ook veel gebruik gemaakt van scheldwoorden als normale aanspreekvormen, bijvoorbeeld kutwijf of bitch. Het gebruik van scheldwoorden als normale aanspreekvorm zien we ook terug in groep twee, hoewel in mindere mate. Deze aanspreekvormen, zowel aardige aanspreekvormen als het gebruik van scheldwoorden als normale aanspreekvorm, worden alleen gebruikt binnen de eigen groep en fungeren daardoor als solidariteitsmarkeerders, het gebruik ervan benadrukt het in-groepgevoel en het groepslidmaatschap.

Ook het gebruik van bepaalde woorden en uitdrukkingen komt in groep één veel voor. De leden uit deze groep gebruiken veel Engelse woorden wanneer zij met elkaar spreken en bepaalde uitdrukkingen, zoals 'Oh my god' en 'effe serieus' worden veelvuldig gebruikt. Net zoals bij het gebruik van bepaalde aanspreekvormen wordt door het gebruik van deze woorden en uitdrukkingen een groepsgevoel gecreëerd en wordt er expressie gegeven aan de groepsidentiteit. In groep twee is er nauwelijks sprake van het gebruik van bepaalde woorden en uitdrukkingen. Deze vorm van identiteitsexpressie speelt binnen deze groep blijkbaar geen rol van betekenis. Een verklaring voor de afwezigheid van het gebruik van bepaalde woorden en uitdrukkingen binnen groep twee zou kunnen liggen aan het feit dat deze groep andere manieren en repertoires heeft ontwikkeld om expressie te geven aan identiteit en groepsgevoel te benadrukken. Binnen groep twee is er meer animo om via culturele kenmerken expressie te geven aan hun (groeps)identiteit. Dit zal in de volgende paragraaf toegelicht worden.

Taal speelt binnen de twee groepen dus zeker een rol bij het uitdragen van identiteit, vooral in de rol van solidariteitsmarkeerder en in het creëren van groepsgevoel. Het is belangrijk om op te merken dat de rol die taal in dit onderzoek naar identiteitsexpressie speelt kleiner is dan uit eerdere onderzoeken (Eckert, 2000, 2005; Mendoza-Denton, 2008) blijkt.

Binnen het aspect cultuur is te zien dat in beide groepen de leden van de groep qua uiterlijk grote overeenkomsten vertonen, de leden van een groep lijken op elkaar. Dit is te zien in de haardracht, de kledingkeuze, het gebruik van make-up en het gebruik van lichaamsversiering. Met name binnen groep twee is te zien dat de groepsleden veel op elkaar lijken, hun haardracht, kledingstijl, gebruik van make-up en lichaamsversiering zijn bijna identiek. In groep één is er sprake van meer variatie op dit gebied. De leden van deze groep zijn alle drie artistiek en zien er apart uit. Doordat dit bij alledrie de leden het geval is vormen ook zij qua uiterlijk een groep. Ook de gedeelde interesses van de groepsleden van de twee verschillende groepen dragen bij aan de identiteitsexpressie van de groep. De groepsleden van zowel groep één als groep twee hebben favoriete gespreksonderwerpen die regelmatig terugkeren. Daarnaast blijkt ook uit de vrijetijdsbesteding van de leden uit groep één en de leden uit groep twee dat er binnen de groepen sprake is van gedeelde interesses en activiteiten.

Behalve verbaal contact speelt ook lichamelijk contact een rol bij het uitdragen van identiteit door de groepsleden van de twee groepen. Met name in groep één is er veel sprake van lichamelijk contact, de groepsleden raken elkaar veel aan en knuffelen elkaar. In groep twee is er ook sprake van lichamelijk contact, zij het in mindere mate. Door het hebben van lichamelijk contact wordt benadrukt wie tot een bepaalde groep behoort en wordt expressie gegeven aan groepsidentiteit. Binnen het culturele aspect spelen sociale media ook een rol bij het uitdragen van identiteit. Sociale netwerksites zoals Hyves, Facebook en Twitter worden door de leden van beide groepen erg veel gebruikt en gezien als een manier om identiteit uit te dragen door het plaatsen van berichten en foto's. Op deze manier laten de groepsleden zien wie ze zijn, wie hun vrienden zijn en tot welke groep(en) ze behoren.

Geconcludeerd kan worden dat cultuur en culturele uitingen een belangrijke rol spelen bij het uitdragen van identiteit. Zoals uit de resultaten blijkt geven de leden van de twee groepen binnen het aspect cultuur op talloze manieren expressie aan hun identiteit, vaak zijn deze manieren van identiteitsexpressie subtiel en is er veel variatie mogelijk. Met name op het gebied van uiterlijke kenmerken, gedeelde interesses en sociale media zijn er veel overeenkomsten te vinden tussen de leden van groep één en de leden van groep twee en deze aspecten dragen in hoge mate bij aan de expressie van (groeps)identiteit van de leden van een groep.

Wanneer ik mijn hoofdvraag beantwoord kan ik concluderen dat zowel taal en cultuur een rol spelen bij het uitdragen van identiteit binnen de twee groepen die ik heb onderzocht. Hierbij kan opgemerkt worden dat de rol die cultuur speelt bij het uitdragen van identiteit door de twee onderzochte groepen groter is dan de rol die taal hierin speelt. Op basis van dit gegeven kan ik concluderen dat taal gezien kan worden als een subcategorie van cultuur, taal is één van de culturele domeinen waarop mensen laten zien tot welke groep ze behoren. Taal en cultuur moeten binnen onderzoek naar identiteitsexpressie dus niet als twee losse, naast elkaar staande onderdelen worden gezien, maar taal moet worden gezien als een onderdeel van cultuur. In de volgende paragraaf zal ik hier verder op in gaan.

4.2 Discussie

4.2.1 Taal en cultuur

Uit de resultaten en conclusie blijkt dat zowel taal als cultuur een belangrijke rol spelen bij het uitdragen van identiteit. De focus vanuit de sociolinguïstiek heeft zich lange tijd gericht op het talig aspect van identiteitsexpressie, de rol die andere culturele factoren hierbij zouden kunnen spelen waren van ondergeschikt belang. Dat de focus in de meeste onderzoeken ligt op taal is logisch te verklaren, sociolinguïsten zijn taalkundigen en vanuit hun vakgebied en interesse doen zij onderzoek. Dat taal in deze onderzoeken een veel grotere rol speelt dan cultuur is dus logisch

maar wel een valkuil, de rol die cultuur speelt bij identiteitsexpressie wordt hierdoor voor een deel verwaarloosd en miskend.

Daarnaast moet niet uit het oog verloren worden dat veel onderzoeken naar identiteitsexpressie hebben plaatsgevonden in meertalige contexten, bijvoorbeeld in het onderzoek van Mendoza-Denton (2008) en in het onderzoek van Kamada (2010). In tweetalige situaties, waar in deze onderzoeken sprake van is, speelt taal een veel nadrukkelijker rol bij identiteitsexpressie. Het gebruik van taal om identiteit uit te dragen ligt in tweetalige situaties ook veel meer voor de hand omdat een individu continu een keuze maakt in welke taal hij of zij iets zegt en zich uitdrukt en daarbij geldt dat de keuze die hij maakt ook een manier is om identiteit uit te dragen en te laten zien (en horen) wie hij is en waar hij bij hoort. In mijn onderzoek is er sprake van een eentalige context en dat zou een reden kunnen zijn waarom taal als middel van identiteitsexpressie in mijn onderzoek veel minder sterk terug te vinden is dan in andere onderzoeken. Omdat de leden van beide groepen dezelfde taal spreken (in zoverre je van dezelfde taal kunt spreken wanneer je het over individuen hebt, iedereen spreekt immers anders dan een ander) en er in de door mij onderzochte context nauwelijks sprake is van het spreken van een dialect, is taal veel minder een middel om je als groep af te zonderen en te profileren. Hierbij moet wel de kritische noot geplaatst worden dat ik in mijn onderzoek in mindere mate aandacht heb besteed aan het systematisch analyseren van taal dan dat in eerdere onderzoeken (Eckert, 2000, 2005, Mendoza-Denton, 2008) is gedaan. Als gevolg hiervan wil ik benadrukken dat mijn onderzoeken en eerdere onderzoeken op het gebied van taal niet precies vergeleken kunnen worden.

Het feit dat ik in mijn onderzoek naar het aspect taal binnen groep één en twee minder variatie heb gevonden dan dat in eerdere onderzoeken naar meerdere communities of practice het geval was, zou kunnen verklaren waarom de groepsleden van beide groepen bij hun identiteitsexpressie veel meer gebruik maken van identiteitsexpressie binnen culturele domeinen, zoals uiterlijk en culturele handelingen zoals knuffelen. Binnen deze domeinen kunnen zij zich manifesteren als een groep en zich ook als zodanig profileren naar de buitenwereld.

De laatste jaren is er sprake van een langzame verschuiving binnen het onderzoek naar identiteitsexpressie. Waar Eckert (2000, 2005) zich nog voor het grootste deel focust op taal als belangrijkste factor bij identiteitsexpressie door een groep jongeren en andere culturele kenmerken in veel mindere mate belicht, heeft Mendoza-Denton (2008) in haar onderzoek zowel aandacht voor de rol van taal als voor de rol van cultuur bij identiteitsexpressie door groepen jongeren. Een andere interessante ontwikkeling is dat taal en taalgebruik niet meer alleen worden bestudeerd als afgezonderd domein en onderzoeksobject door taalkundigen. Uit onderzoeken van Blommaert (2010, Blommaert & Dong, 2010) blijkt dat taal en taalgebruik ook interessante onderzoeksobjecten zijn voor antropologen en sociale wetenschappers, wetenschappers werkzaam in onderzoeksgebieden die zich ook focussen op cultuur. Zoals ik in mijn conclusieparagraaf al aangaf is de belangrijkste conclusie die ik op basis van dit onderzoek heb

getrokken het gegeven dat taal en cultuur niet als twee aparte componenten moeten worden gezien in onderzoek naar identiteitsexpressie maar dat taal en cultuur een eenheid vormen wanneer we spreken over het uitdragen van identiteit, taal kan gezien worden als een cultureel domein. Er is voortdurend sprake van een wisselwerking tussen het cultureel domein taal en andere culturele domeinen, hierdoor zijn taal en andere culturele domeinen onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Leden van een community of practice vormen een groep omdat ze binnen verschillende culturele domeinen overeenkomsten vertonen, ze hebben bijvoorbeeld dezelfde interesses en/of dezelfde smaak wat betreft bijvoorbeeld kleding en muziek. Doordat de leden deze overeenkomsten hebben vormen zij een groep en binnen deze groep wordt een groepseigen repertoire ontwikkeld op het gebied van (andere) culturele domeinen, waaronder taal. De leden gaan zich naast hun gedeelde (culturele) interesses ook aan elkaar aanpassen op het gebied van taal en gaan bepaalde aanspreekvormen en woorden gebruiken om hun groepslidmaatschap te benadrukken. Daarnaast gaan leden van een community of practice zich ook qua andere culturele domeinen aan elkaar aanpassen, ze gaan gezamenlijk activiteiten ondernemen en de leden van een groep gaan bijvoorbeeld op elkaar lijken doordat ze dezelfde haardracht of kledingstijl ontwikkelen. Op deze manier wordt dus binnen een groep een groepseigen repertoire ontwikkeld en worden de verschillende culturele domeinen continu door elkaar beïnvloed.

4.2.2 Groepsvorming

Een belangrijk thema binnen onderzoeken naar communities of practice en dus ook in mijn onderzoek is groepsvorming, communities of practice worden gevormd omdat mensen in allerlei situaties groepen vormen. Dat groepsvorming en communities of practice onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, blijkt ook uit eerdere onderzoeken van Eckert (2000, 2005), Mendoza-Denton (2008), Van der Plas (2009) en Kamada (2010). Uit al deze onderzoeken blijkt dat mensen, in deze gevallen allemaal jongeren, groepen vormen en er communities of practice ontstaan. Zoals in het inleidende hoofdstuk ook al werd verteld vormen mensen groepen omdat ze gedeelde interesses hebben, activiteiten ondernemen en/of een gemeenschappelijk doel nastreven. Dat mensen groepen vormen en lid zijn van communities of practice staat dus min of meer vast. Maar de vraag waarom mensen aan groepsvorming doen en wat ze ermee willen bereiken is naar mijn mening tot op heden onvoldoende beantwoord. Deze vraag is ook erg ingewikkeld en moeilijk en om antwoord te krijgen op die vraag is naar mijn mening multidisciplinair onderzoek vereist.

Uit mijn onderzoek blijkt dat de jongeren uit klas A1A groepen vormen, dat deze groepen zichtbaar zijn voor de buitenwereld (onder andere door de manier waarop ze in de klas zitten) en dat de studenten ook goed weten wie tot welke groep behoort. Ook geven de jongeren aan dat groepsvorming erbij hoort, ze vinden het een normaal fenomeen en kennelijk is groepsvorming in hun leefwereld de norm. Maar waarom worden er in een klas van veertien studenten

(sub)groepen gevormd en wat willen de jongeren daarmee bereiken? Helaas kan ik met behulp van mijn data geen eenduidig antwoord geven op deze vraag, ik heb de studenten niet rechtstreeks gevraagd waarom zij groepen vormen en wat het belang hiervan is. Ook denk ik dat als ik de jongeren deze vraag wel had gesteld, ik geen duidelijk antwoord had gekregen. De vraag is ingewikkeld en abstract en ik denk dat de jongeren moeite zullen hebben met het beantwoorden van deze vraag.

Ondanks het feit dat ik geen eenduidig antwoord kan geven op deze lastige vraag kan ik na het bestuderen en het analyseren van mijn data wel mijn visie op de kwestie onderbouwen en beargumenteren. Naar mijn mening is één van de belangrijkste redenen waarom jongeren uit klas A1A groepen vormen het feit dat zij zich willen onderscheiden van en afzetten tegen 'de massa', in dit geval tegen de rest van de klas. Zowel binnen groep één als groep twee is te zien dat de groepsleden zich willen onderscheiden van hun andere klasgenoten en dat ze zich willen afzetten tegen het feit dat ze als één groep (want één klas) gezien worden. Met name binnen groep één willen de groepsleden laten zien dat ze 'anders' zijn, volwassener dan de andere studenten in de klas, 'anders' op het gebied van kleding, haardracht en make-up en 'anders' op het gebied van hobby's en interesses. Deze groep oogt artistiek en vanuit mijn interpretatie is dat ook de reden dat zij zich als één groep profileren: de leden uit groep één zijn artistiek, de rest van de klas niet. Ook in groep twee is het patroon van afzetten en onderscheiden te zien. De groepsleden uit groep twee willen zich onderscheiden van de rest van de klas door, vooral uiterlijk, te laten zien dat zij één geheel, één groep vormen. Daarnaast profileert deze groep zich duidelijk als de groep met de 'modemeisjes', meisjes die veel geld uitgeven aan kleding en sieraden. De meiden uit groep twee willen graag laten zien dat ze verstand hebben van mode, de laatste trends volgen en 'hip' zijn, iets wat de rest van de klas naar hun mening niet is.

De vraag wat de groepsleden uit de twee groepen bereiken met het feit dat ze zich profileren als twee groepen is ingewikkeld. Vanuit mijn interpretatie zou ik zeggen dat de groepsleden uit zowel groep één als groep twee door het behoren tot een bepaalde groep status hebben en een machtspositie innemen binnen de klas. De groepsleden van groep één hebben status omdat ze door de rest van de klas (en ook door studenten uit andere klassen) worden bewonderd om hun 'artistiek zijn' en hun opvallende verschijning. De groepsleden van groep twee hebben status omdat ze door de rest van de klas worden beschouwd als meiden met veel geld en dure kleding. Het hebben van veel geld en het bezitten van dure spullen fungeert voor veel 16-18 jarigen als een statussymbool. Daarnaast bezitten de groepsleden van zowel groep één als groep twee binnen (en ook buiten) de klas een machtspositie, de studenten kijken tegen de groepsleden van beide groepen op en doordat de groepsleden door andere studenten 'bewonderd' worden bevinden de groepsleden uit zowel groep één als groep twee zich in een machtige positie binnen de klas. De groepsleden uit groep één en twee zijn erg aanwezig in de klas en (sfeer)bepalend. Dit is bijvoorbeeld te zien wanneer er klassikaal een beslissing moet worden genomen, de

mening van de leden uit groep één en twee is in dat soort gevallen vaak bepalend en doorslaggevend.

Maar als het behoren tot een bepaalde groep voordelen oplevert zoals het hebben van status en meer macht, wordt automatisch de vraag opgeroepen waarom dan niet alle studenten uit de klas tot één groep behoren? Oftewel, waarom zijn niet alle studenten uit de klas lid van één groep en heeft het ook voordelen om je er niet bij aan te sluiten? Ten eerste kun je de vraag stellen wat sommige jongeren geschikt maakt om tot de groep van de artistiekelingen te behoren en wat sommige jongeren geschikt maakt om tot de groep van de modemeisjes te behoren. Vanuit mijn interpretatie zou ik zeggen dat je, om tot één van beide groepen te behoren' moet voldoen aan bepaalde 'criteria'. Zoals in de inleiding ook al werd verteld zijn gedeelde activiteiten, een gezamenlijk doel en een gedeeld repertoire kenmerken van een community of practice en om tot zo'n community of practice te behoren zul je aan die kenmerken moeten voldoen (Wenger, 1998). Op een bepaalde manier moet je, om tot groep één of groep twee te behoren dezelfde gedeelde uiterlijke kenmerken en interesses hebben als de andere groepsleden. Als je tot groep één wilt behoren moet je ook artistiek zijn en je artistiek kleden. Als je tot groep twee wilt behoren moet je er qua uiterlijk uitzien als de overige groepsleden en geïnteresseerd zijn in onderwerpen zoals mode, winkelen en uitgaan. Wanneer je niet aan de criteria van de groep voldoet zul je er ook geen lid van (kunnen) worden. Deze redenering kun je ook omdraaien en roept daardoor de vraag van de kip en het ei op, wat was er eerder? Hierboven ga ik ervan uit dat je, omdat je aan bepaalde criteria van een groep voldoet, tot die groep kunt behoren. Je hebt dezelfde interesses of dezelfde kledingstijl. Je kunt deze redenering ook omdraaien en stellen dat je, omdat je met bepaalde mensen een groep vormt, gedeelde interesses en/of dezelfde kledingstijl ontwikkelt. Ik denk dat beide redeneringen opgaan wanneer we spreken over groepen, wanneer mensen een groep vormen, ontwikkelen ze samen een repertoire op allerlei gebied. De vraag van de kip en het ei blijft dus onbeantwoord maar het is goed om deze in het achterhoofd te houden.

Uit het onderzoek blijkt dat een deel van de studenten uit de klas niet tot één van de groepen behoort, dit is deels te verklaren door wat ik hierboven heb beschreven, een deel van de studenten voldoet niet aan de criteria die binnen groep één of groep twee gelden om deel te kunnen uitmaken van de groep. Daarnaast kiest een deel van de studenten die niet lid zijn van een groep hier volgens mijn interpretatie bewust voor, deze studenten willen geen deel uitmaken van een bepaalde groep. Ik denk dat het ook voordelen heeft om geen lid te zijn van een groep. Wanneer je niet tot een bepaalde groep behoort, kun je met iedereen in de klas omgaan en word je veel minder geclaimd. Daarnaast denk ik dat de buitenwereld, in dit geval je medeklasgenoten en de docenten op school, je vaak positiever evalueren en waarderen als je geen deel uitmaakt van een groep. Met name docenten zijn huiverig voor groepsvorming omdat groepen in een klas vaak een stempel drukken op de sfeer in de klas en een bepalende rol spelen. Als je hier niet aan meedoet zullen docenten, maar zeker ook andere studenten in de klas die niet tot een groep

behoren, dit naar mijn mening waarderen.

4.2.3 Homogeniteit

In de vorige paragraaf heb ik groepsvorming besproken en uiteengezet wat mijn antwoord is, gebaseerd op mijn interpretatie en visie, op de vraag waarom studenten uit klas A1A wel of niet tot een groep (willen) behoren. Uit de vorige paragraaf blijkt dat ik denk dat je, om tot een bepaalde groep te kunnen behoren, moet voldoen aan bepaalde criteria, die binnen een groep gelden. Deze criteria liggen niet vast, althans niet op papier, maar toch zijn deze criteria naar mijn mening, hoewel 'onzichtbaar', zeker wel aanwezig. De groepsleden weten zelf precies wie er wel en niet tot hun groep behoort of zou kunnen behoren en ook voor niet-groepsleden is het duidelijk wie er tot een bepaalde groep behoren en wie niet. Het feit dat het voor iedereen duidelijk is wie er wel of geen lid kan zijn van een bepaalde groep impliceert dat er aan de hand van bepaalde (selectie)criteria bepaald wordt of iemand lid kan zijn van een groep of niet. Om lid te zijn van de groep artistiekelingen zul je zelf ook artistiek moeten zijn en/of er artistiek uit moeten zien en om lid te zijn van de groep hippe modemeisjes moet je qua uiterlijk op de groepsleden lijken en/of geïnteresseerd zijn in de onderwerpen die deze meiden bespreken en aanspreken.

Een interessante vraag is in welke mate de leden van groep één hetzelfde zijn en in welke mate de leden van groep twee hetzelfde zijn. Oftewel, in hoeverre wordt 'afwijking' binnen de groep getolereerd? Omdat ik ook deze vraag niet eenduidig kan beantwoorden met behulp van mijn data zal ik in deze paragraaf proberen deze vraag te beantwoorden door mijn visie en interpretatie op dit gebied uiteen te zetten.

Wanneer ik kijk naar de groepsleden uit groep één, de groep artistiekelingen, kan ik concluderen dat deze groepsleden qua uiterlijk op elkaar lijken door het feit dat ze juist zo 'anders' zijn en helemaal niet op elkaar lijken. De groepsleden uit deze groep zijn alledrie vrij artistiek en kleden zich daar ook naar. De kleding die ze aan hebben is apart en bijzonder en wijkt af van wat andere mensen dragen. De groepsleden zien er qua uiterlijk heel verschillend, maar wel artistiek uit en dat is naar mijn mening één van de bindende factoren binnen deze groep. De groepsleden vinden het allemaal leuk om 'anders' te zijn en er 'anders' uit te zien en doordat ze 'anders' zijn is het duidelijk dat ze bij elkaar horen en lijken ze in die zin toch op elkaar. Daarnaast is het binnen deze groep lastig om qua uiterlijk op elkaar te lijken omdat de groep bestaat uit één jongen en twee meisjes. Er moet wel opgemerkt worden dat de meisjes qua uiterlijk wel het één en ander van elkaar weg hebben. De meiden hebben allebei lang haar, gebruiken opvallende make-up en lakken hun nagels in opvallende kleuren. Afwijking qua uiterlijke kenmerken is binnen deze groep 'toegestaan', zolang het artistiek oogt. Wanneer de groepsleden uit groep twee qua uiterlijk met elkaar vergeleken worden, blijkt dat de meiden heel veel op elkaar lijken, het zouden zusjes kunnen zijn. De kleding en sieraden die ze dragen zijn hetzelfde en hun haardracht en make-up zijn eveneens identiek. Naar mijn mening is afwijking op het kenmerk uiterlijk binnen deze groep veel minder 'toegestaan'. Om bij de groep te willen horen moet je qua uiterlijk voldoen aan een

bepaald criterium en dat is eruit zien zoals de andere groepsleden. Dit blijkt onder andere uit het feit dat de meiden vonden dat ik wel in hun groepje zou passen, volgens hen zou ik wel tot hun groep kunnen behoren omdat mijn uiterlijk grote gelijkenissen vertoont met dat van de groepsleden.

Wanneer de activiteiten in het dagelijks leven van de groepsleden uit groep 1 worden bestudeerd blijkt dat er zeker sprake is van gedeelde interesses en activiteiten maar dat er ook ruimte is voor 'afwijking'. Alle groepsleden houden van muziek en televisie maar de bezigheden buiten school zijn verschillend. Eén groepslid heeft een vriendje waar zij veel mee doet, één groepslid is voornamelijk thuis bij haar moeder, één groepslid heeft een bijbaantje en de andere twee niet en, erg interessant, twee groepsleden maken veel gebruik van sociale media en eentje helemaal niet. De dagelijkse levens van de groepsleden zijn dus erg verschillend en buiten school ondernemen zij verschillende activiteiten. Ook bij de groepsleden van groep twee is er sprake van gedeelde interesses en activiteiten en binnen deze groep is er naar mijn mening veel minder sprake van 'afwijking'. De levens van de drie meiden lijken erg veel op elkaar. De meiden hebben alledrie een vriendje, houden zich buiten school vooral bezig met winkelen en uitgaan en maken alledrie veel gebruik van sociale media. Dat afwijking veel minder is toegestaan blijkt ook uit het feit dat de meiden het lastig vinden om hun eigen mening te uiten. Tijdens mijn onderzoek heb ik de meiden gevraagd welke muziek ze mooi vinden. Eén van de meiden gaf toen aan dat ze graag naar Beyoncé luisterde, een ander reageerde daarop door te zeggen dat zij Beyoncé echt helemaal niks vond en prompt veranderde het meisje dat aangaf wel naar Beyoncé te luisteren van mening en vertelde dat zij Beyoncé eigenlijk ook maar niks vond en er alleen naar luisterde als het toevallig op de radio was. Uit dit voorbeeld blijkt dat 'hetzelfde zijn' en 'niet afwijken' binnen groep twee erg belangrijk is. De meiden willen niet uit de toon vallen en ik denk dat het veilig is om te doen wat de rest doet en te vinden wat de rest vindt. Zo val je niet buiten de boot en hoor je 'veilig' bij een groep. Uit dit voorbeeld blijkt ook dat er binnen een groep sprake is of sprake kan zijn van een 'leider'. In dit voorbeeld is het heel duidelijk dat één van de meiden zich conformeert naar de mening van een ander meisje. Dit zou kunnen gebeuren omdat dat meisje een leidende positie heeft binnen de groep. In vervolgonderzoek is het interessant om hier dieper op in te gaan en te kijken naar leiderschap.

Op basis van mijn data en analyses blijkt dat er in groep één veel meer vrijheid bestaat om af te wijken dan in groep twee. Naar mijn mening zou het in groep twee bijvoorbeeld niet mogelijk zijn om als enige geen gebruik te maken van sociale media, terwijl dit in groep één geen probleem is. Nu is de vraag wat de mate van vrijheid en toegestane afwijking in een groep bepaalt erg interessant. Waarom is vrijheid en afwijking in groep één veel meer toegestaan dan in groep twee? Deze vraag is lastig te beantwoorden maar ik denk dat leeftijd en de mate van (on)zekerheid van groepsleden een belangrijke rol spelen. De groepsleden van groep één zijn alledrie achttien jaar of ouder en hun puberfase redelijk ontgroeid. De meiden uit groep twee zijn zestien jaar en zitten volop in hun puberteit. Ik denk dat het kenmerkend is voor een puber om

niet af te willen wijken, tot een groep behoren is op die leeftijd erg belangrijk. Daarnaast denk ik dat de mate van individuele (on)zekerheid ook een grote rol speelt bij de mate van vrijheid binnen een groep. De groepsleden uit groep één zijn vrij zelfverzekerde personen die stevig in het leven staan. Ze zijn niet echt geïnteresseerd in wat de rest van de wereld van hen denkt en vinden afwijken en opvallen leuk. De meiden in groep twee zijn voor mijn gevoel een stuk onzekerder, willen het liefst niet opvallen en willen waarschijnlijk bij een groep horen om zich zekerder te voelen. Meiden die vrij onzeker zijn zullen veel minder snel afwijken van het patroon en geneigd zijn zich te conformeren aan de 'regels' van de groep. Tot slot denk ik dat het in groep één makkelijker is om af te wijken omdat afwijken en anders zijn in deze groep veel meer wordt gewaardeerd, de groepsleden wijken allemaal af, met name qua uiterlijk, van de andere klasgenoten en afwijken en anders zijn is iets wat de groepsleden bindt. Je zou kunnen zeggen dat afwijken en opvallen tot hun groepsideologie behoort terwijl bij groep twee aanpassen en conformeren deel uitmaakt van de groepsideologie.

4.2.4 Limitaties en aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Zoals in het inleidende hoofdstuk al werd verteld wordt er de laatste jaren binnen de sociolinguïstiek steeds meer onderzoek gedaan naar identiteitsconstructie en expressie van identiteit. Het is opvallend dat in recente onderzoeken van Eckert (2000, 2005), Mendoza-Denton (2008), Van der Plas (2009) en Kamada (2010) altijd sprake is van een vrouwelijke onderzoeker die in de meeste gevallen groepen meiden bestudeert. Alleen in het onderzoek van Eckert bestaat de onderzoeksgroep uit zowel jongens als meiden, maar de leeftijdscategorie van deze groep is hetzelfde als bij de andere onderzoeken, gemiddeld 15-25 jaar. Ook in mijn onderzoek heb ik twee communities of practice bestudeerd die voornamelijk bestonden uit meiden en ook mijn onderzoeksgroep bevond zich in de hierboven genoemde leeftijdscategorie.

Waarschijnlijk hebben de genoemde onderzoekers ervoor gekozen groepen meiden te onderzoeken omdat zij zelf een vrouw zijn en daardoor makkelijker aansluiting zullen vinden bij een groep meiden dan bij een groep jongens. Dit is ook de reden waarom ik heb gekozen voor een onderzoeksgroep die voornamelijk bestaat uit meiden. Als jonge, vrouwelijke onderzoeker heb je veel raakvlakken met de onderzoeksgroep en op die manier hoop je snel een band op te bouwen en het vertrouwen van de informanten te winnen. Ook valt het op dat de genoemde onderzoeken zich richten op meiden in de leeftijd 15-25. Deze leeftijdscategorie is natuurlijk interessant voor onderzoek. Jongeren binnen deze leeftijdscategorie ontwikkelen zich van jonge pubers tot volwassenen en identiteit is in die ontwikkeling een belangrijk thema. Wie ben ik en wat wil ik zijn vragen die elke puber en jongvolwassene zich regelmatig stelt en deze vragen hebben natuurlijk alles te maken met identiteit en identiteitsexpressie.

Toch denk ik dat het voor vervolgonderzoek interessant zou zijn om communities of practice uit andere leeftijdscategorieën en/of met een andere samenstelling te onderzoeken. Het zou interessant zijn om te onderzoeken hoe jongere kinderen expressie geven aan identiteit en ook

zou het wetenschappelijk gezien relevant zijn om groepen te onderzoeken die (voornamelijk) bestaan uit jongens of uit jongens en meiden. Op die manier kan onderzocht worden of jongens en meiden verschillen in hun manieren van identiteitsexpressie en kan er gekeken worden welke rol leeftijd speelt bij het uitdragen van identiteit.

Daarnaast zou het voor vervolgonderzoek interessant zijn om te onderzoeken in hoeverre leden van een community of practice zich bewust zijn van hun gedrag, zijn ze zich bewust van de manieren waarop zij expressie geven aan hun identiteit? In mijn onderzoek heb ik getracht hier een antwoord op te vinden maar ben ik hier naar mijn mening niet in geslaagd. Door middel van het afnemen van groepsinterviews heb ik geprobeerd te onderzoeken of de groepsleden zich bewust zijn van hun gedrag, of ze zich bewust zijn van de manier waarop ze elkaar aanspreken en zich kleden en zich realiseren dat dit te maken heeft met het uitdragen van identiteit. Ik ben erachter gekomen dat het afnemen van interviews niet de geschikte methode is om deze vraag te onderzoeken. Wanneer je als interviewer aan een geïnterviewde bijvoorbeeld vraagt of hij of zij zich bewust is van het feit dat hij of zij een groepsgenoot aanspreekt met 'bitch' en vraagt of hij of zij dit met een reden doet, duw je de geïnterviewde als interviewer al een bepaalde richting in. Door deze vraag te stellen insinueer je als geïnterviewde eigenlijk al dat hier een reden voor zou (moeten) zijn en laat je de geïnterviewde er op dat moment, in de context van het interview over nadenken terwijl hij of zij er in de context wanneer het woord gebruikt wordt, misschien nooit bewust over nadent.

Tot slot zou het voor vervolgonderzoek ook interessant zijn om te onderzoeken welke rol sociale media spelen bij identiteitsexpressie van leden van een community of practice. In mijn onderzoek heb ik gemerkt dat de informanten veel gebruik maken van sociale media, op Facebook, Hyves en Twitter zijn zij veel bezig met het uitdragen van hun identiteit door middel van het plaatsen van berichten, het reageren op elkaars berichten en het plaatsen van foto's, filmpjes en allerlei andere interessante zaken. Ik heb ervoor gekozen om mijn focus binnen dit onderzoek niet te richten op het sociale mediagebruik en ik heb er slechts op een kwantitatieve manier aandacht aan besteed maar ik veronderstel dat het in een vervolgonderzoek zeker interessant is om meer aandacht te besteden aan dit fenomeen. Er zou dan ook gekeken kunnen worden of de manier waarop jongeren tweets, krabbels en berichten plaatsen op sociale netwerksites hetzelfde is als de manier waarop ze tegen elkaar spreken. Is er op deze sites sprake van 'geschreven gesproken taal' of is hun schriftelijk taalgebruik beduidend anders dan hun gesproken taal? Kortom, genoeg interessante vragen en materie voor vervolgonderzoek(en).

Referenties

- Blommaert, J. (2010). *The sociolinguistics of globalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Blommaert, J. & Dong, J. (2010). *Ethnographic fieldwork: A beginner's guide*. Bristol: Multilingual Matters.
- De Fina, A. (2007). Code-switching and the construction of ethnic identity in a community of practice. *Language in society*, 36, 371-392.
- Eckert, P. (2000). *Linguistic variation as social practice*. Oxford, U.K.: Blackwell.
- Eckert, P. (2005). *Variation, convention, and social meaning*. Paper presented at the annual Meeting of the linguistic society of America. Oakland, CA.
- Eckert, P. & McConnell-Ginet, S. (1992). Think practically and look locally: Language and gender as a community-based practice. *Annual Review of Anthropology*, 21, 461-490.
- Eckert, P. & McConnell-Ginet, S. (1999). New generalizations and explanations in language and gender research. *Language in Society*, 28, 185-201.
- Gumperz, J. & Hymes, D. (Eds). (1986). *Directions in sociolinguistics. The ethnography of communication*. Oxford, UK: Blackwell.
- Hart, H. 't, Boeije, H. & Hox, J. (2005). *Onderzoeksmethoden*. Amsterdam: Boom.
- Holmes, J. (2001). *An introduction to sociolinguistics. Second edition*. Harlow, UK: Longman.
- Joseph, J.E. (2004). *Language and Identity. National, Ethnic, Religious*. Great-Britain: Palgrave Macmillan.
- Kamada, L.D. (2010). *Hybrid Identities and Adolescent Girls. Being 'Half' in Japan*. Bristol: Multilingual Matters.
- Lanza, E. & Svendsen, B.A. (2007). Tell me who your friends are and I *might* be able to tell you what language(s) you speak: Social network analysis, multilingualism, and identity. *International Journal of Bilingualism*, 11, 3, 275-300.

- Lave, J. & Wenger, E. (1991). *Situated learning: Legitimate peripheral participation*. Cambridge & New York: Cambridge University Press.
- Mendoza-Deonton, N. (2002). Language and identity. In J.K. Chambers, P. Trudgill & N. Schilling-Estes (eds). *The handbook of language variation and change*. Oxford: Basil Blackwell.
- Mendoza-Denton, N. (2008). *Homegirls,. Language and Cultural Praticce among Latina Youth Gangs*. Malden MA: Blackwell.
- Meyerhoff, M. (2002). Language and identity. In J.K. Chambers, P. Trudgill & N. Schilling-Estes (eds). *The handbook of language variation and change*. Oxford: Basil Blackwell.
- Meyerhoff, M. (2005). Biographies, agency and power. *Journal of Sociolinguistics*, 9(4), 595-601.
- Milroy, L. & Gordon, M. (2003). *Sociolinguistics. Method and Interpretation*. Oxford, UK: Blackwell.
- Quist, P. (2008). Sociolinguistic approaches to multiethnolect: Language variety and stylistic practice. *International Journal of Bilingualism*, 12(1-2), 43-61.
- Van der Plas, M. (2009). *Identiteitsconstructie op de middelbare school: taal en cultuur van twee meidengroepen in Zeeuws-Vlaanderen* (Bachelortehsis Universiteit van Tilburg).
- Verkuyten, M. (1999). *Etnische Identiteit. Theoretische en empirische benaderingen*. Amsterdam: Het Spinhuis.
- Wenger, E. (1998). Communities of practice: learning as a social system. *The Systems Thinker*, 9(5).

Bijlage I: Transcript interview Matthijs, Ellenoor en Isabella

- 1 L Fijn dat ik jullie mag interviewen. Zullen we maar beginnen?
2 I Ja.
3 L Oké, met wie wonen jullie?
4 I Doen we eerst zo? Eerst Matthijs doe maar.
5 M Ja oké. Ik woon bij m'n ouders, uhm, bij m'n moeder nog. En ik heb één broertje.
6 L Hoe oud is die?
7 M Vijftien.
8 L En zelf ben je?
9 M Achttien.
10 L Oke.
11 M (lacht)
12 L En je woont in?
13 M Vaesrade.
14 L (kijkt vragend)
15 M V-A-E-S-R-A-D-E.
16 L Oké. En Ellenoor?
17 E Ik woon (lacht) in Heerlen met m'n moeder en m'n hond (lacht).
18 L En jij bent tweeëntwintig?
19 E Nee eenentwintig, bijna tweeëntwintig.
20 L En Isabella?
21 I Ik woon met m'n vader... m'n poes.
22 E (Lacht)
23 M leh! (lacht).
34 E Uhm en de vriendin van m'n vader is er heel vaak. Die woont er niet maar die is er wel heel vaak.
35 L Uh, wat spreken jullie thuis? Spreken jullie een dialect thuis?
26 M Ja.
27 E Ja.
28 L Limburgs?
29 M Ja.
30 E Ja.
31 L En Isabella? Spreek jij een dialect?
32 I Ik ben een Brabo.
33 L En spreken jullie dan Limburgs alleen met je ouders of ook met je vrienden?
34 M Uhm, nee eigenlijk alleen met m'n ouders. En met m'n opa en oma en familie enzo.
35 E Ja.
36 M Niet echt.
37 E Of soms alleen voor de onzin eigenlijk.
38 L Maar ik hoor jullie wel eens onderling Limburgs praten. Als Isabella er bijvoorbeeld niet is dan praten jullie wel eens Limburgs
39 E (lacht)
40 L Isabella was een keer een dag ziek, dan praten jullie veel vaker Limburgs. Als zij er is doen jullie het niet.
41 M Nee dat is ook wel zo. Meestal alleen als het grappig is.
42 I Nee ik weet ook niet waarom jullie dat niet doen.
43 M Nee maar dan hoor je ons niet, dan versta je ons niet.
44 I Maar dan kan ik toch vragen wat er was? Ik vind het echt vet grappig.
45 L Welke opleiding hebben jullie hiervoor gedaan?
46 M Opleiding? (kijkt vragend)
47 I (lacht) Ja wat je hiervoor hebt gedaan. Je bent hier toch niet vanaf de basisschool gekomen?
48 L Ja wat deed je hiervoor?
49 E (lacht) Het gaat over school en jij doet echt zo.
50 M Ik deed eerst havo maar dat heb ik nooit afgemaakt. En toen...
51 L Tot het derde jaar gekomen ofzo?

52 M Nee, uhm, vijf of zes.

53 E Nee je luistert niet naar de vraag. Hoe lang heb je op de havo gezeten?

54 M Eén jaar.

55 L En je vond het niks?

56 M Nee ik wilde wel maar ze wilden mij niet (lacht).

57 L En waarom heb je voor deze opleiding gekozen?

58 M Ja, ja, mode leek me heel leuk. Het leek me heel leuk om door te breken als een ontwerper.

59 L En Ellenoor, wat deed jij hiervoor?

60 E Ik heb diervverzorging gedaan. En ik deed eerst was ik een cursus begonnen met mode in Hasselt. En ze zeiden eerst dat je niks op de naaimachine hoefde te kunnen maar dat moest daarna dus wel, moest je het zelf leren. Toen ben ik eigenlijk gestopt en toen kwam ik hierheen.

61 L En daarvoor heb je vmbo gedaan?

62 E Ja en toen ben ik op het mbo begonnen maar dat vond ik niet zo leuk dus toen ben ik gestopt.

63 L En Isabella?

64 I Ik heb vmbo gedaan gewoon na de basisschool.

65 L En toen meteen dit?

66 I Uhm nou toen heb ik een jaartje gewerkt om na te denken wat ik echt wilde.

67 L En waar werkte je toen?

68 I In een cafetaria. Daar werk ik al vijf jaar nu.

69 L En toen dacht je: dit wil ik niet de rest van m'n leven doen?

70 I Nee zeker niet nee (lacht).

71 L Uh, wat willen jullie later worden?

72 M Zal ik beginnen? Nou het klinkt heel raar maar het zou heel fijn zijn, het zou heel leuk zijn als ik echt internationaal bekend word zeg maar.

73 L Als ontwerper?

74 M Ja als ontwerper. Of als zeg maar voor Elle als trendspotter. Dan ga je naar alle modeshows en opschrijven wat er bij de show was en wat de kenmerken en aspecten zijn. Dat zou ik het liefste willen.

75 L En Ellenoor, waarom koos jij voor deze opleiding?

76 E Het leek me wel leuk om dingen te maken enzo met mode leek me wel leuk. En omdat ik praktijk leuker vind dan theorie dus.

77 L En je wil later een eigen zaak?

78 E Ja maar ik weet nog niet precies.

79 L En Isabella, waarom heb jij voor deze opleiding gekozen?

80 E Uh omdat ik een basisiets wilde eigenlijk. Ik wilde actrice worden eigenlijk, maar ik wil het niet zonder een basis doen. Niet dat ik straks als het niet lukt nergens op kan terugvallen. Maar nu heb ik zoiets van ik wil best ook wel een ontwerpster worden. Ik wil ontwerpster worden of actrice. Maar actrice...

81 L Die kans is natuurlijk altijd klein.

82 E Ja.

83 L Hoe zijn jullie vrienden geworden?

84 M O we zijn geen vrienden.

85 E (lacht)

86 I (lacht)

87 M Nou, Isabella kon ik via Hyves...

88 I Nee ook niet. Nee jij had een comment geschreven onder een foto.

89 M Omdat ik bij je in de klas kwam.

90 I En toen zag ik je in de klas en toen dacht ik o joepie dat is Matthijs. En toen kwam jij "hoehoe".

91 M En zij (kijkt naar Ellenoor) vond mij cool.

92 I En zij...

93 M Zij was de gothic.

94 I Nee niet grappig. Zij zat bij mij in de intake en toen woonde mijn ex nog in Sittard en daar ging ik heen en zij moest ook naar Heerlen toe. En toen stond ze op het station

- en toen dacht ik: misschien kan ik daar wel een praatje mee maken. Dus toen ging ik naar haar toe zo van 'hallo'. En zij zei 'hoi' (geïrriteerde toon).
- 95 M (lacht)
- 96 E O dat weet ik niet eens meer! Ik weet alleen nog dat we samen in de trein zaten en het over je zus hadden, dat die dierenarts is enzo...
- 97 L Vinden jullie jezelf echt een groepje in de klas?
- 98 E Ja.
- 99 I Ja.
- 100 L En wie hoort dan bij jullie groepje?
- 101 E Nou wij, en soms Jasmijn.
- 102 M Nou aan de top zitten wij.
- 103 E (lacht)
- 104 I (lacht)
- 105 M Daaronder zitten dan de populaire knappe meisjes. Tess enzo.
- 106 I Ja Tess, Sophie en Eva. Die horen ook bij elkaar.
- 107 L En de andere studenten in de klas? Horen die ook bij groepjes of zijn die één groep?
- 108 I Maud en Judith. Sarah enzo. Hun hebben een grotere groep.
- 109 E Ja en Lynn.
- 110 L En hoe zou je die groepen noemen? In sommige klassen heb je bijvoorbeeld kakkers, gothics enzo.
- 111 M Tess, Sophie en Eva kakkers.
- 112 E Ja kakkers.
- 113 I Ja zeker kakkers! Die krijgen alles van pappie en mammië.
- 114 M Nee Tess niet.
- 115 I Schat, zij krijgt ook alles van pappie en mammië, zij moet huilen als ze een lolly zelf moet kopen.
- 116 M Oh dat ga ik haar eens vertellen.
- 117 I Mag je doen, heb ik al lang gedaan.
- 118 L En de rest van de groep?
- 119 I Nou kijk, wij kunnen soms kinderachtig zijn, maar zij zijn echt kinderachtig.
- 120 M Als je hun moet beschrijven...
- 121 I Groep achtters.
- 122 L En als je die groep één naam moet geven?
- 123 I Gewoon groep acht.
- 124 M Ja.
- 125 I Maar eigenlijk is dat ook gemeen om te zeggen.
- 126 E Ja maar ik vind ze ook wel aardig.
- 127 I Ja ze zijn ook aardig.
- 128 M Ja maar ik zeg toch ook niet dat dat fout is. Maar het is wel zo.
- 129 L En jullie zelf? Hoe zouden jullie jezelf beschrijven?
- 130 M Populair?
- 131 E (lacht)
- 132 I Nou ik zou hem wel als populair beschrijven. Hij heeft allemaal vriendjes hier op school.
- 133 E Ja dat is zo.
- 134 I En Ellenoor ook, die heeft ook veel vrienden hier.
- 135 E Nou dat valt wel mee.
- 136 I Nee luister, jij kan wel opschieten met iedereen. Je bent wel wat stiller dan Matthijs maar jij kan ook gewoon met iedereen overweg, ja.
- 137 L Maar stel iemand vroeg aan jullie tot welke categorie behoren jullie?
- 138 M Eigenlijk gewoon, wij zijn eigenlijk meer de mensen die wat anders zijn. Niet zo als normaal.
- 139 E Apart.
- 140 M Ja apart. Wij zijn niet echt een groep. Ja wel een groep maar niet een categoriegroep.
- 141 E Ja als mensen normaal doen en ons leuk vinden en met ons om willen gaan dan mogen ze gewoon...

- 142 L En maakt Jasmijn daar deel van uit?
- 143 M Ja Jasmijn maakt daar wel deel van uit. Zij is de nieuwe, de nieuwe aanwinst. Zij is, hoe noem je dat ook weer eens, de squit, je weet wel van rocketpower.
- 144 L Maar als je mij moest indelen bij een groep in de klas. Bij wie hoorde ik dan?
- 145 I (lacht)
- 146 M Ja je mag bij ons horen...
- 147 I Ik denk een stukje bij ons en een stukje bij Tess.
- 148 M Ja bij de kakkers. Niet zo bedoeld hoor.
- 149 L Nee ik vind het niet erg, ben gewoon benieuwd Maar als ik bij een groepje zou willen horen, bij wie zou ik dan het meeste kans maken?
- 150 I Nou als we eerlijk zijn de laatste tijd. Als je in de klas zat zat je ook vaak bij ons.
- 151 M Ja.
- 152 E Maar ook vorig jaar enzo, kwamen er ook veel mensen bij ons
- 153 M Ja Paula en Louis. Paula was een beetje ontspoord overal.
- 154 I Ja.
- 155 M Maar ik gebruikte haar wel een beetje.
- 156 E Hoezo dan?
- 157 M Ik liet haar helpen met naaien enzo.
- 158 I Nou dat viel ook wel weer mee.
- 159 L Vinden jullie het vervelend dat er van die groepjes zijn in de klas?
- 160 M Oh nee.
- 161 E Op zich hoort dat wel gewoon.
- 162 I Het enige wat ik jammer vind aan onze klas is dat als je binnen komt en je zegt 'hallo' niemand reageert.
- 163 M Ja dat klopt wel.
- 164 I Als je iets vraagt, niemand reageert.
- 165 E Ja.
- 166 M Ik denk dat dat ook is omdat ze denken dat we het niet tegen hun hebben.
- 167 I Ja kom op ik kom binnen en kijk hun aan van 'hallo' zeggen jullie niks meer? Dan is er één iemand die reageert, meer ook echt niet.
- 168 E Ja soms is dat wel een beetje raar.
- 169 M Maar Tess enzo reageren wel.
- 170 I Ja alleen Tess.
- 171 M Dan denk ik dat de rest denkt van ze heeft het alleen tegen Tess en hun drie.
- 172 L Zijn er mensen die er echt buiten vallen denken jullie?
- 173 E De kakkers eigenlijk.
- 174 M Die vallen er toch niet echt buiten.
- 175 I Nee maar wel buiten die andere groep.
- 176 E Ja.
- 177 I Wij kunnen het beter vinden met die andere groep dan de kakkers. Want wat doen hun, heel snel oordelen over mensen.
- 178 E Alleen al hoe we zitten zijn we groepen.
- 179 M Bo zit vaak alleen. Ja die staat echt alleen.
- 180 E Ja maar zij kiest er bewust voor.
- 181 M Ja.
- 182 E Ja wij hebben geprobeerd met haar te praten maar ze geeft niet echt een reactie. Een beetje....
- 183 M Ze is wel heel lief.
- 184 E Maar de vorige keer toen Isabelle iets vroeg deed ze wel heel raar.
- 185 M Ja what the fuck.
- 186 L Dus voor jullie maakt het niet uit of het kakkers zijn of niet, je kunt er toch wel mee overweg?
- 187 M Ja eigenlijk wel.
- 188 I Ja.
- 189 L Zijn er groepen in de samenleving waarvan je denkt daar heb ik niks mee?
- 190 M Hardcore mensen. En nazi's.
- 191 E Ja nazi's dat is wel heel erg. Van te voren niet ofzo. Maar ook wel met die kakkers...

- 192 I Daar zit ik me wel aan te irriteren.
- 193 E Die ene voelt zich echt te goed ofzo. Die zit ook altijd zo.
- 194 M Ja dat is echt een troela.
- 195 I Ja, niet verkeerd opvatten ofzo hoor, wij vinden onszelf ook niet perfect.
- 196 L Maar wat zijn hardcore mensen?
- 197 M Kale koppen, bomberjacks.
- 198 I Ik ken wel hardcore mensen die hartstikke aardig zijn. Maar de meesten kunnen alleen maar luisteren naar hardcore en de meesten zijn echt racistisch. Ze zijn lomp met dingen uitleggen en vertellen.
- 199 L Zitten ze hier op school?
- 200 I Nee niet echt, af en toe bij handel.
- 201 M Ik zou ook niet bij, dit gaat heel racistisch klinken maar ik zou ook niet willen horen bij Turkse of Marokkaanse groepen.
- 202 I Ja maar van jou snap ik dat ook wel. Jij wordt helemaal verrot gescholden.
- 203 E (lacht)
- 204 I Ja dat gebeurt nu al als je even langsloopt één seconde.
- 205 E Ja ik vind ook wel, tegenwoordig.
- 206 M Vorig jaar was het helemaal niet zo erg.
- 207 L Doen mensen vaak raar omdat je homo bent?
- 208 M Ja soms wel, familie helemaal niet. Familie en vriendengroep helemaal niet.
- 209 I Maar hij wordt echt verrot gescholden hoor. Als je op het schoolplein loopt.
- 210 M Ja soms wel.
- 211 I Maar kijk, het boeit jou waarschijnlijk wel maar je laat het niet merken.
- 212 E Ja en je gaat er niet overdreven een probleem van maken. Ja ze stellen zich echt aan, ik bedoel als je gewoon loopt
- 213 I Dat is net zoiets als wij zouden zeggen kutturk ofzoiets.
- 214 L Speelt het dan onbewust mee dat je kiest voor een school voor mode? Omdat daar veel vrouwen zitten?
- 215 M O nee, ik had echt gekozen voor mode omdat ik graag ontwerper wilde worden.
- 216 E Maar ik vind die mensen van mode echt niet aardig ofzo.
- 217 M Nee soms zijn ze ook niet aardig. Mode is heel erg roddelen, niet dat ik dat nooit doe maar toch.
- 218 I Maar hoe oud ben je nou als je hier zit? Is dat zo nodig om andere mensen... Kun je ze niet gewoon in hun waarde laten?
- 219 L Wat doen jullie in jullie vrije tijd?
- 220 M Ik uh, ik ben eigenlijk het liefste buiten. In de stad ofzo. Ik zou het liefst heel de dag door de stad lopen, zonder geld ofzo. Even serieus, ik vind dat echt leuk.
- 221 L Kijken naar kleding?
- 222 M Ja gewoon leuke dingen doen, in een park gaan zitten.
- 223 L Op stap?
- 224 M Ja op stap valt de laatste tijd wel mee. Eerst deed ik het wel heel veel maar nu niet meer zo.
- 225 L En muziek is belangrijk?
- 226 M Indi pop en elektro. En klassiek ook. En uhm alternatieve muziek. En ook wel rock. Maar echt top 40, soms top 40.
- 227 L En Ellenoor?
- 228 E Ik doe meestal niet zo veel, kom meestal laat thuis en dan ga ik eten en dan slapen.
- 229 M (lacht)
- 230 E Maar even naar m'n vrienden ofzo, maar op zich doe ik niet veel.
- 231 L En Isabella?
- 232 I Uhm in m'n vrije tijd ga ik ook naar m'n vrienden toe of werken. Of dansen. Lekker uitgaan.
- 233 M (mompelt iets)
- 234 I Hou jemonid! En uh, ik had net een hele goede maar ik ben het vergeten. Nou in ieder geval heel veel.
- 235 L Zijn jullie bewust bezig met kleding? Ik kan me voorstellen dat als je iets in de mode doet je heel bewust kiest 'ik trek dit aan want'...

- 236 M Ja.
- 237 I Ja maar dat ligt aan het weer. In de zomer ben ik iets extremer maar in de winter trek iets aan dat warm is.
- 238 L Wat bedoel je met extremer? Bloot of kort?
- 239 I Nee rare dingen, gewoon raar. Gewoon iets wat niemand aandoet.
- 240 M Maar wij doen ook, met name jou (wijst naar Isabella), dat is positief. Zij is erg creatief qua kleding. Ook wat ze nu aanheeft. Dat was ooit een topje maar daar heeft ze een soort van lange rok van gemaakt. Dat vind ik heel creatief.
- 241 I Ja en een vestje gemaakt uit een kussensloop.
- 242 E En wij doen, Isabella en ik deden eigenlijk nooit een broek aan. Wij waren de enige wat nooit een broek aandeden.
- 243 I En we hebben donker haar.
- 244 L Maar ben je daar bewust mee bezig? Je verft je haar omdat je niet wil zijn zoals de rest? Of omdat je wil opvallen?
- 245 I Ik heb een heel lelijke kleur haar van mezelf dus daarom verf ik het zwart. Ik heb het wel geprobeerd aan anderen te vragen van goh zal ik het blond doen of bruin en iedereen zegt, behalve een paar mensen, ook m'n vriend, die zeiden allemaal nee zwart, zwart staat je beter.
- 246 L En jullie hebben allebei lange nagels en altijd nagellak op.
- 247 M Ja net een soort zussen.
- 248 L Is make-up belangrijk bij hoe je eruit ziet? Maakt het er deel van uit?
- 249 I Ja heel erg, ik ben echt een monster zonder make-up.
- 250 E Jongen, ik snap dat niet.
- 251 I Nou jullie zagen mij ook nog een keer in het donker zonder make-up dus dan kun je niet oordelen.
- 252 L Dus zonder mascara gaan jullie de deur niet uit?
- 253 I En eye-liner en foundation. En nagellak.
- 254 M Ik vond het enige Isabella, ik zag niet heel veel verschil. Alleen lichter, je huid was lichter.
- 255 E Maar als je geen mascara op hebt lijkt je zo wit. Als je mascara op hebt spreken je ogen meer. Als je geen mascara op hebt, ja... Ik ga wel eens boodschappen doen zonder mascara. Dan doe ik alleen donkere lippenstift op, dat vind ik wel leuk. Maar niet naar school zonder mascara.
- 256 L Jullie zijn de enige in de klas met piercings en tatoeages of niet?
- 257 I Nou als je kijkt naar die anderen, die zijn wat normaler. Wij in onze klas zijn apart.
- 258 L Maar jullie hebben allebei een piercing en een tatoeage?
- 259 I Zij heeft er twee, ik wil er nog wel een paar maar...
- 260 L Met een speciale reden of zomaar?
- 261 I Ik heb m'n nek en m'n ogen.
- 262 E En ik hier (wijst naar haar zij) en hier (wijst naar onderarm).
- 263 L Had je een speciale reden of om anders te zijn dan anderen?
- 264 E Nee dat is onzin. Ik vond het gewoon leuk. Ik had de eerste samen met m'n moeder laten zetten en toen wilde ik ook iets van m'n vader dus toen heb ik twee hartjes laten zetten bij elkaar. Eén voor m'n vader en één voor m'n moeder.
- 265 L En Isabella?
- 266 I Ik had m'n ogen omdat ik niet zonder make-up wilde zwemmen. Maar dat zie je niet meer want dat is niet zo vaak gedaan. Maar daar ben ik wel blij mee anders waren m'n ogen heel m'n leven zwart geweest. En die andere staat voor muziek. Omdat de muziek echt m'n leven is.
- 267 L Wat voor muziek?
- 268 I Ik ben heel uitgebreid daarin, ik heb niet echt... Het enigste wat ik haat, of nou ja haat. Hardcore, maar als ik uit ben... Ik weet niet ken je riverdance? Als je daar bent heb je ook hardcore of hardstyle en soms ga ik daar even kijken.
- 269 M (kijkt geschokt)
- 270 I Ja hardstyle is toch wel iets anders dan hardcore.
- 271 L En Ellenoor, wat voor muziek luister jij?
- 272 E Ik luister rap, R&B, rock, screemo, klassiek, van alles. Niet van dat Nederlands ofzo.

- 273 L Geen Nick en Simon?
- 274 E Nee!
- 275 L En tv, wat kijken jullie het meest? Wat zijn de leukste programma's van de afgelopen tijd?
- 276 I Will en Grace.
- 277 M Ja! En Glee ook. Modern Family.
- 278 I Ik vind House geweldig!
- 279 M Ik niet, ik hou niet van doktersseries.
- 280 I En South Park.
- 281 L En kijken jullie ook naar The Hills enzo?
- 282 M Ja.
- 283 E Hm, soms.
- 284 L Wat voor kleding vinden jullie echt niet mooi. Wat kan echt niet?
- 285 M Hardcore jongens!
- 286 E Nou dat heb ik niet echt. Als ze het aanhebben, ik vind het niet echt niet kunnen.
- 287 M Of van die vieze vettige broeken.
- 288 L En dat zijn?
- 289 M Van die glimbroeken met achterop van die engelvleugels. Die meiden vaak als tattoo boven hun billen hebben maar dan in de broek.
- 290 E Sowieso vind ik niet dat je in je trainingsbroek naar school gaat.
- 291 M Nee!
- 292 L Welke onderwerpen bespreken jullie het meest?
- 293 M (lacht)
- 294 I (lacht)
- 295 M Als ik even heel eerlijk ben en ik spreek even voor ons allemaal: seks.
- 296 L Ja?
- 297 M Ja ik denk wel dat dat ons grootste onderwerp is.
- 298 I Ja maar meestal...
- 299 E Ja daar hebben we het vaak over.
- 300 L In het algemeen of ook echt persoonlijk?
- 301 I Nou meestal is het algemeen maar soms zijn er ook wel dingen die zijn gebeurd, als er iemand is vreemdgegaan ofzo. Ook wel persoonlijk toch.
- 302 L En na seks? Waar hebben jullie het dan het meest over?
- 303 M Na seks, onze levens. Weekenden denk ik. Vrije tijd.
- 304 I Ja eigenlijk gewoon alles.
- 305 M Ja.
- 306 I Gestoorde dingen.
- 307 L Maar waarom is seks zo'n belangrijk onderwerp?
- 308 I (lacht)
- 309 M (lacht)
- 310 I Vaak is het gewoon dat we grapjes maken over seks. Nou ja vaak, wij, nou jij het meeste (kijkt naar Matthijs).
- 311 L Maar doe je dat met al je vrienden of vooral met elkaar hier?
- 312 I Ik doe dat niet met al m'n vrienden.
- 313 M Nee ik ook niet echt. Ja soms vertel ik het wel. Maar ik vertel niet alles.
- 314 E Hij vertelt het tegen iedereen hè! Vreemdganger.
- 315 M Neeeeeeeeeeeeeeee!
- 316 L Het valt me op hoe jullie tegen elkaar praten en elkaar aanspreken. Jullie noemen elkaar bitch en kutwif.
- 317 I (lacht)
- 318 M (lacht) Ja.
- 319 L Maar ik kan horen dat het niet zo bedoeld is, maar waarom doe je het?
- 320 M Nee je doet het niet bij iemand op straat, zo van hè slet, maar met hun ja.
- 321 I Ja maar als ik hun ofzo uitscheld is het gewoon om het einde nog iets grappiger te maken.
- 322 M Ja.
- 323 I Als hij iets tegen mij vertelt en hij noemt me op het einde slet vind ik dat vet grappig

- (lacht).
- 324 L Maar zou je het ook bij andere mensen uit de klas doen?
- 325 I Ja hebben we wel eens gedaan. Bij sommigen.
- 326 M Ja maar bij sommigen niet, zoals Daniëlle, dat vind ik zielig.
- 327 L Maar je doet het eigenlijk bij mensen waarvan je weet dat je elkaar graag mag?
- 328 M Ja.
- 329 I Ja of waarvan je weet dat die het wel aankan of die het ook grappig vinden of niet verkeerd opnemen.
- 330 L Dus je benadrukt zo de band die je met elkaar hebt? De vriendschap?
- 331 I Niet alleen vriendschap want we zijn niet echt bevriend met Tess ofzo
- 332 L Maar wel onderling, jullie doen het vooral bij elkaar?
- 333 E Ja dan is het wel voor de vriendschap.
- 334 L Hebben jullie Hyves of Facebook? Of MSN en Twitter?
- 335 M Ja!
- 336 I Ja we zijn volop sociaal. Behalve Ellenoor, Ellenoor is afgesloten van de wereld.
- 337 M Ellenoor doet niet mee. Ik heb MSN, Hyves, Facebook en Twitter maar daar ik zit er nooit op. Ik heb 25 followers pas.
- 338 I Ik ook en ik had Funky Babes maar ben je te laat want ik hem het al verwijderd vanochtend.
- 339 L En Ellenoor?
- 340 E Ik heb alleen MSN.
- 341 L En hoeveel tijd per dag besteed je eraan?
- 342 M Heel even maar.
- 343 I Ligt eraan.
- 344 L Een uur?
- 345 M Nee veel minder, ik denk tien minuten even kijken wat iedereen naar mij heeft geschreven.
- 346 I Och je hebt gisteravond de hele avond vanaf 7 uur tot 12 uur op mijn Facebook geschreven.
- 347 M O niet waar, kijk naar de tijden alsjeblieft.
- 348 I Ja je bent ondertussen ook wel met iets anders bezig maar je bent er wel.
- 349 M Ja dat is waar.
- 350 L Maar waarom zijn deze programma's zo belangrijk?
- 351 I Gezellig.
- 352 M Sociale contacten.
- 353 I Nou ja behalve als Matthijs erop is (lacht).
- 354 L Maar is het ook om naar andere mensen te kijken? Maar vinden jullie het echt boeiend om te lezen wat je buurman heeft gelezen op Twitter?
- 355 I Ik heb geen buurman op Twitter (lacht).
- 356 M Ik vind het wel belangrijk om te zien of het uit is met iemand en dan kan ik daar achteraan gaan.
- 357 E (lacht)
- 358 M Ja dat was zo met Robert, dan kan ik als hij geen vriend meer heeft daar achteraan gaan.
- 359 L Zetten jullie ook foto's van jezelf op die programma's?
- 360 M Ja.
- 361 I Waarop?
- 362 L Op die programma's.
- 363 I Ja.
- 364 L Ben je nooit bang dat die foto's die je er nu op zet nadelig zijn voor de rest van je leven?
- 365 I Ja ik had dat wel. Ik had een keertje voor de grap had ik om te kijken of vrouwen mij ook aantrekkelijk zouden vinden had ik een gay.nl gemaakt. En toen...
- 366 L Is gay.nl een soort Hyves voor homo's?
- 367 I Ja en voor lesbi's.
- 368 M Ja dat heb ik ook. Het is eigenlijk serieus bedoeld maar er staan veel seksdingen op. O dat had ik nog niet verteld, iemand had mij daar aangesproken, gisteren ofzo, weet

- ik veel wanneer het was. Hij vroeg of ik interesse had in SM of bondage. Ik zei: nee maar ik heb er wel respect voor (lacht). En die jongen wat ik zei, ik zei: je hebt echt mooie foto's. Hij zei: o ik ben blij dat iemand ook eens normaal terug reageert.
- 369 I Nee maar daar had ik me toen aangemeld en ik heb het wel weer verwijderd ofzo maar ik denk dat als ik het langer had gehouden en mensen die ik ken hadden het gezien zouden ze wel denken ben je lesbi ofzo. Maakt me niet uit als mensen denken dat ik lesbi ben, maar misschien zouden mensen me dan wel gaan haten.
- 370 M Ja iedereen haat jou.
- 371 I (lacht)
- 372 M (lacht)
- 373 L Wat is het leukste om te doen op die programma's?
- 374 I Als je een knap iemand aan de haak kunt slaan.
- 375 E (lacht)
- 376 L Is Facebook populairder dan Hyves?
- 377 M Nee Hyves is uitgestorven.
- 378 I Ja Hyves is uitgestorven. Maar Facebook is het ook net niet.
- 379 M Nee Facebook is is... weet je waarom? Bij Facebook kun je niet je eigen stijl aan toevoegen. Je kunt wel foto's enzo maar je kan niet... Bij Hyves kun je een achtergrond kiezen enzo en video's
- 380 L Je wil die dingen dus gebruiken om te laten zien wie en wat je bent?
- 381 M Ja.
- 382 L Je identiteit?
- 383 I Ja daarom gebruik ik het meest Twitter eigenlijk.
- 384 M Ja precies. Eerst was het meer om mezelf te verkopen. Ja niet verkopen letterlijk. Maar toen ik net uit de kast was zat ik op Hyves en zei ik: o leuke foto, je bent een knappe jongen. Ja ik zei dat meestal niet, meestal zeiden mensen dat tegen mij.
- 385 I (lacht)
- 386 M Nee ik doe dat meestal echt niet. Ik vind dat zwak ofzo.
- 387 L Ellenoor, waarom gebruik jij het allemaal niet?
- 388 E Ja uhm, ik vind het niet zo... Ik weet niet waarom ik als ik thuis kom ofzo daar nog heel de tijd achter moet zitten. Zo van, ja ik heb net dit en dat gegeten. Ik heb het niet zo met dat internetgedoe.
- 389 I Iedereen heeft een heel ander beeld van twitteren wat je gegeten hebt. Nee je kunt toch ook interessante dingen twitteren. Wat je ook kunt doen, of wat ik meestal doe is gewoon zinnnetjes uit een liedje of film ofzo erop zetten.
- 390 E Ik vind het op zich wel leuk om foto's van mensen te zien ofzo. Maar om dat allemaal te delen... Maar ik vind het onzin om gewoon met iedereen vrienden te worden enzo.
- 391 L Maar zijn jullie niet bang voor de gevaren van deze programma's? Dat je bijvoorbeeld als je gaat solliciteren mensen op je Hyves gaan kijken en allerlei rare foto's zien?
- 392 M O nee maar ik heb alleen heel normale foto's. Ik ben echt heel braaf daarin.
- 393 L Maar denken jullie daar over na? Wat je erop zet?
- 394 I Ja soms, maar niet altijd. Je leeft nu toch?
- 395 L Maar is het niet raar, sommige mensen hebben opeens 500 vrienden. Vind je dat niet raar?
- 396 M Nee.
- 397 L Hebben mensen met veel vrienden populair, hebben die status?
- 398 Nee dat vind ik eigenlijk niet. Want je kunt ook 20 vrienden hebben en je bent 300 000 keer bekeken.
- 399 E Ja maar...
- 400 M Bekeken, is voor mij kwaliteit want dan wordt je vaak bekeken.
- 401 E Wat betekenen die vrienden? Eigenlijk niks.
- 402 I Nee maar als je naar je eigen profiel gaat wordt dat ook geteld bij bekeken.
- 403 M Dat is niet zo.
- 404 I Ja dat is wel zo, doe maar eens een testje.
- 405 M Ja dat is niet zo.
- 406 L Je kunt dus heel vaak jezelf bekijken?
- 407 I Ja.

- 408 M Dat zegt zij maar dat is niet zo.
- 409 I Ja maar er zijn mensen, bijvoorbeeld uit Veghel waarvan ik denk dat is echt zo...
Bijvoorbeeld een meisje is ooit gedwongen door een loverboy om naaktfoto's van zichzelf te maken. En dat is dus uitgelekt, ook op school. Nou effe serieus dat waren gewoon foto's van hier tot hier, met haar borsten. Nou in ieder geval, iedereen was haar aan het uitkotsen omdat het naaktfoto's waren...
- 410 E Nou dat snap ik dus niet.
- 411 I Nou maakt niet uit, ik geef effe een voorbeeld. En iedereen kotste haar dus uit maar nu heeft ze wel bijvoorbeeld 800 vrienden op Hyves.
- 412 E Dus het zegt niks.
- 413 I Nee het zegt niks want eerst kotste iedereen haar uit en nu zoveel vrienden. Dat kan dus niet. Dan is ze dus gewoon vrienden aan het maken buiten haar, ja buiten haar...
- 414 M Ja dat kan ook. Ja dat heb ik ook. De meeste sociale contacten die ik heb zijn buiten Limburg.
- 415 L Die ken je via internet?
- 416 M Nee die ken ik wel echt, daar ga ik ook dingen mee doen?
- 417 I Die 600 nog wat mensen ken jij allemaal echt?
- 418 M Ik ken alle mensen die ik op m'n dingen heb echt. Dat weet ik zeker. Ga maar kijken en noem maar iemand. Ik zou niemand toevoegen wat ik niet ken.
- 419 I En op Facebook?
- 420 M Op Facebook volgens mij niet. Daar heb ik ook andere mensen.
- 421 L Hoeveel vrienden heb je dan op die programma's?
- 422 M Weet ik eigenlijk. Nu minder, ik had er eerst 600 en nu 500 ofzo.
- 423 L Dat vind ik wel veel, 500 vrienden.
- 424 M Ja maar ik ken hun wel echt allemaal.
- 425 I Nou (rolt met haar ogen).
- 426 M Maar als je echt kijkt, ik hoef hun niet te mogen, dat hoeft het niet te zijn. Er zijn ook mensen waar ik nooit mee praat maar waar ik mee op de basisschool heb gezeten die heb ik op Hyves.
- 427 I Maar weet je wat ik ook denkt dat jij bedoelt, dat als je iemand in het echt ziet en nog niet eens hebt gesproken dat je die dan toevoegt.
- 428 M Nee.
- 429 I Maar dat vertel je wel vaak, die had ik gezien en hij heeft me toegevoegd op Hyves.
- 430 M Ja maar ik voeg hun niet toe.
- 431 I Maar je hebt het wel geaccepteerd.
- 432 M Ja.
- 433 L Weiger je ook wel eens iemand?
- 434 M Ja ik weiger wel eens mensen. Ze moeten wel uit m'n sociale kring komen. Ik ben best een sociaal persoon dus dan ja... Maar toch weiger ik wel eens iemand.
- 435 L Dus als ik het begrijp zijn het dingen die je gebruikt om te laten zien wie je bent?
- 436 M Ja.
- 437 I Ja zoiets.
- 438 L Zou je het kunnen missen?
- 438 I Nee.
- 440 M Op zich zou ik het wel kunnen missen.
- 441 I Nee, want je gaat je op een gegeven moment wel eenzaam voelen.
- 442 L Als je één ding mocht meenemen naar een eiland, wat zou je dan kiezen? Muziek, tv, computer, telefoon.
- 443 E Muziek.
- 444 M Computer, echt computer, daar kan ik ook muziek op maken
- 445 L Isabella?
- 446 I Ik ben even aan het nadenken. Een mobiel, als het zo'n mobiel is (wijst naar haar I Phone), nee laptop, laptop.
- 447 M Een computer met internet
- 448 I Als het een computer met internet is dan een computer natuurlijk
- 449 L Eigenlijk kunnen jullie geen dag zonder internet? Alleen Ellenoor?
- 450 M O jawel hoor.

- 451 I Jawel als ik in het weekend bij m'n vrienden ben.
- 452 L Een weekend zonder internet?
- 453 I Trouwens ho eens even, ik kijk trouwens wel films enzo op m'n I Phone, dat wel.
- 454 M En ik heb van alles gedownload op m'n computer en dat gebruik ik ook wel elke dag.
- 455 L En checken jullie elke dag Hyves en Facebook?
- 456 M Ja.
- 457 I Ja, bij mij is het makkelijk, ik doe het op m'n mobiel.
- 458 M Ik weet zeker als ik een I Phone of een Blackberry zou hebben zou ik elke dag erop zitten, als ik me verveel. Dan zou ik continu op Hyves en Facebook gaan.
- 459 L Maar het maakt dus wel een belangrijk deel van jullie leven uit? Bij mij ook hoor, ik zit ook elke dag op internet.
- 460 M Ja ik ook. Maar aangezien ik toch niet zoveel berichten op Facebook heb. Op Hyves had ik altijd berichten, elke dag berichten maar op Facebook niet echt.
- 461 L En nu?
- 462 M Op Hyves heb ik nog steeds veel berichten, ik heb er in m'n inbox nog 300 staan. Maar ik heb er geen zin meer in. Het is het niet meer.
- 463 L Maar waarom is het uit?
- 464 I Ja ik weet niet, het is gewoon saai, het is aan het uitsterven.
- 465 M Ja, niemand zit er meer op. Iedereen heeft z'n profiel opgegeven.
- 466 I Nee het is gewoon niet meer, niet meer... Het is het gewoon niet meer.
- 467 M Het is niet meer van deze tijd.
- 468 I Maar Facebook ook. Ik hoop echt dat er snel iets anders komt.
- 469 M Ja net zoiets als Myspace.
- 470 I Heel even serieus, ik verveel me nu echt, echt dood. Als ik kijk naar hoe het eerst was op internet en als ik nu internet opstart. Ik start Twitter op, Facebook en Hyves. Maar Hyves klik ik al na een minuut af. Facebook laat ik gewoon openstaan voor het geval dat.
- 471 L Voor het geval dat wat?
- 472 I Dat m'n vriend een bericht krijgt.
- 473 M (lacht) Dat is wel zo.
- 474 L Dus het is een soort van sociale controle?
- 475 I Ja dat zeker. Het is een soort... Dat is denk ik een nadeel.
- 476 L Je kijkt of je vriend berichten van andere vrouwen krijgt?
- 477 I Ja.
- 478 M Ja dat deed ik bij m'n ex ook altijd op Hyves. Kijken wie hem berichten stuurde enzo.
- 479 I Het ligt eraan... Bij Johan deed ik dat nooit. Maar de rest, ja de rest controleer ik.
- 480 L En als je dan een bericht ziet dat je niet aanstaat?
- 481 I Dan zeg ik dat.
- 482 L Maar je kunt niet in de account van je vriend?
- 483 I (lacht) nou ja (lacht) ik wil het je best vertellen. Ik heb smsjes gelezen omdat hij niet eerlijk was en daar stond zijn wachtwoord in. En toen heb ik hem even lekker fijn gecontroleerd.
- 484 L En zag je dingen waarvan je dacht: o shit?
- 485 I Ja de tweede keer, ik had hem eerder al een keer gehackt, zag ik wel dingen dat ik dacht: ho, jij bent echt vals.
- 486 L Maar het lijkt me ook wel vermoeiend of niet? Je bent bezig met je eigen profiel en je bent aan het kijken wat andere mensen doen. Ben je niet bang dat mensen dat bij jou doen? Kijken met wie je praat enzo?
- 487 M Ik denk dat mensen dat ook bij mij doen. Ik denk dat ze dat bij iedereen doen.
- 488 I Ik heb ook echt geen... Ik heb niet echt van mensen controleren mij. Want zo speciaal voel ik me niet. Ik heb nou ook het idee alsof Johan nooit op mijn profiel kijkt. Hij zegt er nooit iets over.
- 489 M Ik denk wel dat hij dat doet. Natuurlijk zegt hij dat niet. Hij gaat toch niet zeggen: ik zit je altijd te controleren
- 490 I Maar als ik iets zie zeg ik het toch ook tegen hem?
- 491 E Ja maar misschien ziet hij niets. Hoeft toch niet.
- 492 M Ik zit wel altijd te kijken. Gisteren zag ik nooit iemand die was getrouwd. Maar ik kon

- niet ontdekken met wie. Misschien laat hij het gewoon niet merken dat hij het doet.
- 493 I Dat vind ik irritant, laat maar gewoon zien dat je jaloers bent.
- 494 M Dat is leuk hè.
- 495 I Ja dan zie ik tenminste dat je om me geeft.
- 496 L Ja dat is wel belangrijk natuurlijk. Dames en heer ik wil jullie graag bedanken voor het gesprek. Ik vond het erg interessant.

Bijlage II: Transcript interview Sophie, Eva en Tess

- 1 L Dag dames. Ik wil jullie tijdens dit interview graag wat dingen willen vragen. Als er vragen zijn waar je geen antwoord op wilt geven moet je dat gewoon zeggen oké?
- 2 S Ja.
- 3 E Oké.
- 4 T Ja.
- 5 L Oké. Ik zou eerst graag willen weten hoe jullie wonen? Waar wonen jullie en met wie wonen jullie?
- 6 T Nou ik woon met m'n oudere broer van negentien en een jonger broertje van veertien en m'n ouders en twee honden.
- 7 L En waar woon je?
- 8 T In Waalre.
- 9 L En Sophie?
- 10 S Ik woon in Geldrop, ik ben enig kind. Met m'n papa en mama en m'n hondje.
- 11 L Jammer dat je enig kind bent?
- 12 S Nee, nee ik ben een moeilijke deler (lacht) dus ik vind het wel fijn.
- 13 L (lacht) Maar dat is waarschijnlijk ook omdat je enig kind bent?
- 14 S Ja ik denk het ook.
- 15 L (lacht) Wel eerlijk dat je het gewoon zegt. En Eva?
- 16 E Ik heb twee broers, maar die wonen op kamers dus ik ben door de week alleen met m'n vader en moeder. En ik woon in Lierop.
- 17 L Is dat niet wennen als je broers dan in het weekend thuis zijn? Of is het fijn?
- 18 E Ja ik vind het... Ik doe bijvoorbeeld heel de week met een pak drinken en als hun dan thuis zijn die drinken daar gewoon uit. Daar kan ik me dan zo aan irriteren, gewoon aan zo'n dingetjes. En dat ze dan bijvoorbeeld mijn shampoo gaan gebruiken enzo allemaal.
- 19 L En hoe oud zijn ze?
- 20 E Tweeëntwintig en negentien.
- 21 L O dat lijkt mij echt kei leuk om oudere broers te hebben!
- 22 E Ja het is wel leuk
- 23 T Oudere broers is veel leuker dan jongere broertjes
- 34 E Ja het is wel leuk maar als ze drinken uit de fles en doen alsof ze alleen zijn. Dan denk ik wel: hallo!
- 35 L Spreken jullie een dialect thuis? Ik denk het niet hè?
- 26 S Nee.
- 27 T Nee.
- 28 E Nee.
- 29 L Oké. En welke opleiding hebben jullie hiervoor gedaan?
- 30 T Uhm vmbo-kader en dan Zorg-en-Welzijn.
- 31 S Breed, hetzelfde als Eva.
- 32 E Ja breed.
- 33 T En ik ook.
- 34 L Jullie kenden elkaar al? (wijst naar Eva en Sophie).
- 35 E Ja.
- 36 L En jij kende hen nog niet?
- 37 T Ja.
- 38 L En op school gezeten in Eindhoven?
- 39 E Nee Someren.
- 40 T En ik in Valkenswaard.
- 41 L En waarom zijn jullie deze opleiding gaan doen?
- 42 T Goede vraag!
- 43 S Nou mij interesseerde mode heel veel en ik had al altijd in m'n hoofd, van jongs af aan ik ga naar de modeschool. Dat vond ik interessant klinken. En ik vond mode heel leuk, ja nou nog. Maar het maken gewoon echt niet. Dus het is echt de verkeerde keuze.
- 44 L Maar het maken niet, wat vind je dan wel leuk?

- 45 S Ja mode vind ik wel leuk maar niet om er m'n beroep van te maken.
- 46 L Dus ook niet werken als stylist ofzo?
- 47 T Ja ik denk dat dat wel leuk is maar ik denk dat gewoon heel... Ja gewoon ik denk niet dat dat een vast beroep is. Dat je vijf dagen per week styliste bent. Meer dat je één keer in de twee weken iemand mag aankleden.
- 48 E Ja want wat wij nou doen, dat naaien, dat zie ik eerder als hobby. Daar ga ik niet m'n beroep van maken.
- 49 T Ja precies. Dan ben je coupeuse. Ja wat bereik je daarmee? Een beetje broeken gaan verlengen. Nou leuk! (rolt met haar ogen).
- 50 E Ja en daar verdien je ook echt niks mee!
- 51 L Maar mode is wel heel belangrijk voor jullie?
- 52 T Ja voor mij wel. Ik vind het wel belangrijk dat je er goed en verzorgd uitziet. Ik ga niet in een joggingbroek naar buiten, dat doe ik echt niet!
- 53 E Ja voor mij ook.
- 54 L En hoe is dat in de rest van de klas? Denk je dat die daar ook zo over denken?
- 55 T Sommigen wel en sommigen niet.
- 56 E Ik denk dat iedereen er wel iets voor doet maar...
- 57 T Ja dat wel maar dat het soms ook gewoon niet lukt.
- 58 S Ja, ik wil wel maar ik kan niet.
- 59 L En over wie gaat het dan?
- 60 S Nou ik vind dat vooral bij Sarah.
- 61 T Ja maar die heeft een eigen stijl.
- 62 E Ja die heeft wel een eigen stijl.
- 63 T Ik vind dat vooral bij Judith die zich niet kleed naar haar lichaam. Want ja ze is gewoon gezet, dat is heel lullig maar dat is gewoon. En dan doet ze een drollenvanger aan en dan denk ik dat moet je gewoon niet doen.
- 64 S Ja en Maud.
- 65 E En Elke.
- 66 T Ja en die is ook wel redelijk gezet, niet zo dik als Judith maar ze heeft wel een vetpens. En dan doet ze een strak shirtje aan met een riem erom en dan denk ik dat accentueert je lichaam niet echt goed.
- 67 S (lacht)
- 68 L Toen jullie op school kwamen, zijn jullie toen meteen bij elkaar gaan zitten?
- 69 S Ja eigenlijk wel.
- 70 E Ja ik sowieso met Sophie en toen wij de dag erna naar Hasselt gingen kwamen we meteen bij elkaar.
- 71 T Eigenlijk meteen omdat ik denk dat wij drie typen meisjes zijn die precies hetzelfde zijn.
- 72 S Ja de rest van de klas is zo anders! (rolt met haar ogen)
- 73 L Waarom?
- 74 T Ja gewoon.
- 75 L Waarom zijn jullie hetzelfde?
- 76 T Ik denk dat wij alledrie heel erg zijn dat we verzorgd eruit zien. Ik zeg niet dat de rest er niet verzorgd uitziet maar gewoon echt meer dezelfde stijl die wij hebben. De anderen zijn meer wat luider en wat meer... ja gewoon.
- 77 L Hoe zouden jullie jezelf omschrijven?
- 78 S Wij drie of de rest van de klas?
- 79 L Jullie. Hoe zouden jullie jezelf typeren? In sommige klassen heb je kakkers, alto's enzo. Hoe zouden jullie jezelf omschrijven?
- 80 S Bij mij is dat echt heel verschillend. De ene dag zie ik er echt uit als een kakker en de andere dag gewoon spijkerbroekje met een trui en UGGs eronder.
- 81 E Ja ik weet eigenlijk niet.
- 82 L En de rest van de klas?
- 83 T Carolien is echt een gothic. Dat zou ik zelf nooit van m'n hele lang zal ze leven niet in gaan lopen. En Matthijs, Isabella en Ellenoor zijn zo...
- 84 S Die vind ik echt zo artistiek
- 85 T Ja artistiek. Dat vind ik heel leuk maar dat zou ik zelf nooit willen. En Sarah ziet er

- altijd zo...
- 86 E Zo oud.
- 87 T Ja maar dat staat haar wel.
- 88 E Ja maar in die kleren zou m'n oma ook nog kunnen lopen.
- 89 L Maar wie horen er bij elkaar in jullie klas?
- 90 T Matthijs, Isabella en Ellenoor. En Jasmijn hoort daar ook wel bij. En dan heb je die groep van Carolien, Elke, Maud, Sarah en die allemaal en wij dan.
- 91 E Ja maar in die groep van Carolien heb je ook wel weer groepjes. Want Sarah en Carolien gaan ook weer meer met elkaar om.
- 92 S Ja maar uiteindelijk heb je wel drie echte groepen in de klas toch?
- 93 T Ja, wij drie, Isabella, Ellenoor en Matthijs en dan de rest.
- 94 L Bij welk groepje zou ik het beste horen?
- 95 S (lacht)
- 96 T Uhm...
- 97 E Tja ik denk dan bij ons.
- 98 S Ja ik denk het wel.
- 99 T Ja ik denk het eigenlijk ook wel. Sowieso niet bij Matthijs, Isabella en Ellenoor, daar pas je helemaal niet bij.
- 100 S En ook niet bij die groep van Sarah en die zeikerds. Die gedragen zich als kinderen van vijf.
- 101 T Ja die zijn echt kinderachtig. Je gaat toch niet zingen over tomatenplukkers in de klas. Verschrikkelijk, ik zou het niet eens kunnen! (rolt met haar ogen).
- 102 L Stoor je je vaak aan die andere meiden?
- 103 T Ja!
- 104 S Ja zeker!
- 105 E Ja!
- 106 L Met welk groepje gaan jullie het meest om?
- 107 S Dan met Matthijs, Ellenoor en Isabella.
- 108 T Ja, Matthijs is gewoon leuk druk. Gezellig druk.
- 109 S En met de rest hebben we gewoon niks. Die zijn zo kinderachtig. Steeds zingen en zo kinderachtig doen.
- 110 T Ja daar erger ik me heel de dag aan. Die zijn zo blij.
- 111 E Ja ze zijn soms heel aardig maar gewoon niet echt zoals wij.
- 112 T En ze worden altijd voorgetrokken.
- 113 S Ja.
- 114 T Ja, dan eten wij een keer in de klas krijgen we meteen een keer op onze donder. En zij eten altijd in de klas en daar zegt niemand iets van.
- 115 S Ja en heel de klas stinkt naar filet American door haar broodjes en dat mag dan wel.
- 116 L Vinden jullie het jammer dat je van die groepjes hebt in de klas of denken jullie dat je dat altijd wel hebt?
- 117 T Ja dat zul je altijd wel hebben.
- 118 S Ja het is ook niet zo erg. Maar ik had wel op m'n oude middelbare school dat ik met iedereen wel goed kon opschieten en dat is hier niet.
- 119 E Ja dat had ik op m'n middelbare school ook. Vond ik iedereen wel aardig.
- 120 T Ik had dat op m'n andere school inderdaad ook.
- 121 L Met wat voor groepen zou je nooit omgaan?
- 122 T Gothics!
- 123 S En van die blije kinderen.
- 124 E Ja precies.
- 125 S Of van die degelijken.
- 126 L Wanneer is iemand degelijk?
- 127 S Ja gewoon echt zo zo suf. Niet modebewust niet zo verzorgd.
- 128 T Ja met zo'n omarok en een blouse.
- 129 E Ja zo simpel, ik weet niet.
- 130 T Een beetje zoals Sarah. Maar dan minder artistiek.
- 131 L Wat doen jullie in jullie vrije tijd?
- 132 S Niks.

- 133 E (lacht)
- 134 S Ik doe aan dansen twee keer in de week. Klassiek en modern. En ik heb ook een soort hiphop gedaan maar dat doe ik niet meer.
- 135 T Ik ga meestal gewoon uit. En leuke dingen doen. Ik heb gehockeyd en dat vind ik af en toe nog wel leuk maar...
- 136 L En winkelen?
- 137 E Ja winkelen. Maar het is niet dat ik verder echt een hobby heb ofzo. Ik ga naar m'n vriendje.
- 138 S Ja ik ga ook naar m'n vriendje.
- 139 T Ja en ik ook. En in het weekend ga ik leuke dingen doen. Niet heel de dag op de bank hangen gewoon weg.
- 140 L En waar gaan jullie uit? In Eindhoven?
- 141 T Valkenswaard.
- 142 S Eindhoven.
- 143 E En ik in Someren of Deurne.
- 144 L En waar ga je dan naartoe?
- 145 S In Eindhoven naar de Playerz en de 2day af en toe. Maar de Playerz is het leukst.
- 146 T Ik ga naar de Bora in Valkenswaard. Maar dat komt gewoon omdat al m'n vrienden daarheen gaan.
- 147 L En muziek? Wat luisteren jullie?
- 148 E Ja ik weet niet, eigenlijk gewoon van alles.
- 149 S Ja eigenlijk gewoon top 40.
- 150 E Ja top 40 vooral. Maar geen, echt geen Nederlandstalig.
- 151 T Nee en geen gothic. Nou met carnaval vind ik het nog wel grappig, van die Hollandio muziek.
- 152 E Nee!
- 153 S Nee echt niet!
- 154 T Maar door de week luister ik dat echt niet.
- 155 S Ik vind een beetje die R&B zangers wel leuk.
- 156 E Ja ik luister wel naar Beyoncé.
- 157 T Ja en nog anderen.
- 158 E Ja en Bruno Mars (lacht).
- 159 L En wat voor kleren vinden jullie mooi?
- 160 T Ja ik denk toch vooral het klassieke, het sjeike, het kakkerige enzo
- 161 S Ja.
- 162 L Welke merken?
- 163 T Ja dat maakt niet zo heel veel uit.
- 164 E Nee mij ook niet.
- 165 T Als het er maar mooi uitziet enzo vind ik het wel prima.
- 166 L En welke winkels?
- 167 T Nou meestal ga ik altijd naar de Queen. En ook wel naar de H&M. Maar ik vind het altijd zo jammer bij de H&M als je daar een topje hebt iedereen loopt erin. Daarom koop ik niet veel bij H&M.
- 168 S Ja dat vind ik ook.
- 169 T Ja liever koop ik dan iets duurder en dat dan niet iedereen erin loopt.
- 170 S Ik ga liever naar de kleinere winkeltjes want daar loopt niet iedereen in.
- 171 T Ja precies, niet te massaal zoals H&M, The Sting en Zara. Ik zeg niet dat ze daar geen leuke dingen hebben want dat hebben ze wel. Maar ja, iedereen heeft het.
- 172 S Ik vind het leuk om iedere keer wat afwisseling te doen. De ene keer klassiek en sjeik en de andere keer gewoon wat nonchalanter (lacht).
- 173 L Wat is echt niet mooi? Wat kan echt niet?
- 174 S Degelijk en gothic.
- 175 T Ja dat vind ik ook niet kunnen.
- 176 E Nee dat vind ik ook.
- 177 T Of shirtjes in het felroze met een smiley erop. Jakkie.
- 178 S Ja dat April Evil, verschrikkelijk.
- 179 E Oh nee!

- 180 L En bij mannen? Wat mogen ze wel en wat mogen ze echt niet aan?
- 181 T Ik hou niet van jongens met felle kleuren.
- 182 E Oh nee!
- 183 S Nee gewoon simpel. Maar toch mooi.
- 184 T Polo's kan heel leuk zijn maar bij mijn vriend niet. Maar een stoere spijkerblouse staat mijn vriend wel leuk. Maar het leukst vind ik gewoon een mooie spijkerbroek met een simpel shirtje en een colbertje.
- 185 S En ik vind bij jongens ook UGGs of laarsjes heel leuk. Maar dat kun je ze echt niet aansmeren.
- 186 E Nee dat wil mijn vriend ook echt niet!
- 187 T Ik zit bij mijn vriend al een half jaar te smeken of ie dat aandoet maar hij wil echt niet.
- 188 E Ja en dan die broek er dan een beetje overheen hangt.
- 189 T Ja dat vind ik ook zo mooi! Er loopt hier ook een jongen met Red Wings, dat is zo sexy.
- 190 S Ja daar heb ik ook echt een zwak voor.
- 191 L Die loopt in wat? Wat zei je nou?
- 192 E Red Wings?
- 193 S Dat zijn van die lomper schoenen met gespen aan de zijkant.
- 194 T Ja en dan een brede zool. Echt heel mooi. Als een jongen dat aanheeft met een colbertje ooooooh.....
- 195 S Ja dat is een goede kledingstijl.
- 196 T Maar ik zag iemand laatst die had een mooi koppie maar echt vreselijke kleren aan, dan knap ik al meteen af.
- 197 S Ja dat is echt een afknapper.
- 198 E Ja hij moet er wel goed uitzien!
- 199 T Ja die had echt een felgekleurde jas aan, echt erg. Daar ga ik echt niet langslopen.
- 200 L Wat kan nog meer niet?
- 201 T Bontkragen.
- 202 S Dat is echt zo van uh ik wil pronken.
- 203 E Ja en sportschoenen
- 204 T Maar sommige sportschoenen vind ik wel leuk als m'n vriendje die aanheeft. Maar het staat niet iedereen.
- 205 E Ik zit te denken wat mijn vriendje voor schoenen aanheeft.
- 206 S Mijn vriendje is een Hugo Boss freak (lacht).
- 207 E Ja en mijn vriend heeft ook wel van die puntschoenen aan.
- 208 L Welke onderwerpen bespreken jullie het meest?
- 209 E Vriendjes.
- 210 T Ja vriendjes.
- 211 E Roddelen.
- 212 S Ja roddelen daar hou ik echt van.
- 213 L En waar roddelen jullie dan over?
- 214 S Ja over vriendjes.
- 215 E Ja wat onze vriendjes hebben gedaan.
- 216 T En over make-up.
- 217 S Ja en over kleren.
- 218 T Eigenlijk gewoon standaard meidenpraat.
- 219 E Ja.
- 220 T En over anderen uit de klas. Als ze weer eens een lunchpakket bij zich hebben.
- 221 S Ja die komen met een tas vol eten in de klas.
- 222 T Of over meiden die niet bij hun vriendjes mogen slapen.
- 223 E Ja waarom zou je bij je vriendje gaan logeren als je niet bij hem op de kamer mag slapen. Echt dom.
- 224 L Mogen jullie wel bij jullie vriendjes slapen?
- 225 E Ja.
- 226 S Ja.
- 227 T Tuurlijk.
- 228 L Hoe lang hebben jullie al verkering?

- 229 S Ongeveer een jaar. Maar bij mij is dat niet zo duidelijk.
- 230 E Bij mij was het vijftien januari toen we voor het eerst gingen afspreken maar sinds wanneer het officieel is... achttien mei.
- 231 N Ja ik ook ongeveer een jaar.
- 232 L En waar kennen jullie jullie vriendjes van?
- 233 T Ja bij Sven komt altijd een hele vriendengroep bij hem thuis. Om in te drinken voor het stappen. En vriendinnen van mij kenden hem al en die vroegen of ik meeinging en eigenlijk meteen...
- 234 S Was er een klik (lacht).
- 235 T Ja we waren aan het kaarten en Sven en ik waren aan het vals spelen en mijn vriendin was met iemand anders aan het vals spelen en zo is het eigenlijk gekomen.
- 236 L En jij Sophie?
- 237 S Ik zat in Someren op school en dat ligt langs Asten daar wonen ook heel veel vriendinnen van mij. En mijn beste vriendin had verkering met de beste vriend van Harold en die wilde ons koppelen want die vond ons goed bij elkaar staan en het is gelukt.
- 238 L En Eva?
- 239 E Ja echt heel raar want twee vriendinnen van mij gaan met twee vrienden van hem. Maar ik had Sjoerd nog nooit gezien, ook nog nooit van gehoord. En toen met oud en nieuw 2009-2010 had ik hem leren kennen ja en toen ging het zo een beetje.
- 240 T Ah goede start van het nieuwe jaar (lacht).
- 241 L Uh hebben jullie Hyves, Facebook, MSN noem maar op?
- 242 T Ik heb Hyves en MSN. Facebook vind ik onzin.
- 243 S Ja en ik ook.
- 244 E Ik heb het allemaal wel.
- 245 L Ook Twitter?
- 246 E Ja.
- 247 L En wat is het leukste?
- 248 E Ik vind MSN het leukste. Hyves daar doe ik niks meer mee. Facebook ja dat heb ik maar dat komt omdat m'n vader dat heeft en ik berichtjes kreeg van hé wat ben je aan het doen.
- 249 T Mijn vader heeft e-mail dus daar mail ik mee.
- 250 L Maar Hyves is dus uit?
- 251 E Ja ik weet niet.
- 252 T Ja ik zit er eigenlijk ook nooit meer op. Ik vind het eigenlijk onzin. Ik vind smsen eigenlijk gewoon leuker.
- 253 L Het was een tijdje helemaal hip toch?
- 254 T Ja maar nu doet iedereen twitteren. Maar ik vind twitteren zo irritant.
- 255 E Nee het is best wel leuk. Eerst dacht ik ook, onzin onzin. Maar nu weet ik ook, het is niet alleen de dingen die je aan het doen bent maar ook waar je je aan ergert of wat je leuk vindt.
- 256 S Maar ik vind dat meer iets voor BN'ers.
- 257 T Ja inderdaad.
- 258 E Ja in het begin had ik er eentje gemaakt maar toen deed ik er niet zo veel mee. Maar nu heb ik veel super veel vrienden en mensen die ik ken hebben het dus ja...
- 259 L Maar vinden jullie het interessant om te lezen wat iedereen aan het doen is?
- 260 S Nee mij interesseert dat echt niet.
- 261 T Ja soms. Ik vind het wel leuk om te lezen wat Ben Saunders aan het doen is. Maar wat vriendinnen aan het doen zijn... dat boeit me eigenlijk vrij weinig. Dat klinkt heel lullig maar ik vind Twitter gewoon irritant. Dan staat er: ik ga nu eten.
- 262 S Ja ik ga nu douchen.
- 263 E Ja nee dat valt echt wel mee vind ik.
- 264 T Nou ja boeiend wat iedereen doet.
- 265 S Ja het boeit mij ook echt niet wat andere mensen doen.
- 266 L Zetten jullie foto's van jezelf op zulke programma's?
- 267 T Ja op Hyves wel maar op Facebook en Twitter niet.
- 268 E Ja.

- 269 S Ja.
- 270 L En letten jullie erop wat voor foto's jullie erop zetten?
- 271 E Ja.
- 272 S Nee ik zet er echt niet alles op. Want ons mam zit het ook wel in de gaten te houden want je hebt altijd wel van die vieze jongens op Hyves.
- 273 T Ja ik zou er bijvoorbeeld geen foto's van mezelf in bikini opzetten.
- 274 S En volgens mij zijn ze bij mij niet zichtbaar voor geen vrienden zeg maar.
- 275 E Ja dat heb ik ook ingesteld.
- 276 T Bij mij kan iedereen het wel zien maar ik heb alleen foto's die normaal zijn zeg maar. Geen dushi-foto's ofzo.
- 277 E Hyves is eigenlijk gewoon, ik krijg er wel berichtjes van en dan kijk ik er wel op maar ik zet er eigenlijk bijna nooit meer foto's op.
- 278 L Denken jullie wel eens na over de gevolgen die het kan hebben als je er iets opzet?
- 279 T Ja als ik m'n MSN of telefoonnummer naar iemand krabbel verwijder ik die meteen.
- 280 E Nee dat doe ik niet.
- 281 S Nee m'n nummer geef ik niet via Hyves.
- 282 E Nee.
- 283 S Nee al je gegevens op Hyves is gewoon niet slim. Iedereen kan erop kijken en erachter komen.
- 284 T M'n geboortedatum staat erop en m'n leeftijd.
- 285 E Ja m'n adres en telefoonnummer heb ik er echt niet opgezet.
- 286 S Nee ik ook niet.
- 287 E Ja echte hackers komen er toch wel achter maar ik zet het er niet op.
- 288 L Wat kijken jullie allemaal op tv?
- 289 S Dat zal ik maar niet zeggen... (lacht).
- 290 E Nou echt van kinderprogramma's tot Goede Tijden.
- 291 S Ja (lacht).
- 292 L Ook soaps?
- 293 S Ja.
- 294 E Ja en The Hills.
- 295 T Ja The Hills was echt leuk maar dat komt niet meer.
- 296 S Maar ik kijk ook wel eens Spongebob.
- 297 E Ja (lacht) en Zack en Cody.
- 298 T Ja als ik ziek ben of het is vakantie en je hebt heel de dag niks te doen dan kijk ik veel tekenfilms.
- 299 E En ik kijk ook heel andere programma's. Zoals Wie is de Mol bijvoorbeeld, dat kijk ik iedere donderdag. En dan... of bijvoorbeeld Oh oh Cherso eerst altijd.
- 300 S Ja en America's next topmodel.
- 301 E Ja!
- 302 T Ja die modedingen kijk ik ook altijd!
- 303 S En films.
- 304 T Ja op woensdagavond komt altijd een film op rtl 5, een romantische komedie. Die kijk ik ook altijd.
- 305 E En Glee vind ik ook echt leuk!
- 306 T Ja ik ook. Die kunnen echt goed zingen.
- 307 L Uhm, hoe spreken jullie elkaar aan? Ik hoor jullie af en toe kutwif tegen elkaar zeggen, maar ook schatje en lieverd.
- 308 S Ja dat kutwif vind ik eigenlijk stom.
- 309 T Ja soms als we aan het kloten zijn dan zeg je wel opeens 'bitch' ofzo
- 310 L Maar bedoel je dat dan echt of voor de grap?
- 311 T Nee gewoon omdat dat grappig is. Dat is sarcastisch bedoeld.
- 312 S Ja gewoon grappig zo van kutwif.
- 313 L Doen jullie dat alleen bij elkaar of ook bij andere mensen?
- 314 S Oh nee alleen bij elkaar! Anderen snappen onze humor niet.
- 315 T Nee alleen bij elkaar.
- 316 E Ja wij hebben ook heel vaak gewoon dat bijvoorbeeld Tess en ik zitten te kutten tegen Sophie van je bent echt dom. En dan zeggen we dat ook.

- 317 T Ja dan zeggen we wel bitch ofzo. Maar dan is het gewoon grappig.
- 318 E Maar niet als we elkaar zien ofzo, van hé kutwijf of hé trut.
- 319 S Nee dat vind ik ook echt onnodig.
- 320 T Ja als je aan het kloten bent en dan sarcastisch zegt van trut is wel leuk.
- 321 E Ja maar dan zeg je dat als je aan het lachen bent weet je wel. We noemen elkaar wel eens schatje ofzo.
- 322 T Ja tegen vriendinnen zeg ik wel schat ofzo. En tegen mijn vriendje.
- 323 S Maar niet zo Paris Hilton-achtig.
- 324 T Ja haha, hé gorgeous, hé sexy. Nee dat niet.
- 325 E (lacht) Nee dat niet.
- 326 S TTYN
- 327 T Ja TTYN (betekent: Talk To You Never).
- 328 S Ja net zoals my new BFF (betekent: Best Friend Forever).
- 329 T Dat was wel leuk om te zien. Die meiden waren zo wanhopig die daaraan meededen.
- 330 E Ja echt erg!
- 331 S Ja ook wel een beetje bij Hollands Next Top Model.
- 332 E Ja die zijn soms ook wel wanhopig.
- 333 S Ja die René was zo camerageil als maar zijn kan. Echt verschrikkelijk.
- 334 T Ja die René was wel zo van ik ben alles en ik ga dit winnen en jij bent gewoon een trut.
- 335 S Ja zo schijnheilig.
- 336 T Ja, als je het achter iemands rug om durft te zeggen durf het dan ook gewoon in iemands gezicht te zeggen.
- 337 L Nou dames, dit waren mijn vragen. Bedankt voor jullie tijd, ik vond het erg interessant.
- 338 S Oké.
- 339 T Graag gedaan hoor.
- 340 E Ja.